

දේශපාලන විද්‍යාව
අ.පො.ස. (උසස් පෙළ)

13 වන ශ්‍රේණිය

ගුරු මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහය

සමාජ විද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය
මහරගම

සංඥාපනය

මෙම ගුරු මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහය 2009 වර්ෂයේ සිට 13 වන ශ්‍රේණිය සඳහා ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් ක්‍රියාවලිය සංවිධානය කර ගැනීම සඳහා ගුරු භවතුන්හට ප්‍රයෝජනවත් වේ.

මෙම පොත සම්පාදනය කිරීමට පාදක කරගත් විෂය නිර්දේශය මෙතෙක් පැවති විෂය නිර්දේශවලට වඩා වෙනස් වූවකි. එම වෙනස හඳුනා ගැනීමට යොමුවන ඔබට එය නිපුණතා පාදක විෂය නිර්දේශයක් බව දැකිය හැකි ය. මෙහි දැක්වෙන නිපුණතාවක් එම ශ්‍රේණිය තුළදී ම සාක්ෂාත් කර ගත යුතු යැයි අපේක්ෂා නොකෙරේ. ඇතැම්විට ඒ සඳහා බොහෝ කලක් ගතවිය හැකි ය. එහෙත් නිපුණතා මට්ටම් හා එක් එක් නිපුණතා මට්ටම් යටතේ දැක්වෙන ඉගෙනුම් ඵල එම ශ්‍රේණිය තුළදී ම අත්පත් කර ගත යුතු වේ. එබැවින් ඔබට ශ්‍රේණියට අදාළ පාඩම් සැලසුම් කර ගැනීමේ දී එම නිපුණතා මට්ටම් හා ඉගෙනුම්ඵල බෙහෙවින් ප්‍රයෝජනවත් වේ. මෙම ඉගෙනුම්ඵල ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් ක්‍රියාවලියේ දී එක් එක් අරමුණු සකසා ගැනීමට මෙන් ම පන්ති කාමරයේ දී සිදු කෙරෙන ඇගයීම් උපකරණ සකස් කර ගැනීමේ දී නිර්ණායක ලෙස යොදා ගැනීම කෙරෙහි ඔබගේ අවධානය යොමු කිරීම අපේක්ෂා කෙරේ. මෙම විෂය හැදෑරීමේ දී පරිශීලනය කළ යුතු අතිරේක පොත් පත් මෙන් ම වෙබ් අඩවි පිළිබඳ සිසුන් දැනුවත් කිරීමට ද මෙම ගුරු මාර්ගෝපදේශය ඔබට ප්‍රයෝජනවත් වේ.

මෙහි යෝජිත ක්‍රියාකාරකම් ඔබ නිර්මාණශීලී ගුරුවරයෙකු වශයෙන් ක්‍රියා කිරීමේ අපේක්ෂා සහිත ව ආදර්ශවත් ලෙස ඉදිරිපත් කළ ඒවා වශයෙන් සලකන්න. ගුරු කේන්ද්‍රීය පන්ති කාමර ක්‍රියාවලිය වෙනස් කර ශිෂ්‍ය කේන්ද්‍රීය බවක් ඇති කිරීම විශේෂයෙන් අපේක්ෂා කෙරේ. එබැවින් සිසුන් විවිධ පොත්පත් පරිශීලනයට අන්තර්ජාල භාවිතය වැනි ගවේෂණයට යොමු කෙරෙන ඉගෙනුම් අවස්ථා හැකි හැමවිට ම උදා කළ යුතු වේ. ඉගැන්වීමේ දී සම්ප්‍රදායික ලෙස සටහන් ඉදිරිපත් කිරීම වෙනුවට ආකර්ෂණීය ලෙස නව දැනුම මූලධර්ම ආදිය ඉදිරිපත් කළ යුතු වේ. ඒ සඳහා තාක්ෂණය හැකිතාක් දුරට යොදාගත් සන්නිවේදන උපක්‍රම භාවිත කිරීම නව පන්තිකාමරය තුළ දී උනන්දු විය යුතු වේ. ඒ සඳහා නව තාක්ෂණික උපකරණ හැකිතාක් දුරට භාවිත කිරීමට නිර්මාණශීලී වීම අවශ්‍ය වේ.

12 වන ශ්‍රේණියේ දී මෙම විෂය ඉගෙනීම අරඹන ඔබගේ සිසුන්ට විෂය නිර්දේශ මනාව පැහැදිලි කර දෙන්න. වර්ෂය පුරා ක්‍රියාත්මක කරන ඔබගේ ඉගැන්වීමේ සැලැස්ම හඳුන්වා දෙන්නේ නම් එය සිසුන් තුළ පෙළඹවීමක් වනු ඇත. මුළු විෂය නිර්දේශය ආවරණය කර ගැනීමට පාසල වෙත සිසුන් ආකර්ෂණය වේ. මෙම විෂයමාලා ප්‍රතිසංස්කරණ රටට දැනෙන පන්ති කාමර ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් ක්‍රියාවලියේ වෙනසක් ඇති කරනු සඳහා අදාළ විෂය නිර්දේශය මෙන් ම මෙහි යෝජිත ක්‍රියාවලි ඇසුරෙන් ඔබගේ නිර්මාණශීලී හැකියා පුබුදුවා ගන්නා මෙන් ඉල්ලමි.

මෙම මාර්ගෝපදේශ සැකසීමේ දී දායක වූ විද්වත් සැමට, ගුරුභවතුන්ට සහ ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනයේ නිලධාරීන්ට මගේ ස්තූතිය හිමි වේ. මේ කාර්යය සඳහා මගපෙන්වූ අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් මහාචාර්ය ලාල් පෙරේරා මැතිණි මෙන් ම මුද්‍රණ කටයුතු සිදුකර පාසල්වලට ලබාදීමේ වගකීම භාරගෙන කටයුතු කළ අධ්‍යාපන ප්‍රකාශන කොමසාරිස් ජනරාල් ඇතුළු කාර්යය මණ්ඩලයට මගේ විශේෂ ස්තූතිය පුද කරමි. මෙහි ඇතුළත් කරුණු පිළිබඳ ව සංවර්ධනාත්මක යෝජනා ඇතොත් මා වෙත ලබාදෙන්නේ නම් කෘතඥ වෙමි.

විමල් සියඹලාගොඩ

සහකාර අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්

හාෂා, මානව ශාස්ත්‍ර හා සමාජ විද්‍යා පීඨය.

සම්පත් දායකත්වය

උපදේශනය : ආචාර්ය උපාලි එම්. සේදර මයා, අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය

විමල් සියඹලාගොඩ මයා, සහකාර අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය

සම්බන්ධීකරණය : ඩබ්. ඒ. කුමුදේන්ද්‍රි සුදර්ශනී මිය
ව්‍යාපෘති නායක
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය

විෂයමාලා උපදේශනය :

1	මහාචාර්ය එම්.ඕ.ඒ.ද සොයිසා මයා	-	පේරාදෙණිය විශ්ව විද්‍යාලය
2	මහාචාර්ය නවරත්න බණ්ඩාර මයා	-	පේරාදෙණිය විශ්ව විද්‍යාලය
3	ජ්‍යෙෂ්ඨ කථිකාචාර්ය ධම්ම දිසානායක මයා	-	කොළඹ විශ්ව විද්‍යාලය
4	ජ්‍යෙෂ්ඨ කථිකාචාර්ය මහේෂ සේනානායක මයා	-	කොළඹ විශ්ව විද්‍යාලය
5	කථිකාචාර්ය රංජිත් දික්වැල්ල මයා	-	පේරාදෙණිය විශ්ව විද්‍යාලය

ව්‍යාපෘති කමිටුව :

ඩබ්. ඒ. කුමුදේන්ද්‍රි සුදර්ශනී මිය - ව්‍යාපෘති නිලධාරී
සමාජ විද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය

එස්. කරුණාකරන් මයා - සහකාර ව්‍යාපෘති නිලධාරී,
සමාජ විද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය

ලේඛක මණ්ඩලය :

1.	එම්.එම්.ජී.සී. රත්නායක මිය	-	මහ/ උසස් බාලිකා විද්‍යාලය, මහනුවර
2.	එස්.පී. ජේමවති මිය	-	ශාන්ත තෝමස් බාලිකා විද්‍යාලය, මාතර
3.	කේ.ඒ.එන්. පුෂ්ප කුමාර මයා	-	පොලේගොඩ මහා විද්‍යාලය, මහගම.
4.	සුජීව මිරිහාගල්ල මයා	-	යාකරවත්ත මහා විද්‍යාලය, කිකලව.
5.	බී.එම් සුනිල් විමලසිරි මයා	-	මහ/ශ්‍රී භාරති විද්‍යාරතන පිරිවෙන,
පැණිදෙණිය, පේරාදෙණිය.
6.	සරත් ප්‍රේමකුමාර තෙන්නකෝන් මයා	-	හෙට්ටිපොළ මහ විද්‍යාලය, හෙට්ටිපොළ
7.	ඩී.එච්.පී. ලලන්තිකා අබේරත්න මිය	-	ගුරුදෙණිය මහා විද්‍යාලය, ගුරුදෙණිය.
8.	තමරා විජේරත්න මිය	-	මහින්ද රාජපක්ෂ මහා විද්‍යාලය, කුරුවෙල,
උකුවෙල

භාෂා සංස්කරණය

පී. ගමගේ මිය - ගුරු සේවය (විශ්‍රාමික) , ඔලබොඩුව සොයිසා ම.වි.

පරිඝනක වදන් සැකසුම

ඒ.එල්.එස් පී. අනපත්තු මෙ.වි. - සමාජ විද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව,
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය.

වෙබ් අඩවිය : www.nie.lk

විවිධ සහාය

ආර්.එම්.රූපසිංහ මයා	සමාජ විද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව, ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය.
එම්. එන්.එන්. රිහානා මිය	සමාජ විද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව, ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය.
එස්.ඩී. සමරකකොඩි මිය	සමාජ විද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව, ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය.

පටුන

		පිටු අංක
09	රාජ්‍ය පරිපාලනය, රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය සහ කළමනාකරණය	1 - 6
10	ගැටුම් හා ගැටුම් නිරාකරණය	7 - 15
11	අන්තර්ජාතික දේශපාලනය	16 - 22
12	තෝරාගත් ආණ්ඩුක්‍රම ආකෘති	23 - 40
13	නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවල විශේෂිත විධිවිධාන හා ආයතන	41 - 49
14	1978 ව්‍යවස්ථාව යටතේ ජනාධිපතිවරයාගේ බලතල හා කාර්යයන්	50 - 56
15	සමාජය තුළ ක්‍රියාත්මකවන දේශපාලනයේ ස්වරූපය	57 - 59
16	ගෝලීය හා කලාපීය දේශපාලනය තුළ ශ්‍රී ලංකාව පාසල පදනම් කරගත් තක්සේරුකරණය - හැඳින්වීම	60 - 88
	ආගයීම් සැලසුම්	89 - 90
		91 - 96

රාජ්‍ය පරිපාලනය, රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය සහ කළමනාකරණය

නිපුණතාව 09 :- රාජ්‍ය පරිපාලනය, රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය සහ කළමනාකරණය පිළිබඳ විශ්ලේෂණය කරයි.

නිපුණතා මට්ටම :-

කාලච්ඡේද 20

- 9.1 රාජ්‍ය පරිපාලනය, රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය හා කළමනාකරණ මූලධර්ම විග්‍රහ කරයි.
- 9.2 මහජන සුභසිද්ධිය සඳහා රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය, රාජ්‍ය පරිපාලනය හා කළමනාකරණය ඉවහල් වන ආකාරය විග්‍රහ කරයි.

ඉගෙනුම් ඵලය :-

- රාජ්‍ය පරිපාලනය අර්ථ දක්වයි.
- රාජ්‍ය පරිපාලනයේ මූලික ලක්ෂණ හා එහි වැදගත්කම විස්තර කරයි.
- රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති යනු කුමක්දැයි සාකච්ඡා කරයි.
- රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති හා රාජ්‍ය පරිපාලනය අතර සම්බන්ධය දක්වයි.
- රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය හා එය ක්‍රියාවට නැංවීමට දායකවන පරිපාලන ආයතන හා පුද්ගලයින් හඳුනා ගනියි.
- කළමනාකරණය යනු කුමක්දැයි අර්ථ දක්වයි.
- කළමනාකරණ ක්‍රියාවලියක මූලික ලක්ෂණ විස්තර කරයි.
- කළමනාකරණය රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාවට නැගීමේදී වැදගත්වන ආකාරය විස්තර කරයි.

හැඳින්වීම :-

- 20 වන සියවසේ මුල් කාලයේ දී සිදුවන සුභ සාධක රාජ්‍ය ක්‍රමයේ වර්ධනය සමඟ ආණ්ඩුවේ ප්‍රමුඛ වගකීම බවට පත්වන්නේ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනයයි. රාජ්‍ය පරිපාලනය යනු එසේ පිළියෙළ කරන රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාවේ යෙදවීමය. රාජ්‍යයට පැවරී ඇති වගකීම් මුදාහැරලීම සඳහා මඟ පෙන්වන මූලෝපායික මාර්ග රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති යන්නෙන් අර්ථවත් වේ. සුභ සාධක රාජ්‍ය කුළ ජීවත්වන සියලු දෙනාට උපරිම සතුට හිමිවන ආකාරයට රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය සිදු කළ යුතුය. දේශපාලන අරගලයේ සියළු ගැටුම් අවසානයේදී සිදු වන්නේ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය මගින් අවසන් තීරණ ගනු ලැබීමය. එවිට සිදුවනුයේ මිනිසුන්ගේ සුභ සාධනය, ධනය, ආරක්‍ෂාව, තත්ත්වය වැනි අගයයන් බලධාරී ලෙස පංගු කිරීමය. කවුරුත්, කුමක් කෙසේ, කුමන වේලාවකදී ලබා ගන්නවාද යන්න තීරණය කිරීම රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය මගින් සිදුකරන බව මහාචාර්ය හැරල්ඩ් ලැස්වෙල් සඳහන් කරන්නේ එබැවිනි. මෙම ඇගයුම් වන්නේ සුභසාධනය, ආරක්‍ෂාව, වත්කම්, කීර්තිය සහ සමාජ තරාතිරම යනාදියයි. මේවා සමාජය තුළ බෙදා හැරීම සිදුකරන ආකාරය තීරණය කරන්නේ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති මගිනි. මෙයින් අදහස් කරන්නේ මිනිසුන් අතර බල සම්පත් බෙදා හැරීම ප්‍රතිපත්ති තීරණ මගින් සිදුවන බවය. මෙයින් පෙනීයන්නේ සමාජයේ පවතින්නා වූ පත්ති ක්‍රමය, දේශපාලන බලය, ප්‍රභූ - නිර් ප්‍රභූ යන බල ව්‍යුහයන් ප්‍රතිපත්ති තීරණය කිරීම කෙරෙහි බලපාන බවය. ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය විද්‍යාත්මකව සිදුකළ යුතුය. එයට දැනුම (Knowledge) හා තාර්කික භාවය (Rationality) එක්තැන් කළ යුතුය. බොහෝ දෙනාට උපරිම යහපත සිදුවන අයුරින් ගැටළුවලට විසඳුම් දීමේදී පවතින විද්‍යාත්මක දැනුම හා එක්තැන් කොට විසඳුම් සෙවීම අවශ්‍ය වේ.

රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති විද්‍යාව ඉහත අංශ දෙකෙන්ම රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති හදාරනු ලබයි. පළමු වැන්න මගින් රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති ගැන හදාරයි. දෙවැන්න ප්‍රතිපත්ති නිර්මාණය කළ අඩංගු ශිල්පීය ක්‍රියාදාමය පැහැදිලි කරයි.

ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයින් ගන්නා තීරණ සාර්ථකව මෙහෙයවීමේ කලාව හා විද්‍යාව පැහැදිලි කරන්නේ කළමනාකරණයයි.

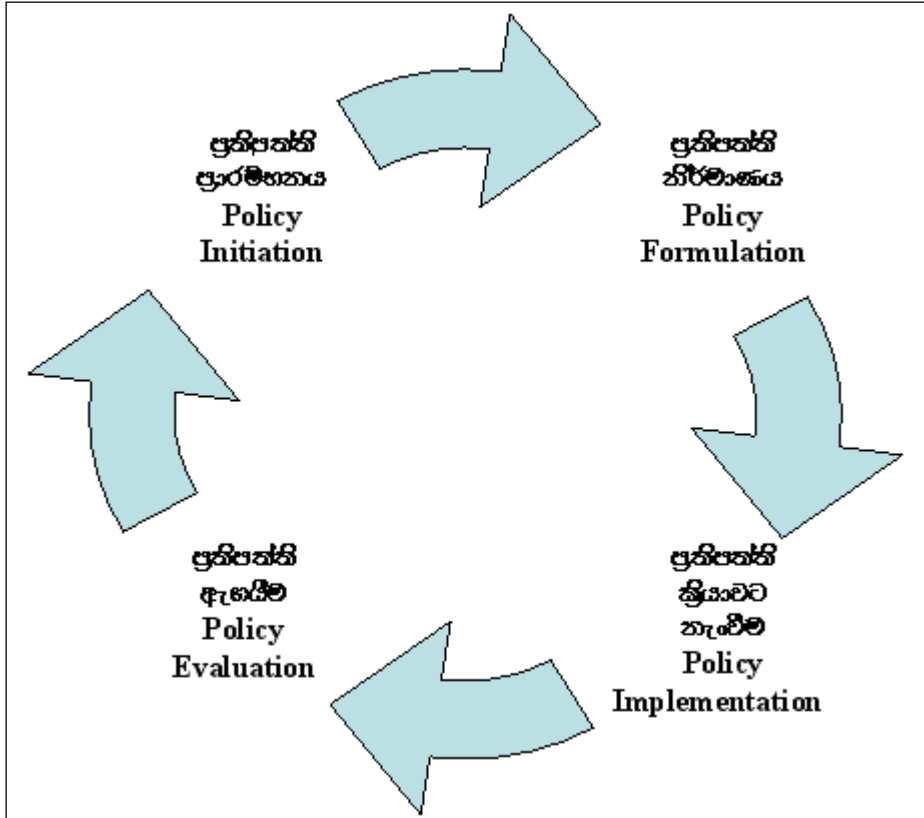
කාර්යක්ෂමතාවකින් යුතුව සම්පත් යොදා ගනිමින් ඵලදායී ලෙස අරමුණු හෝ පරමාර්ථ ඉටුකර ගැනීමට අදාළ කාර්යයන් ඇතුළත් ක්‍රියාවලිය ලෙස එය හැඳින්විය හැකිය. නමුත් රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාවට නගන විට රාජ්‍ය පරිපාලනය කළමනාකරණය නම් වූ ක්‍රියාකාරකමින් ඔබ්බට ඇති කෘත්‍යයන් වෙතටද සම්බන්ධ වේ. ජනතාව, සමාජය, ප්‍රදේශ එනම් ක්‍ෂේත්‍ර මට්ටම දක්වා ගොස් ප්‍රශ්න හඳුනා ගැනීමට, ඒවාට විසඳුම් සෙවීමට, සේවාවන් සපයා දීමට, මතභේද විසඳීමට රාජ්‍ය පරිපාලනයට සිදුවේ. එම නිසා සෑම පරිපාලකයෙකුම කළමනාකරුවෙකු නොවන නමුදු සෑම කළමනාකරුවෙකුම පරිපාලකයෙකු නොවේ යැයි සඳහන් වේ.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කර ගැනීමට අත්වැලක් :-

- **රාජ්‍ය පරිපාලනය**
 - රාජ්‍ය පරිපාලනය යනු ආණ්ඩුවේ විධායක හස්තයයි.
 - එය ශිල්පීය ක්‍රියාකාරකම් ඉටු කරන්නා වූ අංශයයි.
 - රාජ්‍ය අංශය සතු සම්පත් අරපිරීමැස්මෙන් ලාභදායීව යොදා ගනිමින් ක්‍රියාවට නැගිය යුතුය. එම නිසා එය ආණ්ඩුවේ ව්‍යාපාරික අන්තය ද වේ. (Business end of Government)
 - රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාවට නැංවීම හා බලාත්මක කිරීම අරමුණු කරගත් සෑම ක්‍රියාවකින් ම රාජ්‍ය පරිපාලනය සමන්විත වේ.
 - රාජ්‍ය සුභසාධක වාදය වැඩියාම රාජ්‍ය පරිපාලනයේ වර්ධනය කෙරෙහි හේතු සාධක වී ඇත.
 - ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාවට නැංවීම සඳහා උපදෙස් දීම, ඒවා ක්‍රියාවට නැංවීම සහ ඒ සඳහා යාන්ත්‍රණය සැලසුම් කිරීම එයට අයත් කාර්යභාරය වේ.
 - පරිපාලන සංවිධාන ක්‍රියාවලිය පවත්වාගෙන යාම සඳහා නිලබල තත්ත්‍වය නම් වූ සංවිධාන ක්‍රමය ගොඩ නගා ඇත. මැක්ස් වේබර් නැමැති සමාජ විද්‍යාඥයා මේ පිළිබඳව පරමාදර්ශී න්‍යාය ඉදිරිපත් කරනු ලැබුවේය.
 - පරිපාලනයේ දී ශිල්පීය දැනුම, ව්‍යාපාරික ලෙස ක්‍රියා කිරීම, නිළ රාජකාරී දැරීම හා වගකීම් දැරීම යන තත්වයන් පවතී. මේවා දේශපාලනයෙන් තොරව සිදුවිය යුතුය. රාජ්‍ය පරිපාලන විද්‍යාවේ පියා ලෙස සැලකෙන මහාචාර්ය චුච්චරෝ විල්සන් 1887 දී පරිපාලන ප්‍රශ්න දේශපාලන ප්‍රශ්න නොවේයයි සඳහන් කළේ එබැවිනි.
 - රාජ්‍ය පරිපාලනය සඳහා වූ රාජ්‍ය යාන්ත්‍රණය වර්තමාන රාජ්‍ය තුළ අමාත්‍යාංශ, දෙපාර්තමේන්තු ,බද්ධ සමාගම් සංස්ථා හා අධිකාරී යන ආයතන තුළින් ගොඩ නගා ඇත.
- **රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තිය**
 - රාජ්‍යයට තම වගකීම් පැවරී තිබෙන ක්‍ෂේත්‍රවලදී අනුගමනය කළයුතු මූලෝපායික ක්‍රියා මාර්ගයන් ඉදිරිපත් කරන්නේ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තිය විසිනි. " ප්‍රතිපත්ති යනු දේශපාලනය විසින් සමාජයට ඉදිරිපත් කරන ඇගයුම් පද්ධතියක් ලෙස" හැරල්ඩ් ලැස්වෙල් දක්වා තිබේ.

- රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය මූලික වශයෙන් දේශපාලන විධායකයේ වගකීමකි. ආර්ථික ප්‍රතිපත්තිය, සුභ සාධක ප්‍රතිපත්තිය, සෞඛ්‍ය ප්‍රතිපත්තිය, විදේශ ප්‍රතිපත්තිය යනාදී වශයෙන් එක් එක් ක්‍ෂේත්‍රයට අදාළ මූලික මඟ පෙන්වීම් සිදු කරන ක්‍රමෝපායයන් රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තියට අදාළ වේ.
 - රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තියේ මූලික ලක්ෂණ වශයෙන්,
 - නිශ්චිත අරමුණු සඳහා ඉලක්කයන් තිබීම.
පොදු යහපත සැලසීම අරමුණු කරගත් රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති ජනතා ඉල්ලීම් වලට අනුකූල විය යුතුවීම.
 - රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති නීතිය මත පදනම් වේ. ඒවා අධිකරණ නිරීක්ෂණයට යටත්ව ගොඩ නංවා ඇත.
 - ප්‍රතිපත්ති විද්‍යාවට අනුව රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති ප්‍රධාන අවධි කිහිපයක් පසුකර යා යුතුය.
1. ප්‍රතිපත්ති ප්‍රාරම්භනය
මෙහිදී ප්‍රමුඛතාව අනුව ගැටළු හඳුනාගෙන ඒවා අර්ථ නිරූපනය කිරීම, පෙළ ගැස්වීම යනාදී කටයුතු ඉටු කරමින් ප්‍රතිපත්ති න්‍යාය පත්‍රය පිළියෙළ කිරීම සිදු කරනු ලැබේ. මෙහිදී විකල්ප ප්‍රතිපත්ති හඳුනා ගැනීම සිදු කරයි.
 2. ප්‍රතිපත්ති තීරණය කිරීම
ඉහත දී හඳුනාගත් ගැටළු විසඳීම සඳහා විකල්ප ප්‍රතිපත්ති අතරින් හොඳම විකල්පය තෝරා ගැනීම මේ අවස්ථාවේදී සිදුවේ. මෙම තෝරාගත් ප්‍රතිපත්තිය සැලසුම් කිරීම, එය ක්‍රියාවට නැංවීමේ වැඩ පිළිවෙළ හා සංවිධානය සැලසුම් කිරීම ඇතුළත්ව ප්‍රතිපත්තිය සම්පාදනය කිරීම සිදු කරන්නේ මේ අවස්ථාවේදීය.
 3. ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීම
මෙම අවස්ථාවේදී ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාවට නැංවීම සිදුවේ. මෙය පරිපාලන ක්‍රියාවයි. රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාවට නැංවීම රාජ්‍ය පරිපාලනයට පමණක් තනිව කළ නොහැකි බව අද පිළිගනී. ඒ සඳහා පෞද්ගලික අංශය, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන(ස්වේච්ඡා ආයතන) සැලකිය යුතු කාර්ය කොටසක් සිදු කරයි. ඒවා සමග හවුල් ක්‍රියාකාරිත්වයක් ඇති කළ යුතුය.
 4. ප්‍රතිපත්ති ඇගයීමට ලක් කිරීම.
ප්‍රතිපත්ති මගින් අපේක්ෂිත ඉලක්ක අත්පත් කර ගැනීම සිදුවූයේ ද යන්න ඇගයීමට ලක් කිරීම මෙම අවස්ථාවේදී සිදුවේ. ප්‍රතිපත්තිය දිගටම ගෙනයාම, එය යළිත් සකස් කිරීම, ප්‍රතිපත්තිය අවසන් කිරීම ඇගයීම අවසානයේ සිදු වේ.
ක්‍රියාවට නැංවීමේ අත්දැකීම් ඇගයීම් හා ප්‍රතිපෝෂණ ක්‍රියාදාමයද මෙයට ඇතුළත් වේ.

ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාදාමය (Policy Process)
 (ප්‍රතිපත්ති ජීවන චක්‍රය)
Policy Life Cycle

කළමනාකරණය

- රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාවට නැංවීමේදී යොදවන භෞතික හා මානව සම්පත්වලින් උපරිම ඵලදායිතාව ලබාගත යුතුය. කළමනාකරණය ඒ සඳහා යොදා ගන්නා විධික්‍රමයන් ඉදිරිපත් කරයි. භෞතික හා මානව සම්පත් වඩා ඵලදායී ලෙස ක්‍රමානුකූලව හසුරුවා ගැනීම කළමනාකරණ ක්‍රියාවලිය තුළ සිදුවිය යුතුය.
- කළමනාකරණය පිළිබඳව ප්‍රථම සම්භාව්‍ය හැදෑරීම් සිදු කළ ෆෙඩරික් ටේලර්ට අනුව ඵලදායිතාවය, කාර්යක්ෂමතාව, කාර්කිකභාව හා ලාභය යන ඇගයීම් උපරිම කරන හොඳම ක්‍රමය විද්‍යාත්මක පරීක්ෂාව විසින් සොයා ගත යුතුය. ඒ අනුව වැඩ කිරීමේ සත්‍ය විද්‍යාව සොයා ගැනීමෙන් පසුව හොඳම සේවක මණ්ඩලය තෝරාගත යුතුය. ප්‍රගුණ කළ යුතුය. ඔවුන්ගේ අභිප්‍රේරණය ඉහළ නංවන ප්‍රතිපාදන සපයා දිය යුතුය. කළමනාකරණය යනු මෙයයි. ඒ අනුව කළමනාකරු හා සේව්‍යයා අතර මනා බැඳීමක් ඇතිවනු ඇත.
- තවත් සම්භාව්‍ය පරිපාලන විද්‍යාඥයෙකු වූ හෙන්රි ෆෙයෝල් (Henry Fayol) සැලසුම් කිරීම, සංවිධානය, කිරීම, අණදීම, සම්බන්ධීකරණය හා පාලනය යන කෘත්‍යයන්ගෙන් කළමනාකරණය සමන්විත වේ යැයි දක්වා ඇත.

- ලූඨර් ගුලික් මෙය තව දුරටත් වැඩි දියුණු කළේය.

- සැලසුම් කිරීම	- Planning
- සංවිධානය කිරීම	- Organizing
- සේවක මණ්ඩල කාර්යයන්	- Staffing
- මෙහෙයවීම	- Directing
- සම්බන්ධීකරණය	- Coordination
- වාර්තාකරණය	- Recording
- අයවැය	- Budgetting

යන කෘත්‍යයන් ඇතුළත් වේ. මෙය 'පෝස්ට්කෝබ්' මතය යනුවෙන් ප්‍රචලිතය (Posdcorb View Point)

- නූතන කළමනාකරණවාදය නවීන තාක්ෂණය හා විද්‍යාත්මක විප්ලවය සමඟ සම්බන්ධ වෙමින් ගොඩ නංවා ඇත. අද විද්‍යුත් ආණ්ඩුකරණය (E- Governance) දක්වා එය ඉදිරියට ගොස් ඇත. අන්තර්ජාලය, පරිගණක පැක්ස් යන්ත්‍රය යන සියල්ල කළමනාකරණ ක්‍රියාවලියේදී යොදා ගනී.
- ව්‍යාපාරික අංශයේ කළමනාකරණයේදී මූලිකත්වය ලැබෙන්නේ පාරිභෝගිකයාටයි.
- අද රාජ්‍ය පරිපාලනය වෙනුවට රාජ්‍ය කළමනාකරණය නම් වූ සාකච්ඡාව පෙරට පැමිණ ඇත. ව්‍යාපාරික පරිපාලනය ඉගෙන ගැනීම එහිදී අවධාරණයට යොමු වී තිබේ.
- මෙහිදී පාරිභෝගිකයාට සහ පුරවැසියාට ප්‍රතිචාර දැක්වීම රාජ්‍ය කළමනාකරණය ගැන කරුණු දැක්වේ. ලබාගත් නිමැවුමේ මුදලේ වටිනාකම මැනීම, කාර්ය ඵලය ඇගයීම, කාර්ය ඵලය අනුව ගෙවීම් සිදු කිරීම වැනි කාරණා මෙහිදී අවධාරණය කරනු ලැබේ.
- ඒ අනුව රාජ්‍ය කළමනාකරණය අවධාරණය කරන්නේ ආණ්ඩු කිරීම නොවේ. සඵලදායී හා කාර්යක්ෂම රාජ්‍ය විචාරණයයි. මේ සියල්ල සම්පාදනය කිරීමේ ප්‍රතිඵලය වන්නේ යහපාලනය (Good Governance) සමාජය තුළට ළඟා වීමයි.

ඉගෙනුම් ඉගැන්වීම් ක්‍රියාකාරකම්

1. සංවාද මණ්ඩපය

පන්තියේ සිසුන් කණ්ඩායම් කර "රාජ්‍ය පරිපාලනය, ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය, කළමනාකරණය" මාතෘකාව පහත දැක්වෙන ශීර්ෂ යටතේ කරුණු රැස්කර ගැනීමට උපදෙස් ලබා දෙන්න.

 - රාජ්‍ය පරිපාලනය හැඳින්වීම හා එහි මූලික ලක්ෂණ
 - දේශපාලනය හා පරිපාලනය අතර සම්බන්ධය
 - රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති හා ප්‍රතිපත්ති සම්පාදන ක්‍රියාවලිය
 - කළමනාකරණයේ වැදගත්කම හා එහි වර්ධනය

සිසුන් විසින් ගොනුකර ගත් කරුණු සංවාද මණ්ඩපය තුළදී ඉදිරිපත් කිරීමට අවස්ථාව ලබා දෙන්න.

සංවාද මණ්ඩපය සැලසුම් කිරීම, අදාළ ශීර්ෂ වෙන් කර ගැනීම, සංවිධානාත්මකව අදහස් ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා උපදෙස් ලබා දෙන්න.

මූලාශ්‍ර

1. Public Administration in Theory and Practice
M.P. Sharma
Kitabmahal - Alahabad India _ 1998
2. Public Administration Conception Theory
Rumkaibas
Starling Publisher Pvt Ltd
New Delhi - 2001
3. රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති විශ්ලේෂණ
ආර්. ලලිතා එස්. ප්‍රනාන්දු
දීපානි මුද්‍රණ ප්‍රකාශන පෞද්ගලික සමාගම.

ගැටුම් හා ගැටුම් නිරාකරණය

නිපුණතාවය 10 :- ගැටුම් නිරාකරණය සඳහා යථා යෝග්‍ය පරිදි මැදිහත් වේ.

නිපුණතා මට්ටම :- කාලච්ඡේද 20

- 10.1 “ ගැටුම ” යන්නට අර්ථ කථනය කරයි.
- 10.2 ගැටුම් නිරාකරණය කිරීම සඳහා භාවිතකරන සංකල්ප පිළිබඳ දැනුවත් බව ප්‍රදර්ශනය කරයි.

ඉගෙනුම් ඵලය :-

- ගැටුම යනු කුමක්දැයි හඳුනාගැනීම සඳහා ඇති විවිධ නිර්වචන ගොනු කරයි.
- ගැටුම් මූලාශ්‍ර වටහා ගනියි.
- ගැටුම් හා එහි කෘත්‍ය පිළිබඳ දැනුවත් වෙයි.
- ගැටුම් නිරාකරණය හා සම්බන්ධ විවිධ සංකල්ප විශ්ලේෂණය කරයි.

හැඳින්වීම :-

ගැටුම් සමාජයේ සෑම ස්ථරයකදීම හඳුනාගත හැකි සමාජ සංසිද්ධියකි. සමාජයේ පවත්නා නෛසර්ගික ගුණාංගයක් වූ බහුවිධතාවයේ නැතහොත් විවිධත්වයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ගැටුම් හැඳින්වීම නිවැරදිය. ගැටුම් මගින් නිරූපණය වන්නේ පුද්ගලයින්ගේ ආශාවන්, අවශ්‍යතාවන්, අරමුණු, ඇගයුම් සහ පිළිගැනීම්වල පවත්නා එම විවිධත්වයයි. සමාජ මට්ටමේදී තවත් කරුණු කීපයක් මගින් කණ්ඩායම් විවිධත්වයක් බවට පරිවර්තනය කරනු ලබයි. ඒ අතුරින් භාෂාව, ආගම, කුලය, ප්‍රදේශය යනාදිය ‘අන්‍යතා නිර්මාපකයන්’ විශාල භූමිකාවක් රඟ දක්වයි. ඒ අනුව සමාජ බහුවිධත්වයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ගැටුම් නොවැලැක් විය හැකි සමාජ ප්‍රභවයක් බවට පත්වී ඇත. එය සමාජයේ පවතින විවිධ අදහස් සහ කරගකාරී ස්ථාවරයන් ප්‍රකාශ කිරීමේ මාධ්‍යයක් ද වෙයි. ගැටුම යන ප්‍රභවය සමාජ වර්යාවේදී නිර්මාණාත්මක වීමට හෝ විනාශකාරී වීමට අවකාශ ඇත. එමෙන්ම ගැටුම සමාජ ගතිකත්වයේ බලවේගයක් ද වෙයි.

මෙම ඒකකයේ ප්‍රධාන අරමුණ වන්නේ සමාජ ගැටුම් හඳුනාගැනීම හා ගැටුම් සාමකාමීව විසඳන ආකාරය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාදීමයි. එහිදී පළමුව ගැටුමක් යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ කුමක්ද, එහි මූලික ලක්ෂණ මූලාශ්‍ර, එහි ස්වභාවය සහ ගැටුම් ඇතිවීමේ ප්‍රධාන සාධක විමසා බලනු ලැබේ. දෙවනුව ගැටුම් සාමකාමීව විසඳීම පිළිබඳව අවධානය යොමුකෙරේ. එහිදී ගැටුම් නිරාකරණය පිළිබඳ සංකල්ප වන ගැටුම් වැළැක්වීම, ගැටුම් සමථනය, ගැටුම් කළමනාකරණය, ගැටුම් නිරාකරණය සහ ගැටුම් විපරිවර්තනය පිළිබඳව සාකච්ඡා කෙරේ.

විෂය කරුණු පැහැදිලි කරගැනීම සඳහා අත්වැලක්

- ගැටුම්
 - ගැටුම යන පදය විවිධාර්ථයෙන් යෙදේ. සාමාන්‍ය ව්‍යාවහාරයේදී ගැටුම යන පදයට අමතරව ආරවුල (Dispute) අර්බුද (Crisis) සටන (Fight) හා ප්‍රචණ්ඩත්වය (Violence) යන පදයන් ද භාවිතකරනු ලැබේ. එම අර්ථයන් සලකා බලන විට ගැටුමක් තුළින් ආරවුලක්, අර්බුදයක් හා ප්‍රචණ්ඩකාරී සටනක් අදහස් කරන බව සඳහන් කළ හැකිය. ගැටුම් පිළිබඳ ශාස්ත්‍රීය දෘෂ්ටි කෝණයකින් බලන විට ඒවා සහ “ ගැටුම් ” අතර පැහැදිලි වෙනසක් පවතී. ගැටුම් සමාජයේ සෑම මට්ටමකටම මානව සම්බන්ධතා සමඟ බැඳී පවතී. ඉතා

සරල ගැටුමක් යනු පුද්ගලයින් දෙදෙනෙකු හෝ වැඩිගණනක් අතර නැතහොත් පාර්ශව දෙකක් හෝ කිහිපයක් අතර හෝ රාජ්‍ය දෙකක් හෝ වැඩිගණනක් අතර දක්නට ඇති නොඑකඟතාවයක් සහ කළහකාරී තත්වයකි.

තෝරාගත් නිර්වචන කිහිපයක් :

“ තරගකාරී අභිලාෂයන්, විවිධ වූ අන්‍යන්‍යතාවන් හා ආකල්පීය වෙනස්කම් මත පුද්ගලයින් හෝ කණ්ඩායම් අතර ඇතිවන ප්‍රතිවිරෝධතාවන් ගැටුමක් ලෙස හැඳින්විය හැක.

(James A. Schellenberg)

“ එකිනෙක පරස්පර අරමුණු හා ඉලක්ක ළඟා කර ගැනීමේදී නිදහස් පුද්ගලයින් අතර සිදුවන අන්තර් ක්‍රියාකාරීත්වයන් ගැටුමක් ලෙස හැඳින්විය හැක. ”

(J.L. Hocker and W.W. Wilmot)

“ ප්‍රවණිත හැප්පීම, අරගලයක් හෝ හරඹයක්, මානසික වශයෙන් සිදුවන අරගලයක් ගැටුමක් ලෙස හැඳින්විය හැකිය. ”

(The Webster English Dictionary)

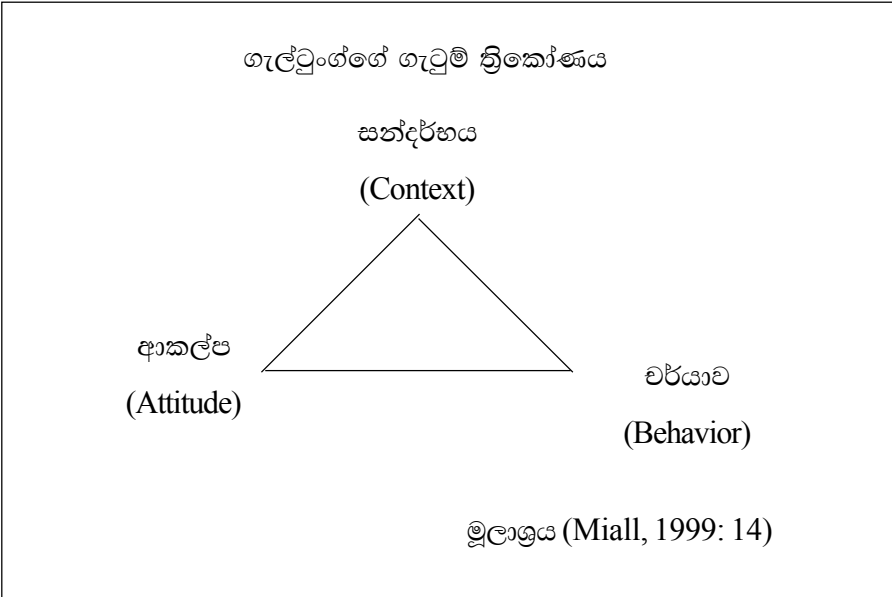
“ පුද්ගලයින් කණ්ඩායම් හෝ රාජ්‍යයන් බරපතල නොඑකඟතාවයන්ට හෝ විවාදයට සම්බන්ධව සිටින තත්වයකදී ගැටුම් පැන නගී ”

(The Oxford Dictionary)

“ එකිනෙක නොගැලපෙන අරමුණු සහිත පුද්ගලයින් දෙදෙනෙකු හෝ ඊට වැඩි ගණනක් හෝ කණ්ඩායමක් එම විශ්වාසයෙන් ප්‍රකාශකරන විට සමාජ ගැටුම් පැනනගී ”

(Louic Kriesburg)

ගැටුමක් යනු කුමක්දැයි විමසීමේදී මෑත කාලයේදී ගැටුම් අධ්‍යයන විෂය සංවර්ධනයට ඉමහත් දායකත්වයක් සැපයූ මහාචාර්ය ජොහාන් ගැල්ටුං (Johan Galtung) ඉදිරිපත්කර ඇති ගැටුම් විශ්ලේෂණය සඳහා යොදාගන්නා ආකෘතිය වැදගත් වෙයි. මෙය ගැටුම් ත්‍රිකෝණය වශයෙන් හඳුන්වන අතර එමඟින් ගැටුමක් තුළින් විද්‍යමාන වන්නා වූ එකිනෙකට සම්බන්ධ ව්‍යුහ, ආකල්ප සහ චර්යා අවධානයට ලක් කර ඇත. වැඩි දුරටත් එය පහත සටහන ආශ්‍රයෙන් පැහැදිලිකර ගත හැකිය.

මෙම සාධක ඇතැම් අවස්ථාවලදී වෙන් වෙන් වශයෙන් මෙන්ම එකට සම්බන්ධවද පවතී. මෙහිදී සන්දර්භය යන්නෙන් අදහස් කරනුයේ ගැටුමට මුල්වන තත්වයයි. මෙම තත්වය රොබට් මීචෙල්ට අනුව සමාජ වටිනාකම් හා සමාජ ව්‍යුහයේ නොමනා ගැලපීමක් මගින් ඇතිවෙයි. දෙවන අංශය ලෙස ආකල්ප මගින් ගැටුම් නිර්මාණය කරනු ලබන මනෝවිද්‍යාත්මක සාධක කෙරෙහි අවධානය යොමුකර ඇත. ගැටුම් හා සම්බන්ධ තෙවන අංශය ලෙස වර්ගයන් සඳහන් කළ හැක. ගැටුම් හා සම්බන්ධ කණ්ඩායම් විසින් එකිනෙකාට අනතුරු කිරීම ආරම්භකරන විටදී ගැටුම් වර්ගයන් ප්‍රකටව පෙන්නුම් කරන ගැටුම් පිළිබඳව ගැල්ට්ට්ගේ ක්‍රිකෝණයට අනුව ගැටුමක් ඉහතින් සඳහන් කරනු ලැබූ කුමන හෝ එක් අංශයක් වෙතින් ආරම්භවිය හැකිය. මේ අනුව ගැටුමක් අසමානුපාතික වූ ඉලක්ක හෝ නිශේධනාත්මක ආකල්ප හෝ විනාශකාරී වර්ගයන් තුළින් ආරම්භ විය හැකිය.

ගැටුම් යනු නිසර්ගයෙන්ම නරක දෙයක් නොවේ. කාලී මාකේට්ට අනුව මිනිස් ඉතිහාසය මූලික වශයෙන්ම පංති ගැටුම්වල ඉතිහාසයක්, බවත් පන්ති ගැටුම් ඉතිහාසය ඉදිරියට යොමුකරන බලවේගය බවත් දක්වා තිබේ. මේ අනුව පෙනී යන්නේ පොදුවේ ගැටුම් සමාජයේ පවත්නා විවිධ අදහස් සහ තරඟකාරී ස්ථාවරයන් ප්‍රකාශකිරීමේ මාධ්‍යයක් වශයෙන් කටයුතු කරන බවයි. පුද්ගලයින් හෝ සමාජ කණ්ඩායම් එවැනි නොගැලපෙන තත්වයන් සමඟ කටයුතු කරන ආකාරය අනුව ගැටුම යන්න නිර්මාණාත්මක වීමට හෝ විනාශකාරී වීමට ඉඩ ඇත. ඒ අනුව ගැටුම් හි ශක්තිය යහපත් හෝ අයහපත් එකක් විය හැකිය. ඇතැම් විට ගැටුම යන ප්‍රභවය සමාජ වෙනස්වීමට සහ නව්‍යතා හඳුනාගැනීමට උපකාරී වේ. නමුත් ගැටුමක් මිනිස් ජීවිත විනාශ කරන අර්බුදයක් නැතහොත් ආයුධ සන්නද්ධ විනාශකාරී අරගලයක් බවට පත්වුවහොත් නියත වශයෙන්ම එය සමාජ ප්‍රගමනයට විශාල බාධකයක් වේ. හේතුව එමගින් ඇතිකරන භෞතික හා මානසික බලපෑම් ඉතා ඉහළ මට්ටමේ එකක් වීමය.

මෙතෙක් කරනු ලැබූ විග්‍රහයන්ට අනුව ඕනෑම ගැටුමක් වෙතින් පහත සඳහන් මූලික ලක්ෂණ පෙන්නුම් කරනු ලැබේ.

- විරුද්ධ පාර්ශවයන් හෝ පුද්ගලයන් දෙදෙනෙකු හෝ වැඩි සංඛ්‍යාවක පැවැත්ම
- ඔවුන් අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් ප්‍රතිවිරුද්ධ ක්‍රියාමාර්ගවල නිරත වීම.
- ඔවුන්ගේ අන්‍යෝන්‍ය විරුද්ධ ක්‍රියාකාරිත්වය සම්පත් හිඟකම හෝ තත්වයන්ගේ අසමානුපාතිකත්වය මත උද්ගතව ඇත.
- ඔවුන්ගේ වර්ගය වරුද්ධ පාර්ශවයට අනතුරු සිදුකිරීම, අලාභ හානි කිරීම, විනාශ කිරීම අරමුණු කොට ගෙන ඇත.
- ඔවුන්ගේ අන්‍යෝන්‍ය ක්‍රියාකාරිත්වය විවෘතව ඇති විට පිටස්තර නිරීක්ෂකයන්ට එය මැනීමට හා ඇගයීමට හැකිව ඇත.
- ගැටුම් හි ස්වාභාවය අනුව එය නිර්මාණාත්මකවීමට හෝ විනාශකාරීවීමට ඉඩ ඇත.
- ගැටුම්වල සාධනීය ලක්ෂණ මෙන්ම ප්‍රතිශේධනීය ලක්ෂණ පවතී.
- ඔවුන්ගේ හැසිරීම මගින් විරුද්ධ පාර්ශවවලට හානි කිරීම, තුවාල කිරීම හෝ මූලිකුප්‍රධා දැමීම අපේක්ෂා කිරීම.

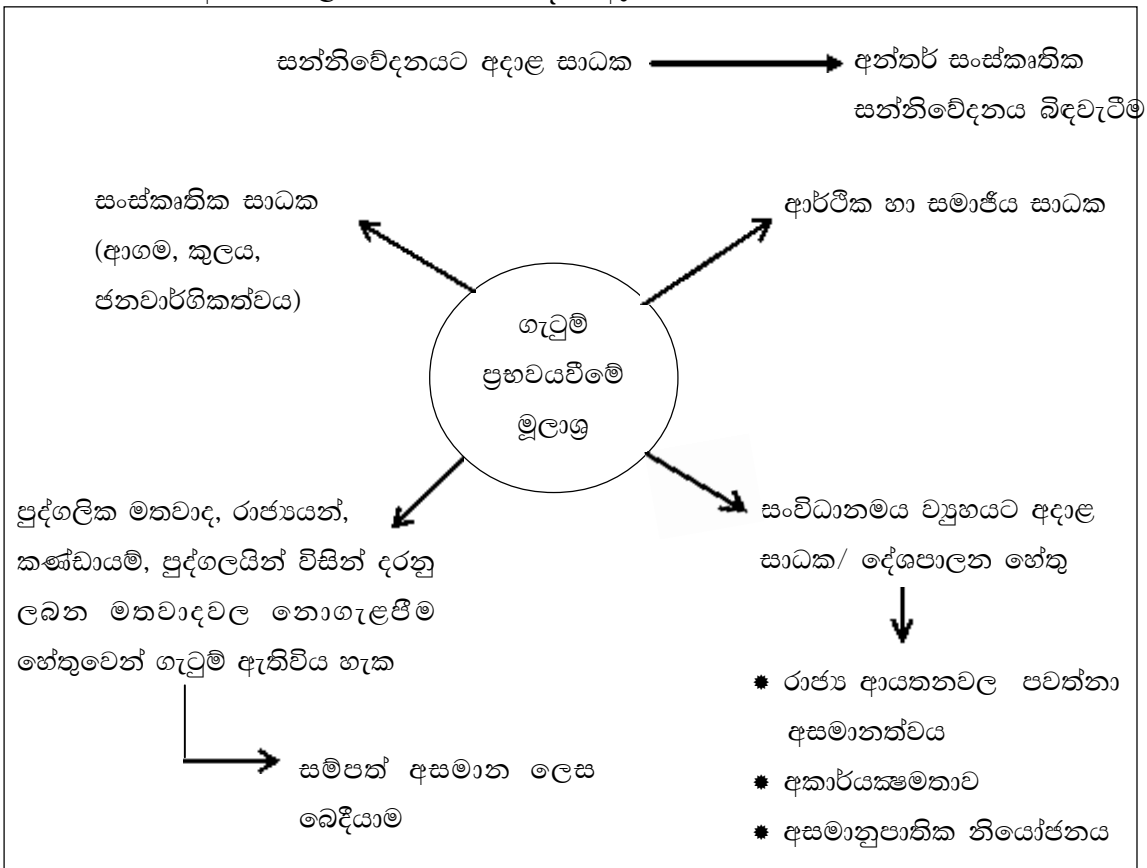
• **ගැටුම් මූලාශ්‍ර**

1. දුර්වල රාජ්‍ය, රාජ්‍ය අභ්‍යන්තර ආරක්ෂක ප්‍රශ්න සහ වාර්ගික, භූගෝලීය පදනම වැනි ව්‍යුහාත්මක සාධක.
2. ආර්ථික ක්‍රමය තුළ සිදුවන නොසලකා හැරීම්, නවීකරණය වැනි ආර්ථික සහ සමාජ සාධක.
3. දේශපාලන ආයතන තුළ සිදුවන වෙනස්කම්, ජාතික මතවාද නොසලකා හැරීම්, අන්තර් කණ්ඩායම්, දේශපාලනය, ප්‍රභූ දේශපාලනය වැනි දේශපාලන සාධක.

4. සංස්කෘතික වෙනස් කිරීමේ ප්‍රශ්න සහිත කණ්ඩායම්වල ඉතිහාසයන්.
 වර්තමානයේ පවතින ගැටුම් අතරින් බොහොමයක් වාර්ගිකත්වය, භාෂාව, ඉතිහාසය, අයිතිවාසිකම් යන කරුණු මුල්කරගෙන පැන නැගී ඇති අතර මෙවැනි ගැටුම් රාජ්‍ය අභ්‍යන්තර ගැටුම් ලෙස සලකන අතර ඒවායින් බොහොමයක් දිග්ගැසුණු සමාජ අර්බුද බවට පත්වී ඇත. එඩ්වඩ් අසාර් (Edward Azar) දක්වන ආකාරයට දිග්ගැසුණු සමාජ ගැටුම් වල අහිතකර ප්‍රතිඵල ජාතික මට්ටමේ සිට ජාත්‍යන්තර මට්ටම දක්වා විහිදී ගොස් ඇත.

මූලික වශයෙන් ගැටුම් ඇතිවීමට බලපාන සාධක කිහිපයක් හඳුනාගත හැකිය.

- සාධක - ඓතිහාසික පිළිගැනීම්, අතීත හා වර්තමාන කොන්දේසි යනාදිය පිළිබඳ තත්ත්වයන්.
- අවශ්‍යතා හා ආශාවන් - ආරක්ෂාව සහ ගරුත්වය සම්බන්ධයෙන් ඇතිවන අවශ්‍යතාව පිළිබඳ හැඟීම.
- ඇගයුම - දිගු කාලීන විශ්වාසය සහ උපකල්පන.
- තත්ත්වයන් - විශේෂිත අවශ්‍යතා සහ ආශාවන් ඉටුකර ගැනීමට හැකි හොඳම ක්‍රමය වශයෙන් තෝරාගැනීම.
- ක්‍රමයන් - අරමුණු ලබාගැනීම සඳහා ජනතාව අනුගමනය කරන ක්‍රම
- සන්නිවේදනය බිඳ වැටීම - ඒ ඒ ජන කොටස් හෝ පාර්ශව අතර තිබෙන සන්නිවේදනය බිඳවැටීම.
- අධිකාරී බලය සහ සම්පත් සඳහා ඇති තරඟය

ඉහත රූප සටහනේ දැක්වෙන ආකාරයට ගැටුම් ප්‍රභවය වීමේ සාධක එකිනෙකට වෙනස් වන අතර එම සාධකයන්ගේ බලපෑම මත පුද්ගල අභ්‍යන්තර ගැටුම්, පුද්ගල ගැටුම්, රාජ්‍ය අභ්‍යන්තර ගැටුම් සහ අන්තර් රාජ්‍ය ගැටුම් වර්ධනය විය හැක. එසේ වුවත් දේශපාලන විද්‍යාව හදාරන්නන් වන අප, අවධානය යොමුකරන්නේ කණ්ඩායම් මට්ටමේ, රාජ්‍ය සහ අන්තර් රාජ්‍ය මට්ටමේ ගැටුම් සම්බන්ධයෙනි.

ගැටුම් හඳුනාගන්නා ආකාරය සහ ගැටුම් වර්ගීකරණය (Nature of Conflict and Classification)

ගැටුම්හි ස්වාභාවය :

ගැටුමක් එහි අපේක්ෂාවන් අනුව තුන් ආකාරයට බෙදා දැක්විය හැකිය.

- 1. ආශාවන් පිළිබඳ ගැටුම්
- 2. ඇගයුම් පිළිබඳ ගැටුම්
- 3. සම්බන්ධතාව පිළිබඳ ගැටුම්

භූමිය සහ සම්පත් පිළිබඳ සාධක මත ඇතිවන ගැටුම් මගින් ආශාවන් පිළිබඳ ඇතිවන ගැටුම් වල රටාව පෙන්නුම් කරනු ලැබේ. ආගමික මතවාද හෝ වාර්ගිකත්වය මත ඇතිවන ගැටුම් හා ඇගයුම් පිළිබඳ සාධකය ප්‍රමුඛ කොට ගනී. සුළුතරය හා බහුතරය අතර, පාලක පන්තිය සහ පාලිත පන්තිය අතර, යටත් විජිත පුරවැසියන් හා යටත් විජිත බලය අතර ඇතිවන ගැටුම් සම්බන්ධතාව පිළිබඳ සාධක මත ඇතිවන ගැටුම් ලෙස අර්ථකථනය කළ හැකිය.

මීට අමතරව ගැටුම් තවත් ප්‍රධාන කොටස් දෙකකට බෙදා දැක්විය හැකිය. එනම්,

- 1. සමමිතීය ගැටුම් (Symmetric Conflict)
- 2. අසමමිතීය ගැටුම් (ASymmetric Conflict)

ගැටුමක් සමාන පාර්ශව අතර පැන නැගීම සිදුවන විට එය සමමිතික ගැටුමක් ලෙස අර්ථකථනය කරනු ලබයි. සුළුතරය හා බහුතරය, ස්ථාවර ආණ්ඩුවක් සහ කැරලිකාර කොටසක්, භාමිපුතුන් සහ ඔහුගේ සේවකයින්, සේව්‍යයා සහ සේවකයා වැනි වූ අසමාන පාර්ශව අතර ඇතිවන ගැටුම් අසමමිතික ගැටුම් ලෙස අර්ථකථනය කළහැකිය.

ගැටුමක් මිනිස් ජීවිත විනාශකරන අර්බුදයක් නැතහොත් ආයුධ සන්නද්ධ විනාශකාරී අරගලයක් බවට පත්වුවහොත් නියත වශයෙන්ම එය සමාජ ප්‍රමාණයට විශාල බාධාවක් වෙයි. මේ අනුව මිනිසුන් අතර ඇතිවන විනාශකාරී ගැටුම් ප්‍රධාන ස්ථර 03 ක් යටතේ හඳුනාගෙන ඇත. එනම්,

- 1. ගෘහස්ථ ගැටුම් (Domestic Conflict)
- 2. රාජ්‍ය අභ්‍යන්තර ගැටුම් (Intra - State Conflict)
- 3. අන්තර් රාජ්‍ය ගැටුම් (Inter - State Conflict)

මින් දෙවන හා තෙවන පාර්ශවයට අයත් ගැටුම් මගින් සිදුවන ජීවිත හා දේපල විනාශයන් පාරිසරික හානි සහ දිගුකාලීන ව්‍යාසනයන් ජාතික මෙන්ම ජාත්‍යන්තර මට්ටමින් ද අත්විඳීමට සිදුවී තිබේ. වර්තමාන ලෝකයේ පවතින ගැටුම් අතරින් බොහොමයක් වාර්ගිකත්වය, භාෂාව, ඉතිහාසය, අයිතිවාසිකම්, යන කරුණු ආශ්‍රය කොටගෙන පැනනැගී ඇති අතර, මෙවැනි ගැටුම් රාජ්‍ය අභ්‍යන්තර ගැටුම් ලෙස සැලකෙන අතර ඒවායින් බොහොමයක් දිගුකාලීන සමාජ අර්බුද බවට පත්වී තිබේ. එඩ්වඩ් අසාර් දක්වන ආකාරයට දිගුකාලීන සමාජ ගැටුම්වල අහිතකර ප්‍රතිඵල ජාතික මට්ටමේ සිට ජාත්‍යන්තර මට්ටමට විහිදී ගොස් ඇත. විසිවන සියවසේ දෙවන භාගයේ ඇතිවූ රාජ්‍ය අභ්‍යන්තර ගැටුම සම්බන්ධව අදහස් දක්වන කැල්වි හොල්ස්ට්‍රි ප්‍රකාශ කරන්නේ මෙම ගැටුම් බොහොමයක් ඇතිවී ඇත්තේ රාජ්‍ය පාලනය, ජාතීන්ගේ කාර්යභාරය සහ තත්ත්වය, රාජ්‍ය අභ්‍යන්තරයේ සිටින විවිධ ජනවර්ගවල තත්ත්වය වැනි කරුණු හේතුකොට ගෙන බවයි. මිනිස් ජීවිත බිලිගත හැකි ගැටුම වැළැක්වීම පිළිබඳ කාර්නිජ් කොමිසම (Carnegie Commission) පෙන්වා දෙන ආකාරයට විසිවන සියවස තුළ මිලියන සියයකට වඩා යුද්ධ වලින් මියගොස් ඇත.

ගැටුම් නිරාකරණය පිළිබඳ සංකල්පය

මිනිසුන් අතර හටගන්නා ගැටුම් ප්‍රවණිතව ගැටුම් බවට පත්වූ විට ඉන් සිදුවන්නේ විනාශකාරී ප්‍රතිවිපාකයන්ය. එම නිසා මෙම විනාශයන් අවම කරමින් මිනිසුන් අතර ඇතිවන ගැටුම් වැළැක්වීමට අවශ්‍ය උපක්‍රම ගවේශණය සමාජයීය විද්‍යාවන් ආශ්‍රය කරගනිමින් ඉදිරියට පැමිණ ඇත. ඒ අනුව ගැටුම් නිරාකරණය ආශ්‍රිත සංකල්ප කීපයක් හඳුනාගැනීම වැදගත්ය.

- ගැටුම් වැළැක්වීම
- ගැටුම් සමථනය
- ගැටුම් කළමනාකරණය
- ගැටුම් නිරාකරණය
- ගැටුම් විපරිවර්තනය

ගැටුම් වැළැක්වීම

ගැටුම් වැළැක්වීම පිළිබඳ කතිකාවත ගැටුම් නිරාකරණය අධ්‍යයනයන් තළලට ඇතුළුවීම ඇරඹෙන්නේ 1950 ගණන්වලින් පසුවය. එක් අතකින් ගැටුම් වැළැක්වීම විවිධ රාජ්‍යයන් තුළ ඇතිවූ විනාශකාරී ගැටුම් මගින් සිදුවූ ව්‍යාසනයන් සඳහා වූ ප්‍රතික්‍රියාවක් වන අතර අනෙක් අතින් එය ආයුධ සන්නද්ධ නැතහොත් විනාශකාරී මට්ටමට ගැටුම් මුහුකුරා යාමට ඉඩනොදී ඒවා පහසුවෙන් හැසිරීමට ගතහැකි ක්‍රියාමාර්ගයක් වෙයි. මේ අනුව ගැටුම් වැළැක්වීම ප්‍රධාන වශයෙන් අදියර 03 කදී සිදුකළ හැකිය. එනම්,

- අ. නිශේධාත්මක ගැටුමක් නොමැති තත්ත්වයක් තුළ අනාගතයේදී එවැන්නක් ඇතිවේ යැයි සිතා එය වැළැක්වීමට අවශ්‍ය කටයුතු සිදුකිරීමයි. එනම් එහි සරළ අදහස වන්නේ ප්‍රවණිත ගැටුමක් ඇතිවීමට ඇති ඉඩකඩ වැළැක්වීමය.
- ආ. දැනට ඇතිවී තිබෙන ගැටුමක් අනාගතයේදී විනාශකාරී ප්‍රවණිත තත්ත්වයකට පත්වේ යැයි සිතා එය වැළැක්වීමට ක්‍රියාකිරීමය.
- ඇ. ආයුධ සන්නද්ධ ගැටුම් නැවත ඇතිවීම වැළැක්වීමට ක්‍රියාකිරීම, එනම් ගැටුමක් විසඳීමෙන් පසුව නැවත එම ගැටුම ඉස්මතු වියහැකි අවකාශ අහුරාලීමට අවශ්‍ය පිළියම් යෙදීම මින් අදහස් වෙයි.

ගැටුම් සම්බන්ධව ධනාත්මකව ක්‍රියාත්මක වීමේදී විනාශකාරී ගැටුම් වැළැක්වීම ඉදිරියෙන් සිටියි. එහෙත් එය හුදෙක් එකවර කළ නොහැකි සංකීර්ණ ක්‍රියාවලියකි.

ගැටුම් සමථනය

ගැටුම් සමථනය වැළැක්වීමට වඩා වෙනස් වූ ක්‍රියාවලියකි. සමථනය මගින් සිදුකරනු ලබන්නේ ප්‍රවණිතකාරී ගැටුමක ප්‍රවණිතවය සමනය කිරීමයි. ගැටුම සමථනය තුළ ගැටුමට තුඩු දී ඇති විශේෂිත හා සාමාන්‍ය හේතු කෙරෙහි සැලකිය යුතු අවධානයක් යොමුකරනු නොලැබේ. එයට හේතුව වන්නේ ප්‍රවණිතවය සහිත ගැටුමේ තීව්‍රතාවය අවම කිරීම එහි අරමුණ වීමයි. මියාල් ඇතුළු පිරිස පෙන්වා දෙන්නේ මෙය ගිවිසුමක් හරහා කළහැකි බවයි. (උදා: 1998 උතුරු අයර්ලන්තයේ අප්‍රේල් 10 අත්සන් කල මහ සිකුරාදා ගිවිසුම සහ 2002 පෙබරවාරි 22 ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුව සහ එල්.ටී.ටී.ඊ. සංවිධානය අතර අත්සන්කල අවබෝධතා ගිවිසුම මේ සඳහා දිය හැකි හොඳම නිදසුන් දෙකකි.) මෙවැනි ගිවිසුමක් හරහා ගැටුම් සමථනයට පත්වීමට අවශ්‍ය යැයි සැලකිය හැකි තත්වය වන්නේ ගැටුමට සම්බන්ධ පාර්ශව ගැටුම තුළට හිරවීම් සහිත තත්වයට පත්වූ තත්වයක් තුළය. ගැටුම් සමථන ක්‍රියාමාර්ගයක් මගින් ගැටුමේ ප්‍රවණිතවය පාලනය කිරීම අවසාන අරමුණ වුවත් එය ගැටුමේ අවසාන වශයෙන් සැලකීම උගහටය. මන්ද සමස්ත ක්‍රියාදාම

අතරතුර ගැටුම් පාර්ශව නැවතත් ප්‍රවණ්ඩ ක්‍රියාවන්ට යොමුවීමට ඇති ශක්‍යතාවයක් පැවතීමයි. කෙසේ වෙතත් ගැටුම සමථනය පිළිබඳ ක්‍රියාදාමය දීර්ඝකාලීන ගැටුම් නිරාකරණයක ආරම්භක අවස්ථාවක් ලෙසද සැලකිය හැකිය. බොහෝ විට මෙහි සමස්ථය සඳහා ගනු ලබන ක්‍රියාමාර්ග මගින් ගැටුම් කළමනාකරණය කරමින් නිරාකරණයක් කරා යාම ඉලක්ක කරනු ලැබේ.

ගැටුම් කළමනාකරණය

1980 දශකයෙන් පසුව හඳුන්වා දෙනු ලැබූ ක්‍රියාදාමයන් ලෙස ගැටුම් කළමනාකරණය හැඳින්විය හැක. ගැටුම් කළමනාකරණයේ මූලික හරය වන්නේ ගැටුමට සම්බන්ධ පාර්ශව වල ධනාත්මක වර්ධන වෙනස්කම් කිරීම මගින් අනාගතයේ ඇතිවිය හැකි ප්‍රවණ්ඩ ක්‍රියා සීමා කිරීම හා මග හැරවීමයි. මියාල් ඇතුළු පිරිස විසින් ගැටුම් කළමනාකරණ යෙදුම යොදාගනු ලබන්නේ ප්‍රවණ්ඩ ගැටුමක් සීමා කිරීම හා පැතිරීම නතර කිරීම විග්‍රහ කිරීම සඳහාය. ඕනෑම අවස්ථාවක ගැටුම් කළමනාකරණය මගින් අපේක්ෂා කරනු ලබන්නේ සක්‍රීය ගැටුමක් තුළට සම්බන්ධ වී පහත අරමුණු උපරිම කර ගැනීමයි.

- අ. ගැටුමේ ප්‍රවණ්ඩත්වය හා විනාශකාරී මට්ටම අවම කිරීම.
- ආ. ගැටුමේ තීව්‍රතාවය ජන සංහාරක අවි පාවිච්චි කිරීමට තරම් මට්ටමකට ව්‍යාප්ත වීම වැළැක්වීම.
- ඇ. වෙනත් දිශාවන්ට තිරස් ලෙස ගැටුම් ව්‍යාප්තවීම වැළැක්වීම.

මේ අනුව ගැටුම් කළමනාකරණය යන්න අංශ දෙකකින් අර්ථ දැක්වීම කළ හැකිය. එනම් පළමු වැන්න ගැටුම් කළමනාකරණයයි. ගැටුම් කළමනාකරණය යනු ප්‍රවණ්ඩ ගැටුම යම් සීමාවක් තුළට සීමා කිරීමයි. දෙවනුව ගැටුමට සම්බන්ධ පාර්ශව එක් අන්තර් ක්‍රියාකාරී ආකෘතියක් වෙතට ගෙන ඒමය. එහිදී මෙම පාර්ශවවල ආශාවන්, අපේක්ෂාවන් හා ඇගයුම් අතර පවත්නා පරස්පරතාව ප්‍රකාශ කිරීම ගැටුම තුළින් සිදුවන බැවින් ඒවා ධනාත්මක ලෙස හසුරුවමින් කටයුතු කිරීමයි.

ගැටුම් නිරාකරණය

ගැටුම් නිරාකරණය යන යෙදුම විවිධ පුද්ගලයන් විවිධ අර්ථයෙන් භාවිතාකරනු දැකිය හැකිය. යුද්ධ විශේෂඥයින් ගැටුම් නිරාකරණය යන යෙදුම යොදාගනු ලැබුවේ තර්ජනය කිරීම හරහා සාර්ථක යටත්කර ගැනීමක් මගින් හෝ බලකිරීම මගින් හෝ එසේ නොහැකි වුවහොත් මිලිටරි බලය සාර්ථකව යෙදවීම මගින් යුද්ධ අවසන් කිරීමය. මෙම මිලිටරි ගැටුම් නිරාකරණ ප්‍රවේශය ගැටුම් නිරාකරණ ගුරුකුලයට අයත් බොහෝ න්‍යායාචාර්යවරුන් විසින් එහි ඇති ප්‍රවණ්ඩත්වය සහ විනාශකාරීත්වය නිසා ප්‍රතික්ෂේප කරනු ලැබේ. එසේ වුවත් බලය යෙදවීම ගැටුම් නිරාකරණය සඳහා අවශ්‍යය යන මතයට පක්ෂව තවමත් අදහස් දැක්වීම සිදුවෙයි. ගැටුම් නිරාකරණය පිළිබඳ අදහස් දක්වන තවත් කොටසක් ප්‍රකාශකරන්නේ ඒ තුළට ඉහතින් විස්තර කළ සියලු සංකල්ප හා තවත් අංශ කිහිපයක් අන්තර්ගත වන බවයි. එම මතයට අනුව ගැටුම් නිරාකරණය යනු ගැටුම් වැළැක්වීම, ගැටුම් සමථනය, ගැටුම් කළමනාකරණය සහ ගැටුම් පරිමාණය යනාදී සියලු අංශ ඇතුළත් කරගත් පුළුල් ක්‍රියාදාමයක් බවයි. නිර්මාණාත්මකව සහ අවිනිසාවාදීව ප්‍රශ්න විසඳමින් ගැටුමට සම්බන්ධ සියලු පාර්ශවවල අනන්‍යතාව පිළිබඳ ඇගයුම හඳුනාගනිමින් ඔවුන්ගේ මානව අවශ්‍යතා හා ආශාවන් හඳුනාගනිමින් අවශ්‍ය පිළියම් යෙදීම ගැටුම් නිරාකරණය තුළට අයත් බව ඔවුන්ගේ මතය වෙයි. මෙම මතය මගින් පැහැදිලි කරන්නේ ගැටුම් සමථනය හෝ ගැටුම් කළමනාකරණයට වෙනස් වූ ක්‍රියාවක් ගැටුම් නිරාකරණය තුළ අන්තර්ගත වී ඇති බවයි. මෙම සියලු අදහස් දෙස පොදුවේ බලන විට පෙනීයන්නේ ගැටුම් නිරාකරණය යන්න තුළින් විද්‍යාමාන වන මූලික ලක්ෂණ කිහිපයක් පවතින බවයි.

එනම් :

- අ. ගැටුමට සම්බන්ධ හා පදනම් වී ඇති සාධක මූලින් උදුරා දැමීමට ක්‍රියාකිරීමය.
- ආ. ගැටුම් පාර්ශව අතර නව සම්බන්ධතා ගොඩනැගීමට ක්‍රියාකිරීම.
- ඇ. ධනාත්මක ආකල්ප ජනිත කිරීම.
- ඈ. ප්‍රවණ්ඩත්වය නැවත උත්සන්න වීමට ඇති ඉඩකඩ ඉවත්කිරීම.

ගැටුම් නිරාකරණයේදී සලකා බලනු ලබන වැදගත් අංශයක් වන්නේ ගැටුමට තුඩුදී ඇති හේතු සාධක ගැඹුරින් අධ්‍යයනය කොට ඒවා විසඳීමට ක්‍රියාකිරීමයි. මේ අනුව ගැටුම් පාර්ශවය අතර බිඳිගිය සම්බන්ධතා ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීමටත් නැවත ගැටුමක් පැන නැගීමට ඇති ශක්‍යතාවය වළක්වාලීමටත් ක්‍රියාකරනු ඇත. එනමින් ගැටුම් නිරාකරණය සංකර්ණ මෙන්ම දීර්ඝකාලීන ක්‍රියාදාමයක් වශයෙන් සැලකිය හැක.

ගැටුම් විපරිවර්තනය

සමහර විශ්ලේෂකයන් විසින් පෙන්නා දෙන්නේ ගැටුම් නිරාකරණයෙන් ඔබ්බට ගිය පැහැදිලි පියවරක් ලෙසයි. තවත් සමහරු එය ගැටුම් නිරාකරණයේම සංවර්ධනයක් ලෙස විස්තර කොට ඇත. ගැටුම් නිරාකරණයට වඩා පුළුල් ව්‍යුහාත්මක අංශ කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමුකරන අවස්ථාව ගැටුම් විපරිණාමනය බවයි. ගැටුම් නිරාකරණය මගින් ගැටුමට සම්බන්ධ පාර්ශව අතර පවත්නා පරස්පර විරෝධීතාවන් සමහන් කරමින් සියලු පාර්ශවවලට සෑහීමකට පත්විය හැකි තත්වයක් ඇති කිරීමට ක්‍රියාකරනු ලැබේ. එමඟින් ගැටුමට සම්බන්ධ පාර්ශවවල ආකල්ප, හැසිරීම් වැනි අංශ වෙනසකට භාජනය කිරීම කෙරෙහි අවධානය යොමුකරන්නේ මඳ වශයෙනි. මෙම උග්‍රතාවට පිළියම් සපයන්නේ ගැටුම් විපරිවර්තනය මඟිනි.

ගැටුම් විපරිණාමනය යන්න තුන් ආකාරයකට නිර්වචනය කළ හැකිය.

- සමස්ත ගැටුම් සන්දර්භය වෙනස් කිරීම.
- ගැටුම් පාර්ශවයන්හි සම්බන්ධතාව වෙනස් කිරීම.
- සවිබලකරණය හරහා ගැටුමට සම්බන්ධ පුද්ගල මට්ටම් වෙනස් කිරීම.

මේ අනුව ගැටුම් විපරිවර්තනයේදී ගැටුමට සම්බන්ධ සමාජ හා දේශපාලන මූලාශ්‍ර කෙරෙහි පුළුල් අවධානයක් යොමුකිරීමට සිදුවේ. එමඟින් ගැටුමට සම්බන්ධ සාමාන්‍යමත නැතහොත් ප්‍රතිජානාත්මක වෙනස්කම් බවට පරිවර්තනය කරනු ලැබේ.

පීටර් වොලන්ස්ටීන් දක්වන ආකාරයට සාර්ථක ගැටුම් විපරිණාමන ක්‍රියාවක් යනු ගැටුමේ පාර්ශව වල ගැටුමට තුඩු දී ඇති හේතූන් සහ ගැටුමේ පරමාර්ථයන් වෙනස් කිරීම වේ. ඒ හරහා පාර්ශව අතර සබඳතා තුලින් ගැටුමක් හෝ යුද්ධයක් මතුවේ යැයි තවදුරටත් බියක් ඇතිකරනු නොලැබේ. ගැටුම් පරිණාමනය මගින් ගැටුම් පාර්ශව වල ආශාවන්, අභිප්‍රායන්, අවශ්‍යතාවයන් සහ ස්වයං අර්ථකථනයන් සැබෑ ලෙසම වෙනස් කරයි. එය එක් අතකින් සාර්ථක ගැටුම් නිරාකරණයකට අවශ්‍යවනවා සේම තිරසාර සාමය කෙරෙහිද මගපෑදීමක් සිදුකරනු ලැබේ.

ඉගෙනුම් ඉගැන්වීම් ක්‍රියාකාරකම

- බුද්ධි මණ්ඩල සාකච්ඡාවක් පැවැත් වීම.
- සිසුන් කණ්ඩායම් වශයෙන් සංවිධානය කොට ඉහත මාතෘකාව අනුව පහත දැක්වෙන ක්‍ෂේත්‍ර ආවරණය වන සේ මාතෘකා සපයා දෙන්න.
 - ගැටුම නිර්වචනය කිරීම
 - ගැටුම නිරාකරණය කිරීම
 - ගැටුම විපරිවර්තනය කිරීම
 - ගැටුම සමථනය

- ගැටුම හා සාම අධ්‍යාපනය
- තොරතුරු ඒක රාශි කරගැනීම සඳහා නිශ්චිත කාලයක් ලබා දෙන්න.
- එක් එක් කණ්ඩායම විසින් සම්පාදනය කරගන්නා ලද තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීමට අවස්ථාවක් ලබා දෙන්න.
- බුද්ධි මණ්ඩල සාකච්ඡාව තුළදී ශිෂ්‍ය ඉදිරිපත් කිරීම් සමග එහි නිවැරදි බව ඉදිරිපත් කිරීම තර්කානුකූල බව පිළිබඳ මෙන්ම මෙහෙයවීම සම්බන්ධවද අවධානය යොමු කරන්න.
- සිසුන් සුදුසු පරිදි ඇගයීමට ලක් කරන්න.

මූලාශ්‍ර :

- LEDERACH, J. 1995: PREPARING FOR PEACE :CONFLICT TRANSFORMATION ACROSS CULTURES, NEW YORK: SYRACUSE UNIVERSITY PRESS.
- LUND, M. 1996: PREVENTING VIOLENCE CONFLICTS, WASHINGTON,DC: UNITED STATES INSITUTE OF PEACE.
- 1. MIAL, HUGH, OLIVER RAMSBOTHAM AND TOM WOODHOUSE 1999: CONTEMPORARY CONFLICT RESOLUTION, CAMBRIDGE: POLITY PRESS.
- 2. MICHAEL & BROWN 1996: THE INTRENATIONAL DIMENSIONS OF INTERNATIONAL CONFLICT CAMBRIDGE, MIT PRESS
- 3. SCHELLENBERG, JAMES A, 1996: CONFLICT RESOLUTION: THEORY, RESEARCH & PRACTICE, NEW YORK: STATE UNIVERSITY PRESS.
- 4. UYANGODA JAYAWARDANA & N. SELVAKKUMARN 2000: " DEFINING NEGOTIATION " IN CONFLICT RESOLUTION & PEACE STUDIES; AN INTRODUCTORY HANDBOOK, UNIVERSITY OF COLOMBO, CENTER FOR POLICY RESEARCH AND ANALYSIS (CEPRA)
- 5. VAYRYNEN, RAIMO (ED) 1991: " CONFLICT RESOLUTION & CONFLICT TRANFORMATION " NEW DIRECTION IN CONFLICT THEORY, LONDON: SAGA PUBLISHRES.
- 6. රංජන් දික්වැල්ල, රේඛක ප්‍රියන්ත, ශිරානි හෙට්ටිආරච්චි. 2003: ගැටුම් නිරාකරණය න්‍යාය සහ භාවිතය, වරකාපොල, ආර්ය ප්‍රකාශකයෝ

අන්තර්ජාතික දේශපාලනය

නිපුණතාව 11 :- අන්තර්ජාතික දේශපාලනය පිළිබඳ අවබෝධය ප්‍රදර්ශනය කරයි.

නිපුණතා මට්ටම:-

කාලච්ඡේද 20

11.1 අන්තර්ජාතික දේශපාලන ක්‍රියාවලිය පිළිබඳව විවේචනාත්මකව විමසා බලයි.

ඉගෙනුම් ඵලය :-

- අන්තර්ජාතික දේශපාලනය හා එහි නියුක්ත ප්‍රධාන රැඟුම්කරුවන් සහ ඔවුන්ගේ භූමිකාවන් පිළිබඳව සොයා බලයි.
- අන්තර්ජාතික දේශපාලනය තුළ රාජ්‍යයන් තම ජාතික ආශාවන් සපුරා ගැනීම සඳහා භාවිතයට ගැනෙන උපක්‍රම පිළිබඳව ගවේෂණය කරයි.
- රාජ්‍යයන් ජාතික ආශාවන් ඉටුකර ගැනීම සඳහා භාවිතයට ගැනෙන උපක්‍රම ලෙස විදේශ ප්‍රතිපත්තිය සහ තානාපති සේවාව, ආර්ථික බලය, රහස් ඔත්තු සේවා ප්‍රචාරණය සහ යුද්ධය ක්‍රියාවට නංවන ආකාරය විමර්ශනය කරයි.
- අන්තර් රාජ්‍ය සම්බන්ධතාවන් තුළින් අන්තර්ජාතික සමාජය තුළ හට ගැනෙන ගැටුම් සහ අර්බුද නිරාකරණය කිරීමේ හා කළමනාකරණය කිරීමේ උපක්‍රම පිළිබඳව ගවේෂණය කරයි.
- බල සමතුලිතතාව, සාමූහික සුරක්ෂිතභාවය, අන්තර්ජාතික නීතිය, නිරායුධකරණය, අවි ආයුධ පාලනය සහ ලෝක ආණ්ඩුව එම උපක්‍රම ලෙස හඳුනා ගනියි.

හැඳින්වීම :-

අන්තර්ජාතික දේශපාලනය අධ්‍යයනය කිරීමෙන් අපේක්ෂා කරන්නේ අන්තර්ජාතික දේශපාලනය යනු කුමක් ද? එම ක්‍රියාදාමයට සම්බන්ධ ප්‍රධාන රැඟුම්කරුවන් කවුරුන්ද? ඔවුන් අන්තර්ජාතික සමාජය තුළ හැසිරෙන්නේ කෙසේද? රැඟුම්කරුවන්ගේ අරමුණු මොනවා ද? එම අරමුණු ඉටුකර ගැනීම සඳහා ඔවුන් ක්‍රියාකරන්නේ කෙසේද? එසේ ක්‍රියාකිරීමේදී ඇතිවන ගැටුම් වලක්වාලමින් ලෝක සාමය සහ සුරක්ෂිතභාවය ආරක්ෂා කොට පවත්වාගෙන යන්නේ කෙසේද? සහ ඒ සඳහා භාවිතයට ගැනෙන උපක්‍රම මොනවාද යන්න විමසා බැලීමය.

විෂය කරුණු පැහැදිලිකර ගැනීම සඳහා අන්වැලක් :-

අන්තර්ජාතික සමාජය තුළ හැසිරෙන ප්‍රධාන රැඟුම්කරුවන් ලෙස රාජ්‍යයන්, අන්තර් ජාතික සංවිධාන, බහු ජාතික සමාගම් සහ අන්තර්ජාතික සමාජයේ ක්‍රියාකාරිත්වයට තීරණාත්මකව බලපෑමක් කළහැකි වැදගත් පුද්ගලයින් යන කොටස් හතර හඳුනාගත හැක. මෙයින් මෙම ඒකකය තුළ ප්‍රධාන වශයෙන් අවධානය යොමුකරන්නේ අන්තර්ජාතික සමාජය තුළ ප්‍රධානතම රැඟුම්කරුවා ලෙස සලකන නිදහස් ස්වාධීපති ජාතික රාජ්‍යයන් අතර පවත්නා සම්බන්ධතාවයන් අධ්‍යයනය කිරීමය. අන්තර්ජාතික සමාජය තුළ දැනට රාජ්‍යයන් 200ට වැඩි සංඛ්‍යාවක් තිබේ. මේවා භූමිය, ජනගහනය, සම්පත් හිමිකම, ආර්ථික බලය, මිලිටරි බලය යනාදී කරුණු වලින් අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් එකිනෙකට වෙනස් වේ. එසේ වුවද අන්තර්ජාතික දේශපාලනය තුළ සෑම රාජ්‍යයක්ම එක හා සමාන නෛතික ඒකකයක් ලෙස සලකනු ලැබේ. මෙම සම්බන්ධතාවන් සාමකාමී සම්බන්ධතාවන් හා යුද්ධමය සම්බන්ධතාවන් ලෙස කොටස් දෙකකට වර්ග කළහැක. මෙම හේතුව මත

අන්තර්ජාතික දේශපාලනය ' යුද්ධය හා සාමය ' පිළිබඳ අධ්‍යයනය කරන්නා වූ විෂය ලෙස හැඳින්වේ. වෙනත් ආකාරයට කියනවා නම් රාජ්‍යයන් අතර පවත්නා දේශපාලනය අධ්‍යයනය කිරීම මත අන්තර්ජාතික දේශපාලන විෂය ගොඩනැගී ඇත. අන්තර්ජාතික සමාජය තුළ දැකිය හැකි විශේෂතම ලක්ෂණය වන්නේ ඒ තුළ පවතින අනධිකාරී භාවයයි. මෙයට හේතුව රාජ්‍යයන්ගේ බාහිර හැසිරීම පාලනය කිරීම සඳහා අන්තර්ජාතික සමාජය තුළ ආණ්ඩුවක් මෙන්ම සඳාචාර මූලධර්ම පද්ධතියක් ද නොතිබීමය. මෙහි ප්‍රතිඵලය වී ඇත්තේ රාජ්‍යයන්ගේ පැවැත්ම මෙන්ම රාජ්‍යයන්ගේ බාහිර ආභාවන් ඉටුකර ගැනීම රාජ්‍යය සතු පෞද්ගලික බලය සහ එහි ප්‍රමාණය මත රඳා පැවතීමය. මේ අනුව අන්තර්ජාතික දේශපාලනය තුළ සෑම රාජ්‍යයක්ම උත්සාහ ගන්නේ හැකි පමණින් තමන්ගේ බලය වර්ධනයකර ගැනීම උදෙසා ක්‍රියා කිරීමය. මෙම බල අරගලය අවසාන වශයෙන් රාජ්‍යයන් අතර ගැටුම් ඇතිවීම කෙරෙහි බලපාන අතර රාජ්‍යයන් යුද්ධ කිරීම කෙරෙහි බලපාන ප්‍රධානම හේතුව ලෙස එය පෙන්වා දිය හැක. අන්තර්ජාතික සමාජය අනධිකාරී එකක් වීමත්, ඒ තුළ රාජ්‍යයන්ට නිදහසේ හැසිරීමට හැකිවීමත් හේතුකොට ගෙන සමහර විචාරකයන් අන්තර්ජාතික දේශපාලනය හඳුන්වා දෙන්නේ ආණ්ඩුවක් නොමැති දේශපාලනය ' (Politics without Government) ලෙසය.

රාජ්‍යයන් බල අරගලයේ යෙදෙන්නේ තම ජාතික ආභාවන් නැතිනම් බාහිර අරමුණු ඉටුකර ගැනීම සඳහාය. එම අරමුණු පහත සඳහන් පරිදි වේ.

1. ජාතික ආරක්ෂාව තහවුරු කර ගැනීම.
2. ජාතික ආර්ථිකය ඉහළ නැංවීම.
3. ජාතික සුභසාධනය ඉහළ නැංවීම.
4. ජාතික අභිමානය ආරක්ෂා කොට පවත්වාගෙන යාම.
5. ජාතික මතවාදය ආරක්ෂා කොට පවත්වාගෙන යාම.

මෙම අභිමතාර්ථ සාධනය කර ගැනීම උදෙසා රාජ්‍යයන් භාවිතයට ගන්නා උපක්‍රම පහත සඳහන් පරිදි වේ.

1. විදේශ ප්‍රතිපත්තිය සහ රාජ්‍ය උපාය මාර්ග.
2. ආර්ථික බලය.
3. විනිවිදකරණය හා මැදිහත් වීම.
4. යුද්ධය.

විදේශ ප්‍රතිපත්තිය

රටක් බාහිර වශයෙන් ඉටුකර ගැනීමට අපේක්ෂා කරන අරමුණු මොනවාද ? ඒවායේ වැදගත්කම අනුව ඒවා පෙළ ගස්වා තිබෙන්නේ කෙසේද ? යන්න විදේශ ප්‍රතිපත්තිය මගින් පිළිබිඹු වේ. වෙනත් ආකාරයට කියනවා නම් අන්තර් රාජ්‍ය සම්බන්ධතා හරහා රටක් ඉටුකර ගැනීමට බලාපොරොත්තු වන දේශපාලන, ආර්ථික, හා සමාජ අරමුණු මොනවාද? යන්න පෙන්වන්නේ විදේශ ප්‍රතිපත්තිය මගිනි. විදේශ ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාවට නංවන්නේ රාජ්‍ය උපාය නිලධාරීන් හෙවත් තානාපතිවරුන් හරහාය. මෙහිදී යොදා ගන්නා ප්‍රධාන උපක්‍රමය වන්නේ සාකච්ඡා කිරීමය.

ආර්ථික බලය

රාජ්‍යයන් විසින් අනෙක් රාජ්‍යයන්ට බලපෑම් කරමින් තමන්ට අවශ්‍ය ආකාරයට යම් රාජ්‍යයන් හසුරුවා ගැනීමට හෝ අවනත කරවා ගැනීමට භාවිතා කරන උපක්‍රමයක් වන්නේ ආර්ථික බලයයි. වෙළඳ ගිවිසුම්, අතිරික්ත විනාශ කිරීම්, සතුරු රාජ්‍යයන්ගේ වත්කම් තහනම් කිරීම, මිලදී ගැනීම් නතර කිරීම යනාදිය මේ සඳහා යොදා ගනියි.

විනිවිද යාම සහ මැදිහත් වීම

රාජ්‍යයන් ප්‍රතිවිරුද්ධ රාජ්‍යයක අභ්‍යන්තරයට රහස් ක්‍රම හරහා විනිවිද යමින් විවිධ බලපෑම් කරමින් එම රාජ්‍ය තමන්ට අවශ්‍ය ආකාරයට හසුරුවා ගැනීමට ක්‍රියාකිරීම විනිවිද යාම ලෙස ද ප්‍රතිවිරුද්ධ රාජ්‍යයක දේශපාලන ක්‍රියාවලියට බලපෑම් කිරීම මගින් රාජ්‍යයේ හැසිරීම වෙනස් කරවා ගැනීම මැදිහත්වීම යනුවෙන් ද හැඳින්වේ. මේ සඳහා රාජ්‍යයන් භාවිතයට ගන්නේ ආවෘත ක්‍රමයන්ය එනම්, රහස් ඔක්කු සේවා, ප්‍රචාරණය සහ වෙනත් ආවෘත උපක්‍රමයන්ය.

යුද්ධය

ඉහත දැක්වූ උපාය මාර්ග තුන හරහා රාජ්‍යයන්ට තම අරමුණු ඉටුකර ගැනීමට නොහැකි වූ විට රාජ්‍යයන් අවසාන වශයෙන් භාවිතයට ගන්නා උපකරණය යුද්ධය වේ. එනම් අවි ආයුධ මගින් සතුරාට පහර දී එක්කෝ සතුරා මුළුමනින්ම විනාශ කිරීමය. නැතිනම් සතුරා දුබල කොට තමන්ට අවශ්‍ය ආකාරයට හසුරුවා ගැනීමය.

රාජ්‍යයන් තම අරමුණු ඉටුකර ගැනීම සඳහා යොදා ගැනෙන උපක්‍රම අතුරින් වඩාත් වියදම් සහගත සහ වඩාත් විනාශකාරී උපක්‍රමය යුද්ධය වේ.

යම් අර්බුදයක් විසඳා ගැනීම සඳහා යුද්ධය භාවිතයට ගැනීමට ප්‍රථමයෙන් රාජ්‍යයන් විසින් අනුගමනය කළයුතු පූර්ව ක්‍රියාමාර්ග තුනක් තිබේ.

1. මතුවී තිබෙන අර්බුදය ප්‍රථමයෙන් රාජ්‍ය උපාය මාර්ග හරහා විසඳා ගැනීමට උත්සහ දැරීම.
2. රාජ්‍ය උපාය මාර්ග අසාර්ථක වුවහොත් මිලිටරි ක්‍රියාමාර්ග ගන්නා බවට තර්ජනය කරමින් පූර්ව අනතුරු ඇඟවීම් කිරීම.
3. තර්ජනය කිරීම මගින් සතුරා අවනත නොවන්නේ නම් සතුරාට එරෙහිව ප්‍රචණ්ඩ ක්‍රියාවන් දියත් කිරීම.

මෙම පූර්ව ක්‍රියාමාර්ග අසාර්ථක වුවහොත් පමණක් අවසාන වශයෙන් අවි ආයුධ වලින් පහර දෙන යුද්ධමය තත්ත්වය කරා රාජ්‍යයන් යායුත්තේ, යම් රාජ්‍යයක් තවත් රාජ්‍යයක් සමඟ සෘජුවම යුද්ධ කිරීමට අදහස් කරන්නේ නම් ප්‍රථමයෙන් පහත දැක්වෙන කොන්දේසි ඉටුවිය යුතුය.

1. තම රටේ ජාතික ආරක්ෂාව අනතුරුදායක තත්ත්වයකට පත්ව ඇති බව ජනතාවට මෙන්ම ලෝක ජනතාවට ද අවබෝධ කරදීම.
2. යුද්ධයට එළඹෙන්නේ නම් ජයග්‍රහණය දක්වාම සටන් කිරීමට දැඩි අධිෂ්ඨානයක් තිබීම.
3. දේශපාලන අරමුණු සහ මිලිටරි අරමුණු පැහැදිලි ලෙස බෙදා දැක්වීම.
4. ඉලක්ක කරගත් අරමුණු ඉටුකර ගැනීම සඳහා පමණක් ප්‍රමාණවත් වන අයුරින් මිලිටරි බලය යෙදවීම.
5. රටේ ජනතාවගේ විශ්වාසය පූර්ණ ලෙස යොදාගැනීම.

ඉහත දැක්වූ කරුණු වලින් පෙනී යන්නේ අන්තර්ජාතික දේශපාලනය තුළ රාජ්‍යයන්ගේ පැවැත්ම හා ක්‍රියාකාරිත්වය සම්බන්ධයෙන් රාජ්‍යය සතු බලයේ ප්‍රමාණය අතිශයින්ම තීරණාත්මක වන බවයි. එබැවින් අන්තර්ජාතික දේශපාලනය අධ්‍යයනය කිරීමේදී ජාතික බලය පිළිබඳවද අවශ්‍යයෙන්ම අධ්‍යයනය කළ යුතුය.

ජාතික බලය

හැන්ස් ජේ. මොර්ගන්තෝ දක්වන ආකාරයට රාජ්‍යයකට තවත් රාජ්‍යයකගේ මනස හා ක්‍රියාවන් පාලනය කිරීමට ඇති හැකියාව ජාතික බලය යන්නෙන් අර්ථවත් වේ. වෙනත් ආකාරයකට කියනවා නම් යම් රාජ්‍යයක කැමැත්ත තවත් රාජ්‍යයක් මත පතිත කරවමින් තමන්ට අවශ්‍ය ආකාරයට හසුරුවා ගැනීමට හා එයට අවනත නොවන විට බලපෑම් කිරීම මගින් අවනත කරවා ගැනීමට ඇති හැකියාව බලය යන්නෙන් අදහස් වේ. මෙම හැකියාව තීරණය වන්නේ ඒ ඒ රාජ්‍ය සතු ජාතික බලයේ ප්‍රමාණය මතය. රාජ්‍යයන් ජාතික බලය ක්‍රියාවට නංවෙන්නේ පහත දැක්වෙන උපක්‍රම හරහාය.

1. බලපෑම් කිරීම.
2. ප්‍රතිදාන දීම.
3. දඬුවම් කිරීම.
4. බලය යෙදවීම.

බලපෑම් කිරීම

බලය ක්‍රියාවට නැංවීම සඳහා අන්තර්ජාතික දේශපාලනය තුළ බෙහෙවින්ම ප්‍රයෝජනයට ගැනෙන්නේ මෙම ක්‍රමයයි. නිදසුනක් ලෙස A නැමැති රාජ්‍යය විසින් B නැමැති රාජ්‍යයට බලපෑම් කිරීමට අවශ්‍ය නම් එය එක්කෝ තර්ක විතර්ක මගින් නැතිනම් ඉහළ මට්ටමේ තාර්කික උපක්‍රම මගින් හෝ එසේත් නැත්නම් ප්‍රස්තුත කරුණ මුළුමනින්ම යළි අර්ථ කථනය කිරීම මගින් B රාජ්‍යයේ මනස සහ ක්‍රියාවන් පාලනය කිරීම පෙන්වා දිය හැක. රාජ්‍ය උපක්‍රම මගින් ප්‍රශ්න විසඳීම සඳහා රාජ්‍යයන් යොදා ගන්නේ මෙම ක්‍රමයයි.

ප්‍රතිදාන දීම

විවිධාකාර ප්‍රතිදාන ලබාදීම මගින් එක් රාජ්‍යයක් තවත් රාජ්‍යයක හැසිරීම තමන්ට අවශ්‍ය අයුරින් හසුරුවා ගැනීමට උත්සාහ දැරීම මෙයින් අදහස් වේ. නිදසුනක් ලෙස ආර්ථික ආධාර දීම, දේශපාලන වශයෙන් කරන සහාය දීම, මිලිටරි ආධාර, ද්‍රව්‍යාත්මක ආධාර කිරීම් මේ සඳහා යොදා ගනී.

දඬුවම් කිරීම

මෙයින් අදහස් කරන්නේ ප්‍රතිදාන දීම නතර කිරීමය. මේ අනුව ප්‍රතිදාන දීම සහ දඬුවම් කිරීම අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් එකට බැඳී පවතී. මෙයට අමතරව සතුරාට එරෙහිව කරන විවිධ ප්‍රචාරණ, ප්‍රකෝපකාරී ක්‍රියාවන්, සතුරාට එරෙහි වෙනත් රාජ්‍යයන්ට විවෘතව ආධාර කිරීම් යනාදී උපක්‍රමද මේ සඳහා යොදා ගනී.

බලය යෙදවීම

සක්‍රීය ලෙස බලය ක්‍රියාවට නැංවීම මෙයින් අදහස් වේ. එනම් යුද්ධ ක්‍රියාමාර්ග තුළින් බලය ක්‍රියාවට නැංවීමය.

රාජ්‍යයක ජාතික බලය ගොඩනැගෙන්නේ සාධක කීපයක සංයෝජනයෙනි.

ඒවා නම් :

1. ස්වාභාවික සාධක - රටේ පිහිටීම, ස්වාභාවික සම්පත් හා ජනගහනය.
2. විද්‍යා හා තාක්ෂණ සාධක - කාර්මික හැකියාව, තාක්ෂණික හැකියාව, කෘෂිකාර්මික හැකියාව සහ මිලිටරි හැකියාව.
3. දේශපාලන සාධක - ආණ්ඩුවේ ස්වභාවය, නිලබල ක්‍රමය, ගොඩනැගී ඇති ආකාරය සහ එහි කාර්යක්ෂමතාව, දේශපාලන නායකත්වයේ ස්වභාවය සහ රාජ්‍ය සේවයේ ගුණාත්මකභාවය.
4. සමාජ සහ මතවාද සාධක - රට පිළිගත් ජාතික මතවාදය, ජාතික විඥානය, ජාතික අනන්‍යතාව, සමාජ ව්‍යුහය සහ ජාතික ඒකාග්‍රතාව.

5. බාහිර සහ වෙනත් සාධක - රටේ කීර්තිය හා නම්බුව, විදේශ සහාය ලබාගැනීමේ හැකියාව, රහස් ඔත්තු සේවාවන්හි කාර්යක්ෂමතාව.

ඉහත දැක්වූ කරුණු වලින් පෙනී යන්නේ අන්තර්ජාතික සමාජය තුළ පවතින අනධිකාරී ස්වභාවය හේතුවකොට ගෙන රාජ්‍යයන්ට තමන් කැමති ආකාරයකට නිදහසේ හැසිරීමට අන්තර්ජාතික සමාජය තුළ හැකියාව ලැබී තිබෙන බවය. මෙහි ප්‍රතිඵලය වී ඇත්තේ රාජ්‍යයන් අතර සාමයට වඩා යුද්ධමය තත්වයක් නිරන්තරයෙන්ම ඇතිවන බවය. මෙම තත්වය පාලනය නොකළ හොත් අන්තර්ජාතික සාමය කිසිදු දිනයක ළඟා කර ගත නොහැකි සිහිනයක් පමණක් වේ. රාජ්‍යයන් අතර බල තරගය පාලනය කරමින් අන්තර්ජාතික සාමය ගොඩනගා පවත්වාගෙන යන්නේ කෙසේද? අන්තර්ජාතික දේශපාලනය අධ්‍යයනය කිරීමේදී අවධානය යොමුකරන අනෙක් වැදගත් කරුණ ලෙස මෙය හැඳින්විය හැක.

රාජ්‍යයන් අතර කෙරෙන බල සටන පාලනය කරමින් අන්තර්ජාතික සාමය ගොඩනගා පවත්වාගෙන යාම සඳහා අන්තර්ජාතික දේශපාලනය තුළ භාවිතයට ගැනෙන උපක්‍රම කිහිපයක් තිබේ. ඒවා නම් :

1. බල සමතුලිතතාව.
2. සාමූහික සුරක්ෂිතතාව.
3. අන්තර්ජාතික නීතිය.
4. අවි ආයුධ පාලනය සහ නිරායුධකරණය.
5. ලෝක ආණ්ඩුව.

බල සමතුලිතතාවය

මෙම සංකල්පයේ මූලික හරයන් පහත සඳහන් ආකාරයට දැක්විය හැක.

- රාජ්‍යයන් යුද්ධ කරන්නේ බල අසමතුලිත තත්වයක් පවතින විටය
- රාජ්‍යයන් සමාන බලයකින් යුක්ත වන්නේ නම් යුද්ධයට එළඹෙන්නේ නැත. හේතුව සමාන බලවතුන් දෙදෙනෙක් එකිනෙකා සමඟ සටන් කිරීමෙන් කිසිවෙකුට නිශ්චිත ලෙස ජයග්‍රහණය අත්පත් කර ගැනීමට නොහැකි වන බැවිනි.
- එබැවින් රාජ්‍යයන්ගේ බලය සමාන කලහොත් රාජ්‍යයන් අතර යුද්ධය ඇතිවීම වළක්වා අන්තර්ජාතික සාමය ආරක්ෂා කොට පවත්වාගෙන යාමට හැකිවේ.
- බල තුලනය ගොඩ නැගීම එක්කෝ රාජ්‍යයන් තනි තනිව ගෙන පෞද්ගලික මට්ටමෙන් කළහැක. නැතිනම් රාජ්‍යය සන්ධාන මට්ටමින් කළහැක.

මෙම තර්කය සත්‍යයට මුළුමනින්ම කිට්ටු වුව ද, වර්තමාන ලෝකය තුළ තිබෙන රාජ්‍ය සංඛ්‍යාව වැඩිවීමත්, ඒවා අතර අතිශය පුලුල් විෂමතාවන් පැවතීමත් හේතුවකොට ගෙන බල සමතුලිතතා සංකල්පය ප්‍රායෝගික වශයෙන් ක්‍රියාවට නැංවිය හැකි දෙයක් නොවේ.

සාමූහික සුරක්ෂිතතාව

- සාමයට ලැදි රාජ්‍යයන් සියල්ල එකට එක්වී තමන්ගේ සාමූහික බලය සාමයට එරෙහිව ක්‍රියාකරන රාජ්‍යයකට හෝ රාජ්‍ය කණ්ඩායමකට එරෙහිව යොදවමින් ආක්‍රමණකාරී රාජ්‍ය හෝ රාජ්‍ය කණ්ඩායම මර්දනය කරමින් අන්තර්ජාතික සාමය තහවුරු කොට පවත්වාගෙන යාම යන පදනම මත මෙම සංකල්පය ගොඩනැගී ඇත.
- 1918 දී ජාතීන්ගේ සංගමය සහ 1945 දී එක්සත් ජාතීන්ගේ සංගමය පිහිටුවූයේ මෙම අරමුණු පෙරදැරි කර ගෙනය.

- නමුත්, සංවිධාන දෙකම අපේක්ෂා කළ අයුරින් සාමූහික සුරක්ෂිතතා සංකල්පය ක්‍රියාවට නැංවීමට නොහැකි විය.
- හේතුව එම සංවිධානවල සාමාජික රාජ්‍යයන් සාමූහික සුරක්ෂිතතාව ක්‍රියාවට නැංවීම සඳහා අවශ්‍ය පොදු අභිමතයකට ගෙන ඒමට නොහැකි වීමය
- කෙසේ වුවද බල සමතුලිතතාවට වඩා සාමූහික සුරක්ෂිතතාව ප්‍රායෝගික වශයෙන් ක්‍රියාවට නැංවිය හැකි උපක්‍රමයක් වේ.

අන්තර්ජාතික නීතිය

- අන්තර් රාජ්‍ය සම්බන්ධතා පොදුවේ පිළිගත් නීති පද්ධතියක් පදනම් කොටගෙන ක්‍රියාවට නැංවෙන්නේ නම් රාජ්‍යයන් අතර ඇතිවන ගැටුම් සහ අර්බුද කළමනාකරණය කරමින් අන්තර්ජාතික සාමය පවත්වාගෙන යාහැකි බව මෙම සංකල්පයෙන් අවධාරණය කෙරේ.
- නමුත් මේ සම්බන්ධයෙන් මතුවී තිබෙන ගැටලු දෙකක් පෙන්වා දිය හැක.
 1. අන්තර්ජාතික නීති පනවන්නේ කවුරුන් විසින්ද? යන්න
 11. අන්තර්ජාතික නීතිය ක්‍රියාවට නංවන්නේ කවුරුන් විසින්ද? යන්න,
- ව්‍යවස්ථාදායක සහ විධායක බලය සහිතව නීති පනවමින් රාජ්‍යයන්ගේ ස්වාධිපති බලයට ඉහළින් ක්‍රියාකිරීමට හැකියාව ඇති ලෝක ආණ්ඩුවක් අන්තර්ජාතික සමාජය තුළ නොමැති වීම හේතුකොට ගෙන ඉහත සඳහන් ගැටලු දෙක පැනනැගී ඇත.
- අන්තර්ජාතික නීති ලෙස සඳහන් නීති පද්ධතියක් අන්තර් රාජ්‍ය සම්බන්ධතා වලදී දැකිය හැකි වුවද එම නීති පිළිගැනීම හෝ නොපිළිගැනීම රාජ්‍යයන්ගේ ස්වේච්ඡාත්මක කැමැත්ත මත රඳා පවතී.
- එබැවින් අන්තර්ජාතික නීතිය ද රාජ්‍යයන්ගේ බාහිර හැසිරීම පාලනය කිරීම සඳහා යොදාගත හැකි කාර්යක්ෂම උපකරණයක් නොවේ.

අවි ආයුධ පාලනය සහ නිරායුධකරණය

- මෙම සංකල්පය ගොඩනඟා තිබෙන්නේ රාජ්‍යයන් යුද්ධ කරන්නේ අවි ආයුධ තිබෙනවා නම් පමණක් බවත්, රාජ්‍යයන් අවි ආයුධවලින් විසුක්ක කළහොත් රාජ්‍යයන්ට යුද්ධ කළ නොහැකි බවත් යන සිතා ගැනීම යටතේය.
- එබැවින් රාජ්‍යයන් අවි ආයුධ වලින් විසුක්ක කළයුතු බව මෙම සංකල්පයෙන් අවධාරණය කෙරේ.
- න්‍යායාත්මක වශයෙන් මෙම අදහස ඉතාම නිවැරදි වුවත්, ප්‍රායෝගික ක්ෂේත්‍රය තුළ එය ක්‍රියාවට නැංවීම සම්බන්ධයෙන් ගැටලු රාශියක් පවතී.
- ප්‍රධානතම ගැටලුව වන්නේ අවි ආයුධ නොමැතිව රාජ්‍යයන්ගේ ජාතික ආරක්ෂාව පවත්වාගෙන යන්නේ කෙසේද ? යන්නයි.
- කෙසේ වුවද, 1945 න් පසු කාලය තුළ එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය මෙන්ම පෞද්ගලික මට්ටමෙන් රාජ්‍යයන් ද අවි ආයුධ පාලනය සහ නිරායුධකරණය සඳහා පියවර රාශියක් ගෙන තිබේ.
- නමුත් තවමත් පුර්ණ නිරායුධකරණයකට රාජ්‍යයන් එළඹ නොමැතිවා පමණක් නොව, අවි ආයුධ නිෂ්පාදනය කිරීමද රාජ්‍යයන් නතරකොට නොමැත.

ලෝක ආණ්ඩුව

- රාජ්‍යයන්ගේ බාහිර හැසිරීම පාලනය කිරීම සඳහා විධායක, ව්‍යාවස්ථාදායක සහ අධිකරණ බලයක් සහිත ලෝක ආණ්ඩුවක් පිහිටුවිය යුතු බව මෙම සංකල්පයෙන් අවධාරණය කෙරේ.
- මෙය හුදු සංකල්පයක් පමණි. ප්‍රායෝගික වශයෙන් එවැනි ආණ්ඩුවක් පිහිටුවීම සිහිනයක් බව විචාරකයින්ගේ අදහස වේ.
- හේතුව ලෝක මට්ටමේ ස්වාධීපති බලයක් සහිත ලෝක ආණ්ඩුවක් ගොඩනැගීම සඳහා රාජ්‍යයන් තමන්ගේ පෞද්ගලික ස්වාධීපතිත්වය අතහැරීමට අකමැති වීමය.

ඉගෙනුම් ඉගැන්වීම් ක්‍රියාකාරකම

- ස්ව නිර්මාණයක් සැකසීම.
- ක්‍රියාකාරකමට අදාළ තොරතුරු පහත සඳහන් ශීර්ෂ ඔස්සේ ලබාගන්න.
 - අන්තර්ජාතික දේශපාලනය හඳුනා ගැනීම.
 - අන්තර්ජාතික සම්බන්ධතා පැවැත්වීමේ විධික්‍රම.
 1. විදේශ ප්‍රතිපත්ති හා තානාපති උපක්‍රම.
 2. ආර්ථික බලය.
 3. යුද්ධය.
 - අන්තර්ජාතික සම්බන්ධතා පාලනය කිරීමේ උපක්‍රම.
 1. සාමූහික සුරක්ෂිතතාවය ඇතිකර ගැනීම.
 2. බල තුලනය.
 3. අන්තර්ජාතික නීතිය.
 4. නිරායුධකරණය.
 5. ලෝක ආණ්ඩුව.
- ඉහත සඳහන් මාතෘකාවලට අදාළ මූලාශ්‍ර සිසුන්ට සපයා දෙන්න.
- සෑම සිසුවෙකුටම ඉහත මාතෘකාවලට අදාළව තනි තනිව කරුණු රැස්කර ස්ව නිර්මාණයක් කිරීමට මඟ පෙන්වන්න. (ස්ව නිර්මාණය බිත්ති පුවත්පතකට සපයන ලිපියක් ලෙස සකස් කරවන්න.)
- සිසුන්ගේ ස්ව නිර්මාණ ඇගයීමට ලක්කර බිත්ති පුවත් පතේ ප්‍රදර්ශනය කරන්න.

මූලාශ්‍ර

Ref:

1. Rama S. Melkote	- International Relationship
2. Palmer & Perkins	- International Relationship
3. John T. Rouke	- International Politics on World Stage

තෝරාගත් ආණ්ඩුක්‍රම ආකෘති

නිපුණතාව 12 :- උචිත පාලන ක්‍රමයක් ඇති කිරීම සඳහා ආණ්ඩුක්‍රම ආකෘති පිළිබඳව විමසා බලයි.

නිපුණතා මට්ටම :-

කාලච්ඡේද 40

12.1 තෝරාගත් ආණ්ඩුක්‍රම ආකෘති වල මූලික ලක්‍ෂණ විමසා බලයි.

12.2 එකී ආණ්ඩුක්‍රම ආකෘතීන් පිළිබඳ කුලනාත්මකව විමර්ශනය කරයි.

ඉගෙනුම් ඵලය :-

- ආණ්ඩුක්‍රම ආකෘතිවල මූලික ලක්‍ෂණ හඳුනාගනියි.
- ආණ්ඩුක්‍රම ආකෘතිවල ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක, අධිකරණ ආයතන පිළිබඳව කුලනාත්මකව විග්‍රහ කරයි.
- එම රටවල පක්‍ෂ ක්‍රමය විභාග කරයි.
- ජනාධිපති හා කැබිනට් ආණ්ඩුක්‍රම ආකෘතිවල පදනම් මූලධර්ම පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා ගනියි.
- රටක දේශපාලන ස්ථාවරත්වය ගොඩනගා පවත්වාගෙන යාම සඳහා වඩාත් උචිත වන්නේ කුමන ආණ්ඩුක්‍රම ආකෘතීන් ද යන්න විමසා බලයි.
- බහු වාර්ගික ජන සමාජයක් තුළ ජාතික සමගිය ගොඩනගමින් "එක් ජාතියක් සඳහා එක රාජ්‍යයක්" යන සිද්ධාන්තය මත රාජ්‍ය ගොඩනැගීම සඳහා වඩාත් උචිත වන්නේ කුමන ආණ්ඩුක්‍රම ආකෘතීන් ද යන්න විමර්ශනය කරයි.

හැඳින්වීම :-

- ලෝකයේ ක්‍රියාත්මක වන විවිධ ආණ්ඩුක්‍රම ආකෘතීන් පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීම මෙම ඒකකයෙන් බලාපොරොත්තු වේ. මේ යටතේ මහා බ්‍රිතාන්‍යය, ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය, ප්‍රංශය, ඉන්දියාව සහ ස්විට්සර්ලන්තය යන රටවල ව්‍යවස්ථාවන්හි කැපී පෙනෙන ලක්‍ෂණ, ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක, අධිකරණවල සංවිධාන ව්‍යුහය සහ දේශපාලන පක්‍ෂක්‍රම පිළිබඳව මෙයින් අධ්‍යනය කරනු ලැබේ.

බ්‍රිතාන්‍යය, ඇමරිකා එක්සත් ජනපදය යන රටවල පාර්ලිමේන්තු හා ජනාධිපති ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ආණ්ඩුක්‍රමවල ක්‍රියාකාරිත්වයක් පිළිබිඹු කරන අතර ප්‍රංශ ආණ්ඩුක්‍රමය, බ්‍රිතාන්‍යය සහ ඇමෙරිකන් රටාවන්ගේ එකතුවක් ලෙස දක්නට ලැබේ.

ඉන්දියාව සංස්කෘතික බහුවිධතාවකින් යුත් සමාජයක ප්‍රාදේශීය භාෂා විෂමතා හා ඒවාට සුවිශේෂී වූ ඓතිහාසික උරුමයන් සැලකිල්ලට ගෙන එරටට ආවේණික වූ සන්ධිය රටාවක් හඳුන්වා දී ඇත.

ලෝකයේ එකම සෘජු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී රට වූ ස්විට්සර්ලන්තය තුළ ක්‍රියාත්මක වන්නේ සාමූහික විධායකයක් මගින් විධායක බලතල මෙහෙයවන ජනාධිපති හා කැබිනට් ආණ්ඩුක්‍රමයක සම්මිශ්‍රණයකි. ස්විස් ක්‍රමයේ ස්ථාවර භාවය හා සුජාතභාවය රඳපවතින්නේ ප්‍රජාතන්ත්‍රීය ආයතනවල මනා එකතුව, සහයෝගීතාව, සන්ධිය ක්‍රමය හා වෙනස්කම්වලට ගරු කිරීම මතය.

මේ අනුව බහු වාර්ගික ජන සමාජයක් තුළ ජාතික සමගිය හා දේශපාලන ස්ථාවරත්වය ගොඩනගමින් "එක් ජාතියක් සඳහා එක් රාජ්‍යයක්" යන සිද්ධාන්තය මත රාජ්‍යය ගොඩ නැගීමට වඩාත් උචිත වන්නේ කුමන ආණ්ඩුක්‍රම ආකෘතියක් ද? යන්න විමසා බැලීම මෙම ඒකකයෙන් බලාපොරොත්තු වේ.

විෂය මූලික ආණ්ඩුක්‍රම පහේ දේශපාලන හා ආයතනික ව්‍යුහයන්හි මූලික ලක්ෂණ, සංයුතිය, බලතල හා කාර්යයන් පිළිබඳ තුලනාත්මක හැඳින්වීමක්

නිර්ණායක	මූලික	අරමුණ	ප්‍රංශය	ඉන්දියාව	ස්විට්සර්ලන්තය
මූලික ලක්ෂණ	ඒකීය, නමා, නිර්ලිඛිත, කිරීටය නායකත්වය දරණ පාර්ලිමේන්තු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ආණ්ඩුක්‍රමයකි.	සන්ධිය, අනමා, ලිඛිත, බලය බෙදීම පදනම් කරගත් විධායක ජනාධිපති ක්‍රමයකි.	ඒකීය, අනමා, ලිඛිත, බහු පක්ෂ ක්‍රමයක් සහිත ජනාධිපති සහ කැබිනට් ක්‍රමයක් සහිත දෙමුහුන් ආණ්ඩු ක්‍රමයකි.	අර්ධ සන්ධිය, අනමා, ලිඛිත, නාමික විධායක සහිත පාර්ලිමේන්තු කැබිනට් සමප්‍රදායේ ක්‍රමයකි.	සන්ධිය, අනමා, ලිඛිත සමූහාණ්ඩුවක් වන අතර විධායක බලය සාමූහික මණ්ඩලයක් වෙත පවරන ලද සාමූහික විධායක ආණ්ඩු ක්‍රමයකි.

විෂය මූලික ආණ්ඩුක්‍රම ආකෘතිවල ව්‍යවස්ථාදායකය

ව්‍යුහය	පාර්ලිමේන්තුව	කොන්ග්‍රස් මණ්ඩලය	පාර්ලිමේන්තුව	පාර්ලිමේන්තුව	සන්ධිය මහා මණ්ඩලය
	<ul style="list-style-type: none"> ද්වීමාණ්ඩලිකය නියෝජිත මන්ත්‍රී මණ්ඩලය සාම මන්ත්‍රී මණ්ඩලය 	<ul style="list-style-type: none"> ද්වීමාණ්ඩලිකය නියෝජිත මන්ත්‍රී මණ්ඩලය සෙනෙට් සභාව 	<ul style="list-style-type: none"> ද්වීමාණ්ඩලික වේ. ජාතික සභාව සෙනෙට් සභාව 	<ul style="list-style-type: none"> ද්වීමාණ්ඩලික වේ. ලෝක් සභාව රාජ්‍ය සභාව 	<ul style="list-style-type: none"> ද්වීමාණ්ඩලිකය ජාතික සභාව රාජ්‍ය සභාව

සංයුතිය හා නිල කාලය	නියෝජන මන්ත්‍රී මණ්ඩලය	නියෝජන මන්ත්‍රී මණ්ඩලය	ජාතික සභාව	ලෝක සභාව	ජාතික සභාව
	<ul style="list-style-type: none"> * 635 කි * තනි ඡන්ද කොට්ඨාස ක්‍රමය අනුව තෝරාගනී * නිල කාලය වසර 05 කි <p style="text-align: center;">සාමී මන්ත්‍රී මණ්ඩලය</p> <ul style="list-style-type: none"> * 2008 මැයි 05 වනවිට 732 ක් විය * පාරම්පරිකව මෙන්ම නාමකරණයෙන් ද පත්වේ 	<ul style="list-style-type: none"> * 438 කි * සරල බහුතර නියෝජන ක්‍රමය යටතේ තෝරාගනී * නිල කාලය වසර 02 කි <p style="text-align: center;">සෙනෙට් සභාව</p> <ul style="list-style-type: none"> * සාමාජික සංඛ්‍යාව 100කි. * සෙනට් මන්ත්‍රීවරුන්ගෙන් 1/3 ක් අවුරුදු 02 කට වරක් අලුතින් තෝරාගනී * නිල කාලය වසර 06 කි 	<ul style="list-style-type: none"> * 577 කි * තනි ඡන්ද කොට්ඨාස පදනම හා ද්විඡන්ද ක්‍රමය පදනම් කරගනී * නිල කාලය වසර 05 කි <p style="text-align: center;">සෙනෙට් සභාව</p> <ul style="list-style-type: none"> * 321 කි * මන්ත්‍රීවරුන්ගෙන් 1/3 ක් අවුරුදු 03 කට වරක් අලුතින් තෝරාගනී * ඡන්ද විද්‍යාලයක් මගින් තෝරාගනී * නිල කාලය වසර 09 කි 	<ul style="list-style-type: none"> * 545 කි * ප්‍රාදේශීය නියෝජන ක්‍රමය පදනම් කොටගෙන සර්වජන ඡන්දයෙන් තෝරාගනී * නිල කාලය වසර 05 කි <p style="text-align: center;">රාජ්‍ය සභාව</p> <ul style="list-style-type: none"> * 250 කි * ජනාධිපතිවරයා විසින් තෝරා ගන්නා සාමාජිකයින් 12 ක ගෙන් හා ප්‍රාන්ත රාජ්‍ය ව්‍යවස්ථාදායක මණ්ඩල නියෝජකයින් 238 ක ගෙන් සමන්විත වීම * සාමාජිකයින් ගෙන් 1/3 ක් අවුරුදු 02 කට වරක් තෝරාගනී නිල කාලය වසර 06 කි 	<ul style="list-style-type: none"> * 200 කි * සමානුපාතික නියෝජන ක්‍රමය යටතේ තෝරාගනී * නිල කාලය වසර 04 කි <p style="text-align: center;">රාජ්‍ය සභාව</p> <ul style="list-style-type: none"> * 46 කි * පූර්ණ කැන්ටනයකින් දෙදෙනෙකු සහ අර්ධ කැන්ටනයකින් එක් නියෝජකයෙකු බැගින් * පොදු ධුර කාලය වසර 03 කි

බලතල හා කාර්යයන්	මූලිකතාය	ආමේරිකාව	ප්‍රංශය	ඉන්දියාව	ස්විට්සර්ලන්තය
<p>නියෝජන මන්ත්‍රී මණ්ඩලය</p> <ul style="list-style-type: none"> * රාජාසන කථාව අනුමත කිරීම * නීති සම්පාදනය කිරීම * මූල්‍ය පාලනය කිරීම * විධායකය පාලනය කිරීම * මහජන දුක්ගැනවිලි ඉදිරිපත් කිරීම * අනාගත නායකයන් පුහුණු කිරීම * විධායක කාරක සභා පත් කිරීම * විනිශ්චයකාරවරුන් ඉවත් කිරීම <p>සාම් මන්ත්‍රී මණ්ඩලය</p> <ul style="list-style-type: none"> * සාමාන්‍ය පනත් ආරම්භ කිරීමේ බලය 	<p>නියෝජන මන්ත්‍රී මණ්ඩලය</p> <ul style="list-style-type: none"> * නීති සම්පාදනය කිරීම * මුදල් සම්මත කිරීම * ජනාධිපතිට එරෙහිව දෝෂාභියෝග ආරම්භ කිරීම <p>සෙනෙට් සභාව</p> <p>(1) ව්‍යවස්ථාදායක බලතල</p> <ul style="list-style-type: none"> * සාමාන්‍ය පනත් ආරම්භ කිරීම * මුදල් පනත් සංශෝධනය කිරීම * පනතක් සම්මතවීමට සෙනෙට් සභාවේ අනුමැතිය අවශ්‍ය වීම * දෝෂාභියෝගවිනිශ්චය කිරීම <p>(11) පත් කිරීමේ බලතල</p> <ul style="list-style-type: none"> * ජනාධිපති විසින් කළයුතු විධායකය පත් කිරීම අනුමත කිරීම 	<p>නියෝජන මන්ත්‍රී මණ්ඩලය</p> <ul style="list-style-type: none"> * නීති සම්පාදනය - මූලික නීති, සාමාන්‍ය නීති, නියෝග සහ ආඥා * මූල්‍ය පාලනය - පූර්ණ බලතල හිමි නොවේ * ජනාධිපතිට එරෙහි දෝෂාභියෝග ගෙන එම * ආණ්ඩුවට එරෙහිව විශ්වාස හංග යෝජනා ගෙන එම * දින 12කට වඩා යුධ නීතිය දීර්ඝ කිරීමට අනුමැතිය දීම * ගිවිසුම්, සම්මුතීන් සඳහා අනුමැතිය දීම * කොමිෂන් සභා පිහිටුවීම 	<p>ලෝක සභාව</p> <ul style="list-style-type: none"> * නීති සම්පාදනය කිරීම * මුදල් සම්මත කිරීම * විධායකය පාලනය කිරීම හා මෙහෙය වීම * විධායකයට අවශ්‍ය බහුතරය සැපයීම <p>රාජ්‍ය සභාව</p> <ul style="list-style-type: none"> * මුදල් පනත් ආරම්භ කළ නොහැකිවීම හා සංශෝධනය කිරීමද කළ නොහැකි වීම * රාජ්‍ය ගිණුම්කාරක සභාවේ සහ රාජ්‍ය ව්‍යවසාය කාරක සභාවේ සමාජිකත්වය එයට හිමිවීම * සාමාන්‍ය පනත් ආරම්භ කළ හැකි වීම 	<p>සන්ධිය මහා මණ්ඩලය</p> <ul style="list-style-type: none"> * මණ්ඩල දෙකටම විශේෂ ප්‍රමුඛතා අයිතියක් නැත * මුදල් කෙටුම්පත් මණ්ඩල දෙකෙන්ම ආරම්භ කිරීම * මණ්ඩල දෙකටම හිමිවන පූර්ණ සමානාත්මතාව * මන්ත්‍රී මණ්ඩල දෙකටම වගකිවයුතු වීම <p>සන්ධිය මණ්ඩලය වෙත පැවරෙන බලතල හා කාර්යය</p> <p>ව්‍යවස්ථාදායක:-</p> <ul style="list-style-type: none"> * සන්ධිය නීති හා ආඥා පනත සම්මත කරයි * වාර්ෂික අයවැය ලේඛනය සම්මත කරයි 	

	<ul style="list-style-type: none"> * මහජන මන්ත්‍රී මණ්ඩලයට සම්මත කොට අනුමැතිය සඳහා එවන පනත් සම්මත කිරීම * පනත් ප්‍රමාද කිරීම- මුදල් පනතක් මාසයක කාලයක් සහ සාමාන්‍ය පනතක් වසරක කාලයක් ප්‍රමාද කළ හැක. * බ්‍රිතාන්‍ය අධිකරණ ක්‍ෂේත්‍රය තුළ ඉහළම අධිකරණය ලෙස කටයුතු කිරීම. 	<p>නිදසුන්:</p> <p>කැබිනට් සාමාජිකයන්, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ සහ පෙඩරල් අධිකරණයේ විනිශ්චයකරුවන්, ඉහළ මට්ටමේ රාජ්‍ය උපාය නිලධාරීන්</p> <p>(111). ගිවිසුම් සහතික කිරීමේ බලය</p> <ul style="list-style-type: none"> * විදේශ ගිවිසුම් ඵලාත්මකවීමට නම් සෙනෙට් මණ්ඩලයේ 2/3 ක බහුතර අනුමැතිය අවශ්‍ය වීම <p>(1V). දෝෂාභියෝග විනිශ්චය කිරීමේ බලය</p> <p>(V). පරීක්ෂණ පැවැත්වීමේ බලය</p>	<p>සෙනෙට් සභාව</p> <ul style="list-style-type: none"> * කරුණු 3ක් සම්බන්ධයෙන් හැරුණු විට මහජන මන්ත්‍රී මණ්ඩලයට හිමි බලතල හා කාර්යයන්ට සමාන වීම * මුදල් පනත් සෙනෙට් සභාව තුළ ආරම්භ කළ නොහැකි වීම * ආණ්ඩුවට ඵරෙහිව ගෙනෙන විශ්වාසභංග යෝජනාවක් ප්‍රථමයෙන් සෙනෙට් සභාව තුළ ආරම්භ කළ නොහැකි වීම * අමාත්‍ය මණ්ඩලය වගකීමට බැඳී ඇත්තේ මහජන මන්ත්‍රී මණ්ඩලයට වීම 	<p>ලෝක් සභාවට අහිමි රාජ්‍ය සභාවට පමණක් හිමි බලතල</p> <p>I ව්‍යවස්ථාවේ 312 වගන්තිය සමස්ත ඉන්දියාවට හෝ ප්‍රාන්ත රාජ්‍යයකට හෝ ඒ දෙකටම අදාළ වන පරිදි සමස්ත ඉන්දීය සේවාවන් පිහිටුවීමට පාර්ලිමේන්තුවට බලය පැවරීමට</p> <p>II ව්‍යවස්ථාවේ 249 වගන්තිය රාජ්‍ය සභාව විසින් 2/3 ක බහුතර ඡන්දයෙන් සම්මත කරන යෝජනාවක් මගින් ප්‍රාන්ත බලතල ලැයිස්තුවේ ඕනෑම කරුණක් සම්බන්ධයෙන් නීති පැනවීමේ බලය එක් වසරක කාලයක් සඳහා පාර්ලිමේන්තුවට පැවරීමට.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * රටෙහි බාහිර සුරක්ෂිත භාවයත්, ස්වාධීනතාවත් නිශ්චය කරන විධිවිධාන ක්‍රියාත්මක කරයි. * කැන්ටන්හි භෞමික අඛණ්ඩතාව හා කැන්ටන් ව්‍යවස්ථාවන්හි අඛණ්ඩතාවත්, ස්විට්සර්ලන්තයේ අභ්‍යන්තර සුරක්ෂිතතාවත්, සාමයන් ක්‍රියාමාර්ග යොදා ගනී. <p>විධායක:-</p> <ul style="list-style-type: none"> * සන්ධිය සහිතයින්, සන්ධිය විනිශ්චය සභාවේ විනිශ්චයකරුවන්, වාන්සලචරයා, හමුදාපති තෝරා ගනී.
--	--	--	---	--	--

				<p>ලෝක සභාව හා රාජ්‍ය සභාව හවුලේ භුක්ති විඳින බලතල</p> <ul style="list-style-type: none"> * ජනාධිපතිවරයා පත් කිරීම සහ ජනාධිපති වරයාට එරෙහිව දෝෂාභියෝග ගෙනඒම * උප ජනාධිපතිවරයා ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ විනිශ්චය කරුවන් සහ ඉන්දියාවේ විගණකාධිපතිවරයා තනතුරින් ඉවත් කිරීම * හදිසි නීතිය ප්‍රකාශයට පත් කිරීම අනුමත කිරීම 	<ul style="list-style-type: none"> * සෙසු නිලධාරීන් තෝරා පත්කර ගැනීමේ හෝ ස්ථීරකරීමේ අයිතිය * සිවිල් සේවයේ කටයුතු අධීක්ෂණය * සන්ධිය හමුදාව පාලනය කරයි * යුද්ධ ප්‍රකාශ කිරීම හා සාම ගිවිසුම් අත්සන් කිරීම * සන්ධිය විනිශ්චය සහ කටයුතු අධීක්ෂණය <p>අධිකරණ</p> <ul style="list-style-type: none"> * සන්ධිය බලධාරීන් අතර කාර්ය සීමා සම්බන්ධ ගැටුම් නිරාකරණය කිරීම * සන්ධිය විනිශ්චය සභාවේ විනිශ්චය කරුවන් පත් කරයි. * සමාව හා පොදු සමාව දීමේ කාර්යයෙහි ද පරමාධිපති බලය ක්‍රියාත්මක කරයි.
--	--	--	--	--	--

<p>ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය</p>	<ul style="list-style-type: none"> පාර්ලිමේන්තුවේ සාමාන්‍ය බහුතරයකිනි. 	<ul style="list-style-type: none"> මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ මණ්ඩල දෙකේ 2/3 බහුතර අනුමැතියෙන් සහ ප්‍රාන්ත රජය සම්මේලනයකදී ප්‍රාන්ත රාජ්‍ය 2/4 ක අනුමැතියෙන් 	<ul style="list-style-type: none"> මන්ත්‍රී මණ්ඩල දෙකේ අනුමැතිය සහ ජනමත විමසුමකින් අනුමැතිය ලබාගත යුතුවීම. මණ්ඩල දෙකේ ඒකාබද්ධ රැස්වීමකදී 3/5 ක අනුමැතිය 	<p>සංශෝධනය කළහැකි ආකාර 3කි.</p> <ol style="list-style-type: none"> මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ සරල බහුතර අනුමැතිය මත මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථා දායකයේ ද්විත්ව මණ්ඩලයෙහි වෙන වෙනම විශේෂ බහුතර අනුමැතියෙන් හා ප්‍රාන්ත රාජ්‍යයන්ගේ භාගයක අනුමැතියෙන් මධ්‍යම ව්‍යවස්ථාදායකයේ ද්විත්ව මණ්ඩලයෙහි වෙන වෙනම විශේෂ බහුතරයකින් සංශෝධනය කළහැකි වගන්ති. 	<ol style="list-style-type: none"> ජනමත විචාරණය මඟින් ව්‍යවස්ථානුකූල ප්‍රාරම්භන මඟින්
-------------------------------------	---	---	---	---	---

තෝරාගත් ආණ්ඩුක්‍රම ආකෘතිවල විධායකය

විධායකයේ සංයුතිය පත්කිරීම හා නිලකාලය	මූලිකානුය	ඇමෙරිකාව	ප්‍රංශය	ඉන්දියාව	ස්විට්සර්ලන්තය
<p>කොටස් 2කි</p> <p>1. නාමික විධායකය</p> <ul style="list-style-type: none"> * රජු/ රැජින විය හැකිය. * පාරම්පරිකව පත් වේ. <p>2. සත්‍ය විධායකය අගමැති අතුළු කැබිනට් මණ්ඩලය</p> <ul style="list-style-type: none"> * මැතිවරණයකින් පසු බහුතර ආසන සංඛ්‍යාවක් දිනාගත් පක්ෂයේ නායකයා රජු/රැජින විසින් අගමැති ලෙස පත්කෙරේ. 	<p>විධායක ජනාධිපති</p> <ul style="list-style-type: none"> * වෙනම මැතිවරණයකින් එනම් ඡන්ද විද්‍යාලයක් මගින් පත් කිරීම. * නිලකාලය වසර 4කි. * මැතිවරණය පියවර කිහිපයකින් සිදුවේ. <ol style="list-style-type: none"> 1 නාම යෝජනා ලියා පදිංචි කිරීම 2 පක්ෂ නාම යෝජනා ලබා ගැනීම 3 ඡන්ද විද්‍යාලයකට නියෝජිතයන් තෝරා පත් කිරීම 4 ඡන්ද විද්‍යාල නියෝජිතයන් ජනාධිපතිවරයා තෝරා පත් කිරීම සඳහා ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම. 	<p>මණ්ඩල දෙකකින් සමන්විත වේ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ජනාධිපති 2. අගමැති ඇමති මණ්ඩලය ජනාධිපති <ul style="list-style-type: none"> * ද්වි ඡන්ද ක්‍රමය මත සෘජු මහජන ඡන්දයෙන් තෝරාපත් කිරීම * පළමු මැතිවරණයෙන් කිසිවෙකුටත් බහුතරය නොලද විට දෙසතියකින් දෙවන මැතිවරණයක් පැවැත්වේ. * ඉදිරිපත්විය හැක්කේ වැඩිම ඡන්ද ලබාගත් දෙදෙනාට පමණි. * නිලකාලය වසර 5 කි. 	<p>කොටස් දෙකකින් සමන්විතය නාමික විධායකය</p> <ul style="list-style-type: none"> * ජනාධිපති උප ජනාධිපති * ඡන්ද විද්‍යාලයක් මගින් තෝරා ගනී. * නිල කාලය අවුරුදු 5 කි. <p>සත්‍ය විධායකය අගමැති අතුළු කැබිනට් මණ්ඩලය</p> <ul style="list-style-type: none"> * ජනාධිපති විසින් පත් කරයි. * මැතිවරණයකින් පසු පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර ආසන සංඛ්‍යාවක් හිමි පක්ෂයේ මන්ත්‍රීවරුන් අතරින් එම පක්ෂයේ නායකයා අගමැති ලෙස පත් කිරීම. 	<ul style="list-style-type: none"> * සාමූහික විධායකයකි * සාමාජිකයන් 7 ක ගෙන් සමන්විත වීම. * සන්ධිය මහා මණ්ඩලය විසින් පත්කරයි. * සන්ධිය සභාව නමින් හැඳින්වීම. * සභාපතිවරයෙකු වන අතර ඔහු සමානයන් අතර පළමුවැන්නා පමණක් වීම. * සභාපති අනෙක් සහිකයන්ට වඩා උත්තරීතර ස්ථානයක් නොදැරීම. 	

	<ul style="list-style-type: none"> අගමැතිගේ උපදෙස්මත කැබිනට් මණ්ඩලය පත් කිරීම. නිලකාලය වසර 5ක් හෝ ව්‍යවස්ථාදායකයේ බහුතර විශ්වාසය පවතින තෙක්. 	<p>5. ඡන්ද ගණන් කිරීම සහ ඡනාධිපතිවරයා දිවුරුම් දී වැඩ භාර ගැනීම.</p> <p>උප ඡනාධිපති</p> <ul style="list-style-type: none"> ඡනාධිපතිවරණයේදීම උප ඡනාධිපතිවරයා පත්කර ගනී. ඡනාධිපතිවරයාට සහාය වීමට කැබිනට් මණ්ඩලයක් පත්කර ගනී. කැබිනට් මණ්ඩලයේ සාමාජිකයන් පත්කරගනු ලබන්නේ රාජ්‍ය සේවා නිලධාරීන් අතරින්ය. 	<p>අගමැති</p> <ul style="list-style-type: none"> ඡනාධිපති විසින් පත් කරයි. <p>අැමතිවරු</p> <ul style="list-style-type: none"> අගමැති තීරණය කර ඡනාධිපති විසින් පත් කරයි. 	<ul style="list-style-type: none"> අගමැතිගේ උපදෙස් මත කැබිනට් මණ්ඩලය පත් කිරීම. නිල කාලය අවුරුදු 5 කි 	<ul style="list-style-type: none"> සිව් වසරක නිලකාලයකට පත් කළ ද තමන්ට පැවරී ඇති කාර්යයන් හඳු සාක්‍ෂියට එකඟව කරන්නේනම් නිලතල වලින් ඉවත් නොකරයි. බොහෝවිට ස්විස් සන්ධිය සහිතයන්ගේ නිලකාලය වසර 10 ඉක්මවයි.
<p>බලතල හා කාර්යයන්</p>	<p>නාමික විධායකය (රජු/ රැජින)</p> <ul style="list-style-type: none"> රාජ්‍ය නායකයා සන්නද්ධ සේවාවන්හි සේනාධිනායකයා 	<p>ඡනාධිපති</p> <p>ඡනාධිපති සතු බලතල කාර්යයන් මූලාශ්‍ර 3කින් උත්පාදනය වේ.</p>	<p>ඡනාධිපති</p> <p>රාජ්‍යයේ, ආණ්ඩුවේ සහ විධායකයේ නායකයා වන අතර සන්නද්ධ සේවාවන්හි ප්‍රධාන අණදෙන නිලධාරියා වේ.</p>	<p>ඡනාධිපති</p> <p>ව්‍යවස්ථාදායක බලතල</p> <ul style="list-style-type: none"> පාර්ලිමේන්තු රැස් කිරීම, සැසිවාර කල් දීම හා විසුරුවා හැරීම 	<p>සන්ධිය සභාව</p> <ul style="list-style-type: none"> ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක, අධිකරණ හා මූල්‍ය යනුවෙන් දැක්විය හැක.

<ul style="list-style-type: none"> * ව්‍යවස්ථාදායක කාර්යයන් * විධායක කාර්යයන් * අධිකරණ කාර්යයන් * වාරිතෘතුකුල කාර්යයන් සත්‍ය විධායකය (අගමැති - කැබිනට් මණ්ඩලය) අගමැති * කැබිනට් මණ්ඩලය පත් කිරීම හා අමාත්‍ය ධුර බෙදා හැරීම. * කැබිනට් මණ්ඩලය නැවත සකස් කිරීම * අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ මූලසූත දැරීම * නියෝජිත මන්ත්‍රී මණ්ඩලයේ ප්‍රධානියා වීම * නියෝජිත මන්ත්‍රී මණ්ඩලය විසුරුවා හැරීම 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් හිමිවී තිබෙන බලතල * ජනාධිපතිට තනිව ක්‍රියාවට නැංවිය හැකි බලතල * සෙනෙට් සභාව සමඟ හවුලේ ක්‍රියාවට නැංවිය හැකි බලතල * කොන්ග්‍රසය සමඟ හවුලේ ක්‍රියාවට නැංවිය හැකි බලතල 2. අවධාරිත කිරීම යටතේ හිමිවී තිබෙන බලතල 3. අධිකරණ තීන්දු මඟින් හිමිවී තිබෙන බලතල <p>උප ජනාධිපති</p> <ul style="list-style-type: none"> * සෙනෙට් සභාවේ සභාපති වේ. * තීරක ඡන්දය දීමේ බලය හිමිවීම. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. රාජ්‍ය නායකයා ලෙස * ප්‍රංශ ජනරජය නියෝජනය * ජාතික උත්සවවලට සහභාගි වීම * රාජ්‍ය පණිවුඩ සහ නිවේදන නිකුත් කිරීම * නම්බුනාම පිරි නැමීම. * රාජ්‍ය මද්‍රාව පරිහරණය කිරීම 2. ආණ්ඩුවේ නායකයා ලෙස * අගමැති පත් කිරීම * අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත් කිරීම * අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ මූලසූත දැරීම සහ අමාත්‍ය මණ්ඩලය පිළියෙල කරන්නා වූ ආඥා සහ අණපනත්වලට අවසාන අනුමැතිය දීම. * අමාත්‍ය මණ්ඩල සංශෝධනය කිරීම 	<ul style="list-style-type: none"> * රාජ්‍ය සභාවට සහිකයින් 12ක් පත් කිරීම * ඇන්ග්ලෝ ඉන්දියානුවන් වෙනුවෙන් රාජ්‍ය සභාවට සහිකයන් 6 ක් පත් කිරීම. * පාර්ලිමේන්තුවට පණිවුඩ යැවීම. * පනත් කෙටුම්පත් පිළිබඳ අදහස් පළකිරීම * නව ප්‍රාන්ත රාජ්‍ය ඇති කිරීම පවතින ප්‍රාන්තයක දේශ සීමා වෙනස් කිරීම සඳහා ඉදිරිපත් කරන කෙටුම් පතකට අනුමැතිය දීම. * පාර්ලිමේන්තු සැසිවාර නොපැවැත්වෙන අවස්ථාවල ආඥා මඟින් නීති පැනවීමේ බලය. 	<p>ව්‍යවස්ථාදායක කටයුතු</p> <ul style="list-style-type: none"> * සියලු පනත් වලට මූල පිරීම. * පෞද්ගලික මන්ත්‍රීවරුන් ඉදිරිපත් කරන කෙටුම්පත් පිළිබඳ සිය අදහස් පළ කරයි. <p>මූල්‍ය කටයුතු</p> <ul style="list-style-type: none"> * වාර්ෂික අයවැය ලේඛනය සකස් කිරීම * දුම්රිය සේවාව වැනි ජාතික ව්‍යාපාර කළමනාකරණය කිරීම.
---	---	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • රජුගේ උපදේශක හා සම්බන්ධීකාරක ලෙස කටයුතු කිරීම • රටේ සංවර්ධනයට අවශ්‍ය සැලසුම් සකස් කිරීම හා අනුමත කරවා ගැනීම • ජාතික ආරක්‍ෂාව තහවුරු කිරීම <p>කැබිනට් මණ්ඩලය</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. පෞද්ගලික කාර්යයන් <ul style="list-style-type: none"> • ඇමතිවරයෙකු ලෙස පැවරෙන සිය දෙපාර්තමේන්තු පරිපාලනයට අයත් කාර්යයන් 2. සාමූහික කාර්යයන් <ul style="list-style-type: none"> • ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය • ආණ්ඩුව මෙහෙයවීම හා නායකත්වය දීම 	<ul style="list-style-type: none"> • ධුර කාලය අවසන් වීමට පෙර ජනාධිපති ධුරය හිස්වුවහොත් ඉතිරි නිල කාලය සඳහා ජනාධිපති ධුරයට පත් කරනු ලබයි. • ප්‍රායෝගිකව මෙම තනතුරට වැදගත්කමක් හිමි නොවේ. <p>කැබිනට් මණ්ඩලය</p> <ul style="list-style-type: none"> • සෘජුවම ජනාධිපතිට යටත් ආයතනයක් වන අතර ජනාධිපතිගේ සහායක ආයතනයක් වීම • ජනාධිපතිගේ කැමැත්ත ඇතිතාක් බලයේ සිටිය හැකිය. • කැබිනට් මණ්ඩලය වගකියනු ලබන්නේ ජනාධිපතිවරයාට පමණි. 	<ol style="list-style-type: none"> 3. විධායකයේ නායකයා ලෙස 4. සන්නද්ධ සේවාවන්හි අණදෙන නිලධාරියා ලෙස <p>ඉහත බලතල හැරුණු විට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් පවරා ඇති බලතල</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ජාතික සභාව විසුරුවා හැරීමේ බලය 2. පාර්ලිමේන්තුවෙන් සම්මත කොට ක්‍රියාවට නැංවීම සඳහා ජනාධිපතිවරයාට ඉදිරිපත් කරන පනත් පිළිබඳ බලය 3. පාර්ලිමේන්තුව ඇමතීමට සහ පණිවුඩ යැවීමට ඇති බලය 	<p>විධායක බලතල</p> <ul style="list-style-type: none"> • රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් පත්කිරීම. • ප්‍රාන්ත රාජ්‍ය වල ආණ්ඩුකාරවරුන් පත් කිරීම • ප්‍රධාන අණදෙන නිලධාරී ලෙස කටයුතු කිරීම. • මෙම කාර්යයන් අගමැති අතුළු කැබිනට් මණ්ඩලයේ අනුමැතියට යටත්වීම <p>අධිකරණ බලතල</p> <ul style="list-style-type: none"> • ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය ඇතුළු උසාවිවල විනිශ්චයකරුවන් පත්කිරීම. • වරදකරුවන්ට සමාව දීම. 	<p>විධායක කටයුතු</p> <ul style="list-style-type: none"> • සන්ධිස්ථාන ව්‍යවස්ථාදායකය විසින් සම්මත කෙරෙන නීති හා ආඥා පනත් ක්‍රියාත්මක කිරීම • විදේශ කටයුතු හැසිරවීම • රටේ නීතිය හා සාමය පවත්වා ගැනීම. • කැන්ටන්වල ව්‍යවස්ථා පිළිපැදීම සහතික කිරීම. • සන්ධිස්ථාන කටයුතු පරිපාලනය. • රාජ්‍ය නිලධාරීන් පත් කිරීම. <p>අධිකරණ බලතල</p> <ul style="list-style-type: none"> • යම් යම් පරිපාලනමය පැමිණිලි විභාග කිරීම.
--	---	---	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> * පරමාධිකාරී ජාතික විධායකය ලෙස කටයුතු කිරීම සහ දෙපාර්තමේන්තු කටයුතු සම්බන්ධීකරණය * මුදල් තීරණය කිරීම 		<p>4. පාර්ලිමේන්තුව පනවන නීති ප්‍රකාශයට පත් කිරීමේ බලය.</p> <p>5. අධිකරණ බලතල</p> <p>6. වෙනත් විශේෂ බලතල</p> <p>i) හදිසි අවස්ථා බලතල</p> <p>ii) ජනමත විචාරණ පැවැත්වීමේ බලය</p> <p>iii) පාර්ලිමේන්තුව පනවන අණපනත්වල ව්‍යවස්ථානුකූල භාවය පරීක්ෂා කිරීමේ බලය</p> <p>iv) විදේශ කටයුතු පිළිබඳ බලය</p>	<p>හදිසි අවස්ථා බලතල</p> <p>3න් ආකාරයකි</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. රාජ්‍ය හදිසි අවස්ථා 2. ප්‍රාන්ත රාජ්‍යයක ව්‍යවස්ථානුකූල පාලනය බිඳවැටුණු විටක පනවන හදිසි අවස්ථා 3. මුදල් හදිසි අවස්ථා <p>උප ජනාධිපති</p> <ul style="list-style-type: none"> * නිල බලයෙන් රාජ්‍ය සභාවේ මූලසුන දරයි. * ධුර කාලය අවසන් වීමට පෙර ජනාධිපතිධුරය හිස් වුවහොත් ඉතිරි නිලකාලය සඳහා ජනාධිපතිධුරයට පත්කරනු ලැබේ. <p>අගමැති</p> <ul style="list-style-type: none"> * ඇමති මණ්ඩලය පත් කිරීම * ඇමති මණ්ඩලයේ මූලසුන දැරීම 	
--	---	--	--	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> • ජනාධිපති හා ඇමති මණ්ඩලය අතර සම්බන්ධීකරණය • රජයේ කටයුතු සම්බන්ධීකරණය • ලෝක සභාවේ සහ ජාතියේ නායකත්වය දැරීම. <p>ඇමති මණ්ඩලය</p> <ul style="list-style-type: none"> • රටේ සංවර්ධනයට අවශ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සැකසීම. <ul style="list-style-type: none"> • අගමැතිගේ මගපෙන්වීම යටතේ විධායක කටයුතු මෙහෙය වීම. • ව්‍යවස්ථාදායක කටයුතු මෙහෙයවීම. • අයවැය ලේඛනය සැකසීම ඇතුළු මූල්‍ය කටයුතු • දේශපාලන හා ජාතික අවශ්‍යතාවය සුරකිමින් ඉන්දියාවේ ඒකීයත්වය තහවුරු කිරීම. 	
--	--	--	--	--

<p style="text-align: center;">අපරාධ අධිකරණ ආයතන</p> <p style="text-align: center;">සාම් මන්ත්‍රී මණ්ඩලය</p>		<p style="text-align: center;">අපරාධ උසාවි</p> <p style="text-align: center;">පොලිස් උසාවිය (1)</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p style="text-align: center;">අභියාචනා උසාවි (2)</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p style="text-align: center;">ඇසයිස් උසාවි (3)</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p style="text-align: center;">දණ්ඩාධිකරණය (4)</p> <p style="text-align: center;">පරිපාලන උසාවිය</p> <p style="text-align: center;">1. ප්‍රාදේශීය සභා</p> <p style="text-align: center;">2. රාජ්‍ය සභා</p> <p style="text-align: center;">අධිකරණ කටයුතු පිළිබඳ ඉහළම අධිකරණය උත්තරීතර අධිකරණ කවුන්සලය</p>		
---	--	---	--	--

තෝරාගත් ආණ්ඩුක්‍රම ආකෘතිවල පක්ෂ ක්‍රමය

ගුරු මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහය

13 වන ශ්‍රේණිය

දේශපාලන විද්‍යාව

මූලික ලක්ෂණ	බ්‍රිතාන්‍යය	ඇමරිකාව	ප්‍රංශය	ඉන්දියාව	ස්විට්සර්ලන්තය
	<ul style="list-style-type: none"> * ද්වි පක්ෂ ක්‍රමයකි. * දීර්ඝ විකාශනයක ප්‍රතිඵලයකි. * දැඩි සංවිධානාත්මක බව * මූලික ප්‍රතිපත්ති සම්බන්ධයෙන් ප්‍රධාන දේශපාලන පක්ෂ දෙක අතර පවතින එකඟතාවය. * ප්‍රබල ආණ්ඩු පක්ෂයක් මෙන්ම විපක්ෂයක් පැවතීම. * කාලීන අවශ්‍යතා අනුව පක්ෂ ප්‍රතිපත්ති සකස් කිරීම. 	<ul style="list-style-type: none"> * ද්වි පක්ෂ ක්‍රමයකි. * ව්‍යවස්ථාමය අවශ්‍යතා මත ගොඩනැගුණු පක්ෂ ක්‍රමයක් නොවීම. * දියෝරු පක්ෂ ක්‍රමයක් වීම. * පක්ෂවල ප්‍රතිපත්ති නිතර මාරුවීම. * පක්ෂ ප්‍රතිපත්ති අතර පරස්පරතා අඩු වීම. * මැතිවරණවාදී පක්ෂ ක්‍රමයක් වීම. * දැඩි න්‍යායාත්මක බෙදීම් හෝ ස්ථාවර පන්ති පදනමක් නොවීම. * බලපෑම් කණ්ඩායම්වල එකතුවකට ආසන්න තත්වයක් පැවතීම. 	<ul style="list-style-type: none"> * බහු පක්ෂ ක්‍රමයකි. * බහු පක්ෂ ක්‍රමයක් පැවතීමට හේතු:- i ප්‍රංශයේ ඓතිහාසික දේශපාලන ශේෂයන් ii ප්‍රංශ ජනතාවගේ මානසික ස්වභාවය iii ජනතා විවිධත්වය iv ප්‍රදේශ වාදය v මතවාදී විවිධත්වය vi නියෝජන ක්‍රමයේ ස්වභාවය * පක්ෂ අතර මූලික එකඟතාවක් නොපැවතීම. * නිතර වෙනස් වීමේ ස්වභාවය * දේශපාලන ප්‍රවණතාවල ස්ථාවරත්වය 	<ul style="list-style-type: none"> * බහු පක්ෂ ක්‍රමයකි. * සමාජ බහුවිධතාවය නිරූපණය කරන එනම්, භාෂා, ආගම තුළ ප්‍රාදේශීය බෙදීම සහිත පක්ෂ ක්‍රමයක් තිබීම. * 1948 - 1970 ගණන් දක්වා දේශපාලන පක්ෂ තුළ නායකත්ව ආධිපත්‍යය දැරුවේ කොංග්‍රස් පක්ෂය වුවද 1970 න් පසු එම තත්වය පිරිහී යාම. * නමුත් කොංග්‍රස් පක්ෂය හැරුණුවිට ජාතික එක්සත්භාවය ගොඩනැගෙන දර්ශනයක් සහිත ජාතික මට්ටමේ දේශපාලන පක්ෂයක් ඉන්දියානු දේශපාලන ක්‍රමය තුළ මේ දක්වා බිහි නොවීම. 	<ul style="list-style-type: none"> * ප්‍රධාන පක්ෂ හා සුළු පක්ෂ කිහිපයක් පැවතීම. * අනෙක් රටවල දේශපාලන පක්ෂ සතු කාර්යභාරයට වඩා අඩු වැදගත්කමක් සුවිසේ දේශපාලන පක්ෂවලට හිමිවීම. එසේ වැදගත්කම අඩුවීමට හේතු: * දිගු කලක් තිස්සේම කිසිදු වැදගත් ප්‍රශ්නයක් එම පක්ෂ වෙත ඉදිරිපත් නොවීම. * ආර්ථික තතු පිළිබඳ අප්‍රසාදයක් නොතිබීම.

<ul style="list-style-type: none"> * ආගමික විරෝධයක් නොපැවතීම. * ව්‍යවස්ථාදායකයේ සභාවන් කෙටිවීම. * පක්ෂ ලිහිල් ලෙස සංවිධානය වී තිබීම. * ජයග්‍රාහී නැගීමෙන් තොරවීම. * ජන සම්මත ඡන්දය. * පන්ති හේද නැති බව. * එක් පක්ෂයක් දිගු කලක් තිස්සේ ප්‍රබලව නැගී සිටීම. * වාසි බෙදා ගැනීමේ ක්‍රමයක් නැතිබව. * දේශානුරාගය. 					
--	--	--	--	--	--

ඉගෙනුම් ඉගැන්වීම් ක්‍රියාකාරකම්

- ප්‍රශ්නෝත්තර සංග්‍රහයක් සකස් කිරීම.
- තෝරාගත් ආණ්ඩුක්‍රම තුළ දේශපාලන ආයතන පිළිබඳව ප්‍රශ්නෝත්තර සංග්‍රහයක් සකස් කරන්න.
- තෝරාගත් රටවල ව්‍යවස්ථාදායකය, විධායකය, අධිකරණ ආයතන පිළිබඳ ප්‍රශ්න සකස් කිරීමේදී පහත සඳහන් කරුණු කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන්න.
 1. තෝරාගත් රටවල ව්‍යවස්ථාදායකය, විධායකය, අධිකරණ යන ආයතන සඳහා නියෝජිතයන් පත් කිරීම, ඉවත් කිරීමට නිල කාලය.
 2. තෝරාගත් රටවල ව්‍යවස්ථාදායකය, විධායකය, අධිකරණ යන ආයතන වල බලතල හා කාර්ය භාරය.
 3. තෝරාගත් රටවල පළාත් පාලන ආයතනයන්හි ව්‍යුහය, කාර්ය හා බලය.
- කණ්ඩායම්වලට බෙදී එක් එක් මාතෘකාවලට අදාළව ප්‍රශ්නෝත්තර සකස් කරන්න.
- ප්‍රශ්නාවලි සකස් කිරීමේදී අවශ්‍ය මූලාශ්‍ර පිළිබඳ ව සිසුන් දැනුවත් කරන්න.
- සියලුම කණ්ඩායම් විසින් සකස් කරන ලද ප්‍රශ්න එක්කර ප්‍රශ්නෝත්තර සංග්‍රහයක් සකස් කරන්න.
- සිසුන් සුදුසු පරිදි ඇගයීමට ලක් කරන්න.

මූලාශ්‍ර

1. Johari J.C. , Indian government and politics
2. Hathorn -Penniman- Ferber , Government and Politics in the United States

නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවල විශේෂිත විධිවිධාන හා ආයතන

නිපුණතාවය 13 :- නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවල විශේෂ ආණ්ඩුක්‍රම ආයතනවල හා විධිවිධාන වල ස්වරූපයන් හඳුනාගනී.

නිපුණතා මට්ටම:- කාලච්ඡේද 60

13.1 නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවල විශේෂිත විධිවිධාන තුලනාත්මකව විවරණය කරයි.

13.2 නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවල විශේෂිත ආණ්ඩුක්‍රම ආයතන තුලනාත්මකව විවරණය කරයි.

ඉගෙනුම් ඵල :-

- නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවල විශේෂයෙන් සඳහන් වූ ආණ්ඩුක්‍රම විධිවිධාන හා එහි ස්වරූපයන් හඳුනාගනී.
- ඒ අනුව එම විධිවිධාන ලෙස මූලික අයිතිවාසිකම්, භාෂා අයිතිවාසිකම්, සුළු ජන කොටස්වල අයිතිවාසිකම්, මැතිවරණ ක්‍රම, නියෝජන ක්‍රම, මූල්‍ය ආයතන පිළිබඳ සොයා බලයි.
- නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවල විශේෂිත ආණ්ඩුක්‍රම ආයතන ලෙස 1972 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා අධිකරණය, 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ඔම්බුඩ්ස්මන් ධුරය, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව, මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව, මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව පිළිබඳ බලතල ස්වරූපයන් හා කාර්යයන් විග්‍රහ කරයි.
- ප්‍රාදේශීය ආණ්ඩුකරණ ආයතන ලෙස 1948 සිට මේ දක්වා පළාත් පාලන ක්‍රම සහ පළාත් සභා ක්‍රම පිළිබඳ සොයා බලයි.
- විෂය මූලික කරුණු සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියාත්මක වීම සඳහා වඩාත්ම ප්‍රශස්ත මට්ටමේ විධිවිධාන හා ආයතන පිළිබඳ සොයා බලයි.

හැඳින්වීම :-

1948 පෙබරවාරි 04 දින ශ්‍රී ලංකාව බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විජිත පාලනයෙන් නිදහස ලැබූ අතර එතැන් සිට මේ දක්වා ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය පාලනය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා 03 යටතේ ක්‍රියාවට නංවා ඇත.

1. 1948 සොල්බර් ව්‍යවස්ථාව
2. 1972 පළමු ජනරජ ව්‍යවස්ථාව
3. 1978 දෙවන ජනරජ ව්‍යවස්ථාව

දැනට ක්‍රියාත්මක වන්නේ 1978 දෙවන ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව වේ. මේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා 03 දෙස බැලීමේදී පෙනී යන්නේ ඒ ඒ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා මගින් රාජ්‍ය පාලන බලතල ක්‍රියාවට නැංවීම සඳහා සාම්ප්‍රදායික ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක, අධිකරණ යන ආයතන පද්ධතියට අමතරව විශේෂිත ආයතන කිහිපයක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ගොඩනගා තිබෙන බවයි. එමෙන්ම බහුවාර්ගික ජන සමාජයක සියලු ජන කොටස් වල නිදහස හා අයිතීන් සුරක්ෂිතවන ආකාරයට විශේෂිත ව්‍යවස්ථා විධිවිධාන යොදා ගන්නා ආකාරය මේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා 03 අධ්‍යයනයේදී පෙනී යන්නේය.

මේ ඒකකයේ අරමුණ වන්නේ ඉහතින් දැක්වූ පරිදි ඒ ඒ ව්‍යවස්ථා මගින් ගොඩනගා ඇති විශේෂිත විධිවිධාන හා විශේෂිත ආයතන හඳුනාගැනීම හා ඒවා ප්‍රායෝගික ක්ෂේත්‍රය තුළ ක්‍රියාවට නැංවූ ආකාරය පිළිබඳ අවබෝධකර ගැනීමය.

විෂය කරුණු පැහැදිලිකර ගැනීම සඳහා අත්වැලක් :-

බහුවාර්ගික ජන සමාජය තුළ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක එක් කාර්යයක් වනුයේ ජාතිය ගොඩනැගීම සඳහා සක්‍රීය ක්‍රියාකලාපයන් ඉටු කිරීමය. විශේෂයෙන්ම විශාල එක් ජන වර්ගයක් සහ කුඩා වාර්ගික ජන කොටස් කිහිපයකින් යුත් ශ්‍රී ලංකාව වැනි බහුවාර්ගික ජන සමාජයක සියලු ජන කොටස්වල අයිතිවාසිකම් සමානව ආරක්ෂා කිරීමට ගත් උත්සහයන් මෙරට නිදහසින් පසු ක්‍රියාත්මක වූ ආණ්ඩුක්‍රම අධ්‍යයනයේදී පෙනී යන්නේය. මෙසේ ක්‍රියාත්මක වූ ආකාරය අංශ 02 ක් යටතේ පෙන්වා දිය හැකිය.

1. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළ විශේෂ විධිවිධාන යෙදීමය.

උදා :

- 1948 ව්‍යවස්ථාව තුළ සුරැකි කොටස්වල රැකවරණය සඳහා යොදා තිබූ “ 29” වගන්තිය.
- බහු මන්ත්‍රී ඡන්ද කොට්ඨාස ක්‍රමය.
- පාර්ලිමේන්තුවට නාමකරණයෙන් නියෝජනයන් 06 පත්කිරීම.
- සෙනෙට් මන්ත්‍රී මණ්ඩලයට 15ක් නාමකරණයෙන් පත්කිරීම.
- 1972 සහ 1978 ව්‍යවස්ථාවල මූලික අයිතිවාසිකම් ප්‍රකාශ.
- 1972 සහ 1978 රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශය.
- 1978 ව්‍යවස්ථාව යටතේ පනත්වල ව්‍යවස්ථානුකූලභාවය සොයා බැලීමේදී බලය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට පැවරීම.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් විශේෂිත ආයතන පිහිටුවීම

උදා :

- 1948 සෙනෙට් මන්ත්‍රී මණ්ඩලය.
- රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව.
- අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව.
- සීමා නිර්ණය කිරීමේ කොමිෂන් සභාව.

1972 ව්‍යවස්ථාව යටතේ :

- ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා අධිකරණය.
- රාජ්‍ය සේවා විනය පාලන මණ්ඩලය.
- රාජ්‍ය සේවා උපදේශන මණ්ඩලය.
- අධිකරණ සේවා විනය මණ්ඩලය.
- අධිකරණ සේවා උපදේශන මණ්ඩලය.

1978 ව්‍යවස්ථාව යටතේ :

- රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව සහ අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව, මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව, අල්ලස් හෝ දූෂණ විමර්ශන කොමිෂන් සභාව පිහිටුවීම.
- ඔම්බුඩ්ස්මන් ධුරය.

මෙම කොමිෂන් සභාවල සාමාජිකයින් පත්කිරීම සම්බන්ධයෙන් පුළුල් වෙනසක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක්කරන ලද 17 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ හඳුන්වාදී ඇති අතර ඒ අනුව එම පත්කිරීම් සඳහා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා යනුවෙන් විශේෂිත ආයතනයක් ස්ථාපිත කරන ලදී. මෙම ආයතනයේ මූලික කාර්යය වනුයේ ඉහත දැක්වූ විධිවිධාන හා ආයතන පද්ධතිය පිළිබඳ සවිස්තරාත්මකව අධ්‍යයනය කරමින් යහපාලනය සඳහා වඩාත් සුදුසු විධිවිධාන සහ ආයතන මොනවාද යන්න ගැන විශ්ලේෂණාත්මක අධ්‍යයනයක යෙදීමයි.

ප්‍රාදේශීය ආණ්ඩුකරණය 1948 - මේ දක්වා

මෙම ඒකකය යටතේ සලකා බලනුයේ 1948 සිට මේ දක්වා ශ්‍රී ලංකාවේ පළාත් පාලන ක්‍රමයේ විකාශනය පිළිබඳවයි. 1940 ගණන්වල තිබූ පළාත් පාලන ව්‍යුහය සමන්විත වී තිබුණේ ගම්සභා, උප නගරසභා, නාගරික සභා හා මහ නගරසභා වශයෙනි. මේ වනවිට එම ව්‍යුහය පුළුල් වෙනස්කම් මාලාවකට භාජනය වී ඇත. ඒවා ආයතනික වෙනස්වීම් මෙන්ම කාර්යාත්මක වෙනස්කම් වශයෙන් ද හඳුනාගත හැකිය.

ආයතනික වෙනස්කම් හඳුනා ගැනීමේදී එදා පැවති ගම්සභා ක්‍රමය වෙනුවට ප්‍රාදේශීය සභා ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක වේ. ඊට අමතරව කලින් පැවති නගරසභා, මහ නගරසභා ක්‍රමයද ක්‍රියාත්මක වේ. මෙම පළාත් පාලන ආයතන නිරතුරුවම සංඛ්‍යාත්මක වශයෙන් වර්ධනය වී පවතී. මෙම ආයතන සම්බන්ධයෙන් දැකිය හැකි විශේෂ ලක්ෂණ වන්නේ කාර්යාත්මක වශයෙන් සිදුවී ඇති වෙනස්කම්ය. එනම් බලතල හා කාර්යයන් ප්‍රමාණය වැඩිවී තිබීමය.

යහපාලනයේ අත්‍යාවශ්‍යම මූලිකාංගයක් ලෙස සලකන්නේ ශක්තිමත් පළාත් පාලන ක්‍රමයක් පවත්වාගෙන යාමයි. හේතුව එමඟින් ප්‍රාදේශීය පාලනයට ජනතාවට සහභාගිවීමට ලැබෙන ඉඩකඩ ප්‍රමාණය පුළුල් වීමය.

අනෙක් අතින් ප්‍රාදේශීය සංවර්ධනයට පුළුල් ජනතා සහභාගිත්වයක් ලැබීමය. මීට අමතරව ප්‍රාදේශීය සම්පත් ප්‍රාදේශීය මට්ටමින් ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට හැකිවීමය. නිදහසින් පසු කාලය තුළ ප්‍රාදේශීය පරිපාලනය සම්බන්ධයෙන් සිදුවූ වැදගත් වෙනස ලෙස 1987 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එක්කරන ලද 13 වෙනි සංශෝධනය යටතේ හඳුන්වා දුන් පළාත් සභා ක්‍රමය පෙන්වා දිය හැකිය. පළාත් සභා ක්‍රමයේ විශේෂ ලක්ෂණය වන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින්ම පළාත් සභාවට බලතල පැවරීමය. පළාත් සභා පාලනය ප්‍රාදේශීය ආණ්ඩුකරණයේ අතිශය වැදගත් කරුණක් ලෙස පෙන්වා දිය හැක.

ඉහත දැක්වූ හැඳින්වීම් පදනම් කොටගෙන මේ ඒකකය තුළ අවධානය යොමුකල යුතු කරුණ වන්නේ,

- (1) ශ්‍රී ලංකාවේ පළාත් සභා ක්‍රමයේ විකාශනය (1948 සිට අද දක්වා)
- (2) පළාත් පාලන ආයතනවල බලතල හා කාර්යයන්
- (3) සංයුතිය, සාමාජිකයින් තෝරාපත්කර ගන්නා ආකාරය හා ඉවත්කරන ආකාරය
- (4) මධ්‍යම හා පළාත්පාලන ආයතන අතර පවත්වන සම්බන්ධතාව
- (5) පළාත් පාලන ආයතන ක්‍රමයේ ශක්තීන් හා දුර්වලතා
- (6) 1987 "13 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ " මූලික ලක්ෂණ හා පළාත් සභා ක්‍රමය ස්ථාපිත කිරීම
- (7) පළාත් සභා ක්‍රමයේ ආයතනික ව්‍යුහය
- (8) බලතල හා කාර්යයන්
- (9) නියෝජිතයින් තෝරාපත්කර ගන්නා ආකාරය
- (10) පළාත් රාජ්‍ය සේවය
- (11) පළාත් අධිකරණ සේවය
- (12) පළාත් සභා ක්‍රමයේ ශක්තීන් හා දුර්වලතා

1947 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා විශේෂ
විධිවිධාන සහ පිහිටුවන ලද ආයතන හඳුනා ගැනීම

ගුරු මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහය

44

13 වන ශ්‍රේණිය

දේශපාලන විද්‍යාව

1948 සෝල්බරි ව්‍යවස්ථාව	1972 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව	1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව
<p>01. විධිවිධාන</p> <p>සුළු ජන කොටස් සඳහා යොදා තිබූ</p> <p>ආරක්ෂක විධිවිධාන :</p> <p>අ. 29 වන වගන්තිය</p> <p>ආ. 11 වන වගන්තිය - නියෝජිත මන්ත්‍රී මණ්ඩලයට සාමාජිකයින් 06 දෙනෙකු පත්කිරීම.</p> <p>ඇ. 8 වන වගන්තිය - සෙනෙට් සභාවට සාමාජිකයින් 15 දෙනෙකු පත්කිරීම.</p> <p>ඈ. 41:5 වගන්තිය - බහු මන්ත්‍රී ඡන්ද කොට්ඨාශ පිහිටුවීම.</p> <p>ඉ. 48 වගන්තිය - අධිකරණ ඇමතිවරයා සෙනට් සභාවෙන් තෝරා ගැනීම.</p> <p>02. ආයතන</p> <p>අ. 58:1 වගන්තිය - රාජ්‍ය සේවා කොමිසම</p> <p>ආ. 53 වගන්තිය - අධිකරණ සේවා කොමිසම</p> <p>ඇ. 40 වගන්තිය - සීමා නිර්ණය කිරීමේ කොමිසම</p> <p>ඈ. අධිකරණ ඇමතිවරයා පත්කළ ආකාරය</p>	<p>01. විධිවිධාන</p> <p>(අ) 6 වන ව්‍යවස්ථාව - බුද්ධාගමට ප්‍රමුඛස්ථානය දීම</p> <p>(ආ) භාෂා විධිවිධාන</p> <p>i. 7 වන ව්‍යවස්ථාව - රාජ්‍ය භාෂාව සිංහල භාෂාව විය යුතු බව</p> <p>ii. 8 වන ව්‍යවස්ථාව - රාජ්‍ය පාලනයේදී දෙමළ භාෂාව යොදාගත යුතු ආකාරය. 1958 අංක 28 දරණ දෙමළ භාෂා භාවිතය පිළිබඳ පනතේ විධිවිධාන යොදාගත යුතු ආකාරය</p> <p>ඇ. 16 සහ 17 වන ව්‍යවස්ථා (වගන්තිය 48) සමාජ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ක්‍රමයක් ගොඩනැගීම ඉලක්ක කරගත් මූලධර්ම</p> <p>ඈ. 18 වන ව්‍යවස්ථාව - මූලික අයිතිවාසිකම් හා නන්වැදෑරුම් නිදහස</p> <p>ඉ. රාජ්‍ය මූල්‍ය පාලනය - 84,85,86,87,88,89,90 ව්‍යවස්ථා</p>	<p>01. විධිවිධාන</p> <p>(අ) ජනතා පරමාධිපත්‍යය සහ එය ක්‍රියාවට නංවන ආකාරය</p> <p>(ආ) ජාතික සංකේත සම්බන්ධ විධිවිධාන</p> <p>(ඇ) බුද්ධාගම පිළිබඳ විධිවිධාන</p> <p>(ඈ) මූලික අයිතිවාසිකම්</p> <p>(ඉ) භාෂා විධිවිධාන</p> <p>(ඊ) පුරවැසිභාවය</p> <p>(උ) රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති මෙහෙයවීමේ මූලධර්ම හා මූලික යුතුකම්</p> <p>(ඌ) ජනමත විචාරණය පැවැත්වීමේ විධිවිධාන</p>

<p>අවධානය යොමුකල යුතු කරුණු (අ) සුළු ජන කොටස් සඳහා යොදා තිබූ ආරක්ෂණ විධිවිධාන වල:</p> <p>i.. ස්වභාවය</p> <p>ii.. ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරිත්වය</p> <p>iii. යොදා තිබූ ආරක්ෂක විධිවිධානවල සාර්ථක - අසාර්ථක භාවය</p> <p>iv. යොදා තිබූ විධිවිධාන ප්‍රමාණවත්ද? නැද්ද? යන්න</p> <p>(ආ) 2,3,4 යන ආයතනයන්හි,</p> <p>i.. සංයුතිය</p> <p>ii. සාමාජිකයින් පත්කළ ආකාරය, නිලකාලය, ධුරයෙන් ඉවත්කිරීම</p> <p>iii. ගෙවීම් සහ අනෙකුත් දීමනා</p> <p>iv. ස්වාධීනත්වය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා යොදා තිබූ විධිවිධාන</p> <p>v. ස්වාධීන රාජ්‍ය සේවාවක් සහ අධිකරණ සේවාවක් පවත්වාගෙන යාම සඳහා 2 සහ 3 ආයතන දෙකෙන් වූ දායකත්වය විමර්ශනය කිරීම.</p> <p>vi.. අපේක්ෂිත ඉලක්ක ඉටු වූවාද නැද්ද යන්න විභාග කිරීම</p>	<p>අවධානය යොමුකල යුතු කරුණු :</p> <p>i. 'අ' සහ 'ආ' විධිවිධාන ක්‍රියාත්මක වූ ආකාරය සහ ඒවායේ සාමාජීය සහ දේශපාලන ප්‍රතිඵල</p> <p>ii. 'අ' සහ 'ආ' විධිවිධාන මගින් සමාන පුරවැසියන් හා සමාන ඉඩ ප්‍රස්ථාවන් යන සිද්ධාන්තයට වූ බලපෑම</p> <p>iii. 'අ' සහ 'ආ' විධිවිධාන ජාතිය ගොඩනැංවීමේ ක්‍රියාදාමයට වූ බලපෑම</p> <p>iv. 'ඇ' විධිවිධානයේ දැක්වෙන මූලධර්මවල ස්වාභාවය හා ඒවායේ ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරිත්වය</p> <p>v. 'ඇ' විධිවිධානය යටතේ ප්‍රදානය කළ මූලික අයිතිවාසිකම් වල ස්වාභාවය සහ ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරිත්වය</p> <p>vi. රාජ්‍ය මූල්‍ය හා පාලනය ක්‍රියාවට නැංවෙන ආකාරය, විගණකාධිපති තනතුර, පත්කරන හා ඉවත්කරන ආකාරය, බලතල හා කාර්යයන්</p>	<p>අවධානය යොමුකල යුතු කරුණු :</p> <p>'අ' සහ 'ඊ' දක්වා ඇති කරුණු කෙරෙහි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ දක්වා තිබෙන:</p> <p>i. විධිවිධාන වල ස්වරූපය</p> <p>ii. නීතිමය පදනම සහ ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරිත්වය</p> <p>iii. එම කරුණු හා සම්බන්ධ ව්‍යවස්ථානුකූල සීමාවන්</p> <p>02. ආයතන</p> <p>(අ) ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව</p> <ul style="list-style-type: none"> • සංයුතිය • සාමාජිකයින් පත්කරන ආකාරය • බලතල හා කාර්යයන්
---	---	---

	<p>විශේෂිත ආයතන</p> <ul style="list-style-type: none"> i. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා අධිකරණය ii. අධිකරණ සේවා උපදේශක මණ්ඩලය iii. අධිකරණ සේවා විනය මණ්ඩලය iv. රාජ්‍ය සේවා උපදේශක මණ්ඩලය v. රාජ්‍ය සේවා විනය මණ්ඩලය vi. මැතිවරණ කොමසාරිස්වරයා <p>අවධානය යොමුකළ යුතු කරුණු :</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා අධිකරණය <p>අ. සංයුතිය</p> <p>ආ. සාමාජිකයින් පත්කල ආකාරය සහ අධිකරණය කැඳවන ආකාරය සහ සංයුතිය</p> <p>ඇ. විෂය පරිපථය, බලතල හා කාර්යයන්</p> <p>ඈ. පනත් කෙටුම්පත්වල ව්‍යවස්ථානුකූලභාවය පරීක්ෂාකිරීම සඳහා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා අධිකරණයේ අවධානය යොමුකරන ආකාරය සහ එය කළයුත්තේ කවුරුන් විසින් ද යන්න.</p>	<p>පහත දැක්වෙන ආයතනයන්හි පත්කිරීම් කලයුතු ආකාරය,</p> <ul style="list-style-type: none"> i. මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව ii. රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව iii. ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව iv. ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව v. අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශනය කිරීමේ නිත්‍ය කොමිෂන් සභාව vi. මුදල් කොමිෂන් සභාව vii. සීමා නිර්ණය කොමිෂන් සභාව <p>මෙම ආයතනයන්හි :</p> <ul style="list-style-type: none"> i. සංයුතිය ii. ධුර කාලය iii. වැටුප් සහ අනෙකුත් දීමනා iv. බලතල හා කාර්යයන් කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීම කළයුතුය.
--	---	--

	<p>ඉ. සාමාන්‍ය පනත් සහ හදිසි පනත් පිළිබඳව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා අධිකරණය ක්‍රියාකල යුතු ආකාරය</p> <p>ඊ. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා අධිකරණයේ ස්වාධීනත්වය ආරක්ෂා කිරීමට යොදාතිබූ විධිවිධාන</p> <p>උ. ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරිත්වය</p> <p>02. අධිකරණ සේවා උපදේශක මණ්ඩලය, අධිකරණ සේවා විනය මණ්ඩලය, රාජ්‍ය සේවා උපදේශක මණ්ඩලය, රාජ්‍ය සේවා විනය මණ්ඩලය</p> <p>අ. සංයුතිය</p> <p>ආ. සාමාජිකයින් පත්කරන ආකාරය, ඉවත්කරන ආකාරය, ධුරකාලය, ගෙවීම් සහ දීමනා</p> <p>ඇ. බලතල හා කාර්යයන්</p> <p>ඈ. ස්වාධීනත්වය ආරක්ෂා කිරීමට යොදාතිබූ විධිවිධාන</p> <p>ඉ. අධිකරණ සේවයේ සහ රාජ්‍ය සේවයේ ස්වාධීනත්වය කෙරෙහි වූ බලපෑම, යහපත් හෝ අයහපත් ප්‍රතිඵල</p>	<p>පහත දැක්වෙන අධිකරණ සහ රාජ්‍ය නිලධාරීන් පත්කිරීම සම්බන්ධයෙන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ කාර්යභාරය</p> <ol style="list-style-type: none"> i. අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා සහ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ විනිශ්චයකරුවන් ii. අභියාචනා මහාධිකරණයේ සභාපතිවරයා සහ අභියාචනාධිකරණයේ විනිශ්චකාරවරයන් iii. අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා හැර අනෙකුත් සාමාජිකයින් iv. නීතිපතිවරයා v. විගණකාධිපතිවරයා vi. පොලිස්පතිවරයා vii. පරිපාලන කටයුතු පිළිබඳ පාර්ලිමේන්තු කොමසාරිස්වරයා viii. පාර්ලිමේන්තුවේ මහලේකම්වරයා
--	--	---

	<p>03. මැතිවරණ කොමසාරිස්වරයා</p> <p>අ. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 82 සහ 83 ව්‍යවස්ථා මගින් දක්වා තිබෙන ආකාරයට පත්කරන ආකාරය, තනතුර හිස්වන ආකාරය, වැටුප් සහ අනෙක් දීමනා, ධුර කාලය, බලතල හා කාර්යයන්</p>	<p>ආ. මානව හිමිකම් ආරක්ෂාකිරීමේ යාන්ත්‍රණය :</p> <ul style="list-style-type: none"> i. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ කාර්යභාරය ii. මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාවේ කාර්යභාරය iii. ඔම්බුඩ්ස්මන්වරයාගේ කාර්යභාරය <p>මෙම ආයතන පිළිබඳ ගැඹුරින් අධ්‍යයනය කිරීම අවශ්‍ය වේ.</p>
--	---	---

ඉගෙනුම් ඉගැන්වීම් ක්‍රියාකාරකම

- සංකල්ප සිතියමක් නිමවීම.
- පංති කාමරයේ සිසුන් උචිත පරිදි කණ්ඩායම් කර ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවල විශේෂිත විධිවිධාන හා ආයතන යන මාතෘකාව යටතේ පහත දැක්වෙන ක්ෂේත්‍ර හරහා සංකල්ප සිතියමක් නිමවීමට උපදෙස් ලබාදෙන්න.
 - නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවල විශේෂිත විධිවිධාන
 1. මූලික හා වාර්ගික අයිතිවාසිකම්.
 2. මැතිවරණ ක්‍රම හා නියෝජන ක්‍රම.
 3. මූල්‍ය පාලන උපක්‍රම.
 - නිදහසින් පසු ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවල ගොඩනැගූ විශේෂිත ආණ්ඩුක්‍රම ආයතන.
 1. 1972 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා අධිකරණය.
 2. පාර්ලිමේන්තු මහ කොමසාරිස් ධුරය.
 3. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව.
 4. මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව.
 5. 1948 න් පසු මේ දක්වා ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රාදේශීය ආණ්ඩුකරණ උපක්‍රම.
- සංකල්ප සිතියමක් ගොඩනැගීම සම්බන්ධ වෙනත් සාමූහික පූර්ව අභ්‍යාසයක යෙදෙන්න.
- සම්බන්ධවැඩි පද මගින් එකිනෙක සම්බන්ධවන ආකාර පිළිබඳව අවධානය යොමුකරන්න.
- ශිෂ්‍ය කණ්ඩායම් විසින් සකස්කරන ලද සංකල්ප සිතියම් පංතියට ඉදිරිපත්කිරීමට අවස්ථාව දී සාකච්ඡාවට යොමුකරන්න.
- සාකච්ඡාවෙන් අනතුරුව පොදු සාමූහික සංකල්ප සිතියමක් ගොඩනගා ඒ තුළින් අඩුපාඩු සකසා ගැනීමට අවස්ථාව ලබාදෙන්න.

මූලාශ්‍ර

1. ද. සොයිසා ප්‍රසන්න, "නීතියට පසුබිම" විතාන ප්‍රකාශන, කොළඹ, 2006
2. ජය කුමාර ටී., "ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා", ජේ.කේ. පබ්ලිකේෂන්ස්, 2006 අගෝස්තු.
3. කුරේ, ජෝසප් - Constitutional and Administrative Law of Sri Lanka

1978 ව්‍යවස්ථාව යටතේ ජනාධිපතිවරයාගේ බලතල හා කාර්යයන්

නිපුණතාව 14 :- 1978 ව්‍යවස්ථාව යටතේ ජනාධිපතිවරයාගේ බලතල හා කාර්යයන් හඳුනා ගනියි.

නිපුණතා මට්ටම :- කාලච්ඡේද (40)
14:1 1978 ආණ්ඩු ක්‍රමය තුළ අනෙක් ආයතන හා සම්බන්ධව ජනාධිපතිවරයාගේ බලතල හා කාර්ය විග්‍රහ කරයි.

ඉගෙනුම් ඵලය :-

- කැබිනට් මණ්ඩලය හා සම්බන්ධ ජනාධිපතිවරයාගේ බලතල හා කාර්යයන් විග්‍රහ කරයි.
- ව්‍යවස්ථාදායකය හා සම්බන්ධ ජනාධිපතිගේ බලතල හා කාර්යයන් ලියා දක්වයි.
- අධිකරණය හා සම්බන්ධ ජනාධිපතිවරයාගේ බලතල හා කාර්යයන් අධීක්ෂණය කරයි.
- රාජ්‍ය සේවය හා සම්බන්ධ ජනාධිපතිවරයාගේ කාර්යය හා බලතල වගු ගත කරයි.

හැඳින්වීම :-

දෙවන ජනරජ ව්‍යවස්ථාව යටතේ ජනාධිපතිවරයාගේ බලතල හා කාර්යයන් හා තත්ත්වය පිළිබඳ විමසීමේදී ප්‍රථමයෙන් අවධානය යොමුකල යුත්තේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 30 වන ව්‍යවස්ථාව වෙතයි. "ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ ජනාධිපතිවරයෙක් වන්නේය. ඔහු වූ කලී රාජ්‍යයේ නායකයා වේ. විධායකයේ නායකයා වේ. හමුදාවන්හි ප්‍රධාන අණදෙන නිලධාරියා වේ." මේ වගන්ති පරීක්ෂා කිරීමේදී පැහැදිලි ලෙස පෙනී යන්නේ දේශපාලන ක්‍රමයක් තුළ රාජ්‍ය බලය ක්‍රියාවට නැංවීම හා සෑම බල මූලාශ්‍රයකම එකට එක් තැන් කොට 1978 ජනාධිපති තනතුර සංස්ථාපනය කර ඇති බවයි. ශ්‍රී ලංකාව නැමති නෞතමය කප්පිත්තා වන්නේ ජනාධිපතිවරයාය. ඒ අනුව ජනාධිපති තනතුරට විධායක බලතල පමණක් නොව ව්‍යවස්ථාදායක, අධිකරණ හා රාජ්‍ය සේවය හා සම්බන්ධ සමහර බලතල හා කාර්යයන් ද පැවරේ. මෙම ඒකකයෙන් බලාපොරොත්තු වන්නේ කැබිනට් මණ්ඩලය, ව්‍යවස්ථාදායකය, අධිකරණය හා රාජ්‍ය සේවය යන ආයතන සම්බන්ධ ජනාධිපතිවරයා සතු බලතල හා කාර්යයන් විමර්ශනය කිරීමයි.

විෂය කරුණු පැහැදිලිකර ගැනීමට අත්වැලක්:-

1978 ආණ්ඩුක්‍රමයේ ක්‍රියාකාරීත්වය

■ ජනාධිපති හා කැබිනට් මණ්ඩලය

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 30(1) ව්‍යවස්ථාවෙන් දැක්වෙන ආකාරයට ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ ජනාධිපතිවරයා රාජ්‍යයේ විධායකයේ සහ ආණ්ඩුවේ නායකයා වන අතර සන්නද්ධ සේවාවන්හි ප්‍රධාන අණදෙන නිලධාරියා වේ.

43(1) ව්‍යවස්ථාවට ජනරජයේ පාලනය මෙහෙයවීම සහ පාලනය පිළිබඳ විධානය භාර අමාත්‍ය මණ්ඩලයක් වන්නේය. අමාත්‍ය මණ්ඩලය පාර්ලිමේන්තුවට සාමූහිකව වගකීම් හා උත්තර දීමට බැඳී සිටින්නේය.

43.2 ව්‍යවස්ථාවට අනුව ජනාධිපතිවරයා අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සාමාජිකයෙකු වනවාක් මෙන්ම අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ ප්‍රධානියා ද වන්නේය. ජනාධිපතිවරයා සහ කැබිනට් මණ්ඩලය අතර සම්බන්ධතාව ගොඩ නැගෙන්නේ මෙම වගන්ති හරහාය.

- කැබිනට් මණ්ඩලය සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයා සතු කාර්යභාරය පටන් ගැනෙන්නේ 43.3 ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන පරිදි අගමැති තනතුරට අයෙකු පත්කිරීමෙනි. පාර්ලිමේන්තුවේ උපරිම විශ්වාසය ඇතැයි ජනාධිපතිවරයා කල්පනා කරන මන්ත්‍රීවරයා අගමැති තනතුරට පත්කළ යුතුය.

- කැබිනට් මණ්ඩලයේ සාමාජිකයින් සංඛ්‍යාව ද අමාත්‍යාංශ සංඛ්‍යාව ද අමාත්‍යවරුන්ට පවරනු ලබන විෂයයන් සහ කාර්යයන් ද තීරණය කරන්නේ ජනාධිපතිවරයාය. එසේ තීරණය කළපසු අමාත්‍යාංශ භාරව කටයුතු කිරීම සඳහා පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන් අතරින් අමාත්‍යවරුන් පත්කිරීම කරනු ලබන්නේ ජනාධිපතිවරයාය. මේ සඳහා අවශ්‍ය නම් අගමැතිවරයාගේ අදහස් විමසිය හැක.

- අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත්කිරීමේ දී තමන් වෙත රඳවාගත යුතු යැයි ජනාධිපතිවරයා කල්පනා කරන ඕනෑම අමාත්‍යාංශයක් මෙන්ම අමාත්‍යවරුන්ට පවරා නොදෙන ලද යම් විෂයයක් හෝ කාර්යයක් ජනාධිපතිවරයා යටතේ තබාගත හැක. මේ අනුව ජනාධිපතිවරයා යටතේ තබාගත හැකි අමාත්‍යාංශ සංඛ්‍යාව කොපමණ ද යන්න ගැන සීමාවක් නොමැති අතර එය ජනාධිපතිවරයාගේ අභිමතය අනුව තීරණය වේ. අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සංයුතිය මෙන්ම අමාත්‍යවරුන්ට අයත් විෂයයන් සහ කාර්යයන් තමන්ට අභිමත අයුරින් වෙනස් කිරීමේ බලය ජනාධිපතිවරයා සතුවේ. මේ අනුව අගමැතිවරයා ඇතුළු ඕනෑම අමාත්‍යවරයෙකු තනතුරෙන් ඉවත්කිරීමට ජනාධිපතිවරයාට හැකිවන අතර එසේ වෙනස් කිරීම කැබිනට් මණ්ඩලයේ අඛණ්ඩතාව මෙන්ම කැබිනට් මණ්ඩලය පාර්ලිමේන්තුව වෙත දරණ වගකීමේ අඛණ්ඩතාවට ද බලපානු නොලැබේ. මෙසේ කරනු ලබන කිසිදු වෙනස් කිරීමක් ජනාධිපති තනතුරේ පැවැත්ම කෙරෙහි බලපානු නොලැබේ.

- කැබිනට් මණ්ඩලයේ නායකයා වන්නේ ජනාධිපතිවරයාය. ඒ අනුව කැබිනට් මණ්ඩලයේ රැස්වීම් කැඳවීම, මූලසූත් දැරීම, කැබිනට් මණ්ඩල රැස්වීම්වල න්‍යාය පත්‍රය සකස් කිරීම ජනාධිපති විසින් සිදුකරයි. වැදගත් ප්‍රතිපත්තිමය කරුණක් කැබිනට් මණ්ඩලයේ අනුමැතිය සඳහා ඉදිරිපත්කිරීමට යම් ඇමතිවරයෙක් අදහස් කරන්නේ නම් එම කරුණ ප්‍රථමයෙන්ම ජනාධිපතිවරයා වෙත ඉදිරිපත්කොට ජනාධිපතිවරයාගේ අදහස් විමසිය යුතුය.

- ජනාධිපතිවරයා කැබිනට් මණ්ඩලයේ නායකයා වුවද කැබිනට් මණ්ඩලය පාර්ලිමේන්තුවට සාමූහිකව වගකිව යුතු වුවද ජනාධිපතිවරයා එම අවශ්‍යතාවයෙන් බැඳී නොමැත. එමෙන්ම අමාත්‍යවරුන්ට එරෙහිව අධිකරණය ඉදිරියට යා හැකි වුවද ජනාධිපතිවරයාට එරෙහිව එසේ කල නොහැක. අනෙක් අතට ආණ්ඩුවට එරෙහිව ඉදිරිපත්කරන විශ්වාස හංග යෝජනාවක් සම්මත වීමෙන් ආණ්ඩුවේ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශය හෝ අයවැය ලේඛනය පාර්ලිමේන්තුව තළල පරාජය වීමෙන් කැබිනට් මණ්ඩලය විසිරී ගියද එම තත්ත්වය ජනාධිපතිගේ ධුරය හා පැවැත්ම කෙරෙහි බලපානු නොලැබේ.

- කැබිනට් මණ්ඩලයේ සංයුතිය තීරණය කිරීම, අමාත්‍යවරුන් පත්කිරීම, ඔවුන්ට විෂය කරුණු පවරා දීම සහ ආණ්ඩුවේ ප්‍රතිපත්ති තීරණය කිරීම යන සෑම දෙයක්ම සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයා අසහාය බලයක් භුක්ති විඳින බවයි.

ජනාධිපති සහ ව්‍යවස්ථාදායකය

42 ව්‍යවස්ථාව - ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් ද මහජන ආරක්ෂාව සම්බන්ධයෙන් තත්කාලයේ බල පවත්නා නීතිය ඇතුළු වෙනත් යම් ලිඛිත නීතියක් යටතේ ස්වකීය බලතල, කාර්යයන් හා කර්තව්‍ය යථා පරිදි ඉටුකිරීම සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයා පාර්ලිමේන්තුවට වගකිව යුත්තේය.

- මෙම විධානය ප්‍රායෝගික වටිනාකමක් ඇති දෙයක් ලෙස සැලකිය නොහැක. හේතුව ජනාධිපතිවරයා ව්‍යවස්ථාදායකයේ සාමාජිකයෙකු නොවීමත්, වගකීම් කඩකරන විට ඒ ගැන ප්‍රශ්න කරමින් වගකීම ක්‍රියාත්මක කරවාලීමට ව්‍යවස්ථාදායකයට ඇති බලය සීමාවීමත්ය. ජනාධිපතිවරයාගේ ක්‍රියාවන්

පාර්ලිමේන්තුවට ප්‍රශ්න කළහැකි වුවද එසේ කළ හැක්කේ කථානායකවරයාගේ අවසරය මත ඉදිරිපත්කරන විශේෂ යෝජනාවක් අනුවය. පාර්ලිමේන්තුවට ඔහු වූවක්කළ හැකි වන්නේ දෝෂාභියෝගයක් යටතේ පමණි. එය අතිශයින්ම අපහසු හා සංකීර්ණ ක්‍රියාවලියක් වේ. එබැවින් 42 වන ව්‍යවස්ථාව හුදෙක් නාමික දෙයක් පමණක් වන අතර එය වටිනාකමක් නොමැති ව්‍යවස්ථාමය සැරසිල්ලක් පමණක් වේ.

65.1 ව්‍යවස්ථාව - මෙම ව්‍යවස්ථාවට අනුව පාර්ලිමේන්තුවේ මහ ලේකම්වරයා ව්‍යවස්ථාවේ 41(ඇ) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන ආකාරයට ජනාධිපතිවරයා විසින් පත්කළ යුත්තේය. 41(ඇ) ව්‍යවස්ථාවට අනුව මහ ලේකම් තනතුරට පත්කළ යුතු තැනැත්තා ජනාධිපතිවරයා විසින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට නිර්දේශකළ යුතු අතර, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව විසින් එම නිර්දේශ අනුමත කළහොත් පමණක් ජනාධිපතිවරයා විසින් පත්වීම කළයුතුය.

65.1 ව්‍යවස්ථාව - මෙම ව්‍යවස්ථාවට අනුව පාර්ලිමේන්තුවේ මහ ලේකම්වරයා නිල කාලයට ප්‍රථමයෙන් දුරයෙන් ඉවත්කිරීමේ බලය ජනාධිපති සතුවේ. නමුත් එම බලය ක්‍රියාවට නැංවිය යුත්තේ :

- (අ) 65.5 (ඇ) ව්‍යවස්ථාවට අනුව මහ ලේකම්වරයා රෝගාතුර වීම නිසා හෝ ශාරීරික හෝ මානසික දුර්වලතාවකට පත්වූ විට,
- (ආ) 65.5 (ඉ) ව්‍යවස්ථාවට අනුව පාර්ලිමේන්තුව විසින් මහ ලේකම්වරයාට විරුද්ධව සම්මත කොට ඉදිරිපත් කරන යෝජනාවක් අනුව,

65.6 ව්‍යවස්ථාව - මෙම ව්‍යවස්ථාවට අනුව මහ ලේකම්වරයා සිය දුරයේ කටයුතු ඉටුකර ගැනීමට නොහැකි වූ විට මහ ලේකම්වරයා වෙනුවෙන් වැඩ බැලීමට 41(ඇ) ව්‍යවස්ථාවේ විධිවිධාන වලට යටත්ව තැනැත්තෙකු පත්කිරීමට ජනාධිපතිවරයාට බලය ඇත්තේය.

70 ව්‍යවස්ථාව - මෙම ව්‍යවස්ථාව අනුව ව්‍යවස්ථාදායකය කැඳවීම, කල්තැබීම හා විසුරුවා හැරීම ජනාධිපතිවරයා විසින් කළයුතුය.

(අ) කල්තැබීම - 70.2 ව්‍යවස්ථාව අනුව ජනාධිපතිවරයා විසින් පාර්ලිමේන්තුව කල්තැබීම සඳහා නිකුත්කරන ප්‍රකාශනයේ පාර්ලිමේන්තුව යළි කැඳවන දිනය සඳහන් කළ යුතුය. එම දිනය ප්‍රකාශය නිකුත් කළ දිනයේ සිට මාස දෙකක් නොඉක්ම විය යුතුය.

(ආ) විසුරුවා හැරීම - ජනාධිපතිවරයා පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරිය යුත්තේ 70 ව්‍යවස්ථාවේ a,b,c සහ d යන අතුරු ව්‍යවස්ථාවන්හි දැක්වෙන විධිවිධානවලට යටත්වය.

- 70 a ව්‍යවස්ථාව - මහ මැතිවරණයකින් පසුව අලුතින් තේරී පත්වූ පාර්ලිමේන්තුවක් සමඟින් සම්මත කරන යෝජනාවක් මගින් ඉල්ලා සිටිය හොත් මිස තේරී පත්වූ දින සිට වසරක් යන තෙක් විසුරුවා නොහැරිය යුත්තේය.
- 70 b ව්‍යවස්ථාව - මහ මැතිවරණයකින් පසුව පාර්ලිමේන්තුව රැස්වෙන ප්‍රථම සැසිවාරයේදී ඉදිරිපත්කරන ආණ්ඩුවේ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනය පාර්ලිමේන්තුව විසින් ප්‍රතික්ෂේප කළද, ජනාධිපතිවරයා විසින් පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා නොහැරිය යුතුය.
- 70 c ව්‍යවස්ථාව - ජනාධිපතිවරයාට එරෙහිව දෝෂාභියෝග යෝජනාවක් ඉදිරිපත්කොට එය න්‍යාය පත්‍රයට ඇතුළත් කර ඇති විටක පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා නොහැරිය යුතුය.
- 70 d ව්‍යවස්ථාව - වාර්ෂික අයවැය ලේඛනය පාර්ලිමේන්තුව විසින් ප්‍රතික්ෂේප කළවිට හා දෙවන වරට ද එය ප්‍රතික්ෂේප කළහොත් 70 වන ව්‍යවස්ථාව නොසලකා පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරිය හැක.

33 (අ) ව්‍යවස්ථාව - ආණ්ඩුවේ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශය පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කිරීම.

33 (අ) ව්‍යවස්ථාව - පාර්ලිමේන්තුවේ මංගල රැස්වීම් වල මූලසූත්‍ර දැරීම මෙම විධිවිධාන වලට අමතරව ජනාධිපතිවරයා සමඟ සම්බන්ධතා පවත්වන්නේ කැබිනට් මණ්ඩලය හරහාය. කැබිනට් මණ්ඩලය ජනාධිපති සහ පාර්ලිමේන්තුව එකට යාකරන පුරුක වේ. අනිකුත් අතින් පාර්ලිමේන්තුවට ජනාධිපති කෙරෙහි ඇති එකම බලය වන්නේ ජනාධිපතිට එරෙහිව දෝෂාභියෝගය ඉදිරිපත්කිරීම පමණි. නමුත් එය කිසිසේත්ම පහසු කාර්යයක් නොවේ. ජනාධිපතිවරයා සහ පාර්ලිමේන්තුව අතර ඇති මෙම සම්බන්ධතා රටාව දෙස බලන විට පෙනී යන්නේ විධායක බලතල සහ කැබිනට් මණ්ඩලය හරහා ද බහුතර බලයක් තිබේ නම් තම පක්ෂය හරහා ද සහ තම තමන්ට අභිමත අයුරින් පාර්ලිමේන්තුව පාලනය කිරීමට හැකි බවය. නමුත් ව්‍යවස්ථාදායකයට ජනාධිපතිවරයා කෙරෙහි කලහැකි බලපෑම බෙහෙවින් පහළ මට්ටමක පවතී.

• ජනාධිපති සහ අධිකරණය

1978 අංක 02 දරණ අධිකරණ විධිවිධාන පනත මගින් පනත සඳහන් අධිකරණ ආයතන පද්ධතිය හඳුන්වා දෙන ලදී.

- 1. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය
- 2. අභියාචනාධිකරණය
- 3. මහාධිකරණය
- 4. දිස්ත්‍රික් උසාවි
- 5. මහේස්ත්‍රාත් උසාවි
- 6. ප්‍රාථමික උසාවි

මෙයින් පළමු උසාවි තුන ඉහළ උසාවි වශයෙනුත් අනෙක් උසාවි පහළ උසාවි වශයෙනුත් හඳුන්වා දෙන ලදී.

• 1978 මුල් ව්‍යවස්ථාව මගින් 1972 විධායකයටත් වඩා වැඩි බලතල ප්‍රමාණයක් අධිකරණ ක්ෂේත්‍රය සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිට පවරා දෙනු ලැබූව ද 17 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් පිහිටවූ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව මගින් එම විධායකය සතුටු බලතල යම්තාක් දුරට සංවරණය කිරීමට උත්සාහ ගෙන ඇත.

• ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ සහ අභියාචනාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරුන් පත්කිරීමේ බලය මෙම ව්‍යවස්ථාව මගින් ජනාධිපතිවරයාට පවරා තිබුණි.

• 107 (1) : අග්‍ර විනිශ්චයකාරවරයා ද අභියාචනාධිකරණයේ සභාපතිවරයා ද ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ සහ අභියාචනාධිකරණයේ වෙනත් සෑම විනිශ්චකාරවරයෙක් ද 41 (ඇ) ව්‍යවස්ථාවේ විධිවිධාන වලට යටත්ව ජනාධිපතිවරයා විසින් ස්වකීය අත්සන යටතේ වූ අධිකාරී පත්‍රයක් මගින් පත්කරනු ලබන්නාහ.

• 17 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් එකතු කළ 41 (ඇ) ව්‍යවස්ථාව යටතේ දක්වා තිබුණේ " ජනාධිපතිවරයා විසින් සභාවට කරන ලද නිර්දේශයන් මත, සභාව විසින් අනුමත කර ඇත්නම් මිස, මෙම ව්‍යවස්ථාවේ උප ලේඛනයේ සඳහන් කිසිම දූරයකට ජනාධිපතිවරයා විසින් කිසිදු තැනැත්තෙකු පත්කරනු නොලැබිය යුත්තේය. " යනුවෙනි. මෙමඟින් උත්සාහ කර තිබුණේ ජනාධිපතිවරයාගේ පත්කිරීමේ බලතල සංවරණය කිරීමයි.

(අ) මීට අමතරව 41 (අ) ව්‍යවස්ථාව මගින් :

ජනාධිපතිවරයා විසින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවට කරනු ලබන නිර්දේශ මත සහ එම නිර්දේශ සඳහා ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමැතිය ලැබුණු පසුව අධිකරණයට අදාළ පහත දැක්වෙන පත්කිරීම් ජනාධිපතිවරයාට කළහැකි වන්නේය.

1. අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා සහ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ විනිශ්චයකරුවන්
2. අභියාචනාධිකරණයේ සභාපතිවරයා සහ අභියාචනාධිකරණයේ විනිශ්චයකරුවන්
3. අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ සභාපතිවරයා හැර අනෙකුත් සාමාජිකයින්
4. නීතිපතිවරයා

(ආ) 107.4 ව්‍යවස්ථාව - අග්‍රවිනිශ්චයකරු හා ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ විනිශ්චයකරුවන් සහ අභියාචනාධිකරණයේ සභාපති හා විනිශ්චයකරුවන් තම ධුරයේ වැඩ භාරගත යුත්තේ ජනාධිපති ඉදිරියේ කරන දිවුරුම් දීමෙන් අනතුරුවය.

(ඇ) 109.1 ව්‍යවස්ථාව - ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ හෝ අභියාචනාධිකරණයේ හෝ අභියාචනාධිකරණයේ විනිශ්චයකරුවෙකු පාර්ලිමේන්තුවේ නොපැමිණි සාමාජිකයින් ද ඇතුළුව 1/2 ක අනුමැතිය සහිතව සම්මත කරන යෝජනාවක් පරිදි තනතුරෙන් ඉවත්කිරීමේ බලය ජනාධිපතිවරයාට හිමිවේ.

(ඈ) 109.1 ව්‍යවස්ථාව - ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ හෝ අභියාචනාධිකරණයේ තාවකාලිකව ඇතිවන ඇබැරිතු සඳහා 42 (අ) ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන පරිදි වැඩ බැලීමේ පදනම මත විනිශ්චයකරුවන් පත්කිරීමේ බලය ජනාධිපතිවරයාට හිමිවේ.

(ඉ) 110.1 ව්‍යවස්ථාව - ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ හෝ අභියාචනාධිකරණයේ විනිශ්චයකාරවරයෙකුට වෙනත් ලිඛිත නීතියක් යටතේ වෙනත් කාර්යයන් කිසිවක් ඉටුකිරීමට නියම කිරීමේ බලය ජනාධිපතිවරයාට හිමිවේ.

(ඊ) 110.3 ව්‍යවස්ථාව - ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ හෝ අභියාචනාධිකරණයේ ස්ථිර සේවයේ යෙදී සිටි විනිශ්චයකාරවරයෙකුට විශ්‍රාම ගැනීමෙන් පසුව ජනාධිපතිවරයාගේ ලිඛිත කැමැත්තක් නොමැතිව අධිකරණ කටයුතුවල යෙදීම තහනම් වන්නේය.

(උ) 111.2 (අ) ව්‍යවස්ථාව - අධිකරණ සේවා කොමිෂමේ නිර්දේශ මත ජනාධිපතිවරයා විසින් මහාධිකරණ විනිශ්චයකරුවන් පත්කළ යුත්තේය.

112 (අ) ව්‍යවස්ථාව - අධිකරණ සේවා කොමිෂමේ නිර්දේශය මත ජනාධිපතිවරයා විසින් මහාධිකරණ විනිශ්චයකරුවන් තනතුරෙන් ඉවත්කළ හැක. එමෙන්ම ඔවුන් ජනාධිපතිවරයාගේ විෂය පාලනයට යටත් වේ.

(ඌ) 34.1 ව්‍යවස්ථාව - වරද කරුවන්ට සමාව දීමේ බලය ජනාධිපති සතුවේ. ඒ අනුව :

1. සම්පූර්ණ සමාවක් හෝ නිත්‍යානුකූල කොන්දේසි සහිත සමාවක් දීම.
2. නියම කරන ලද දඬුවම ක්‍රියාත්මක වීම දින නියමයක් නොමැතිව හෝ ඇතිව කල් දැමීම.

- 3. නියම කරන ලද දඬුවම වෙනුවට ලිහිල් දඬුවමක් නියම කිරීම.
- 4. නියම කරන ලද දඬුවමක් මුළුමනින්ම අහෝසි කිරීම, අර්ධ වශයෙන් අඩු කිරීම, දඩ මුදලක් මුළුමනින්ම නිෂ්ප්‍රභා කිරීම හෝ අඩු කිරීම, රාජ සන්තක කරන ලද වස්තුවක් මුළුමනින්ම හෝ අර්ධ වශයෙන් අත්හිටුවීම.

(ඵ) 129.1 ව්‍යවස්ථාව - ජනාධිපතිවරයාට ශේෂ්ඨාධිකරණයේ උපදෙස් ලබාගැනීමේ බලය :

ඉහත දැක්වූ විධිවිධාන ලෙස බැලීමේදී පෙනී යන්නේ පත් කිරීම්, ඉවත් කිරීම් හා සමාව දීම් යන කාරණා සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයාට යම් යම් අධිකරණ බලතල හිමිවී තිබෙන බවය. නමුත් එම බලතල ක්‍රියාවට නැංවීමේදී අධිකරණයට බලපෑම් කළහැකි ප්‍රමාණය බෙහෙවින් සීමා වන්නේය.

■ ජනාධිපති හා රාජ්‍ය සේවය

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 30:1 ව්‍යවස්ථාවට අනුව ජනාධිපතිවරයා විධායකයේ නායකයා වන්නේය. මේ අනුව සමස්ත රාජ්‍ය සේවය පාලනය කිරීමේ තනි බලය ජනාධිපතිවරයා සතුවේ. රාජ්‍ය සේවාව පාලනය කිරීමේදී ජනාධිපති සතු බලතල ක්‍රියාවට නැංවෙන ක්‍රම කීපයක් දැකිය හැක.

අ. ජනාධිපතිවරයාගේ තනි අභිමතය අනුව රාජ්‍ය සේවයේ කළහැකි පත්කිරීම් උසස් රාජ්‍ය නිලධාරීන් මෙම ගණයට අයත් වේ.

ආ. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සමඟ ඒකාබද්ධව සිදුකළ යුතු පත්කිරීම් :-
මෙය දෙයාකාර ස්වරූපයක් ගනී.

- 1. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මත කළයුතු පත්කිරීම්. මෙයට පහත දැක්වෙන පත්කිරීම් අයත් වේ.
 - 1. මැතිවරණ කොමිෂන් සභාව
 - 11. රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව
 - 111. ජාතික පොලිස් කොමිෂන් සභාව
 - IV. ශ්‍රී ලංකා මානව හිමිකම් කොමිෂන් සභාව
 - V. අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශනය කිරීමේ නිත්‍ය කොමිෂන් සභාව
- 2. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ අනුමැතියට යටත්ව ජනාධිපතිවරයා විසින් කළයුතු පත්කිරීම්. මෙයට පහත දැක්වෙන පත්කිරීම් අයත් වේ.
 - 1. නීතිපතිවරයා
 - 11. විගණකාධිපතිවරයා
 - 111. පොලිස්පතිවරයා
 - IV. ඔම්බුඩ්ස්මන්වරයා
 - V. පාර්ලිමේන්තු මහලේකම්වරයා

3. ජනාධිපතිවරයා හා රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව :
රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයින් නව දෙනා සහ ඔවුන් අතුරින් එක් අයෙකු සභාපති ලෙස ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශය මත ජනාධිපතිවරයා විසින් පත්කරනු ලැබේ. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ නිර්දේශය පරිදි කොමිසමේ සාමාජිකයින් ඉවත් කිරීමේ බලය ද ජනාධිපතිවරයා සතුවේ. එමෙන්ම, කොමිසමේ සාමාජිකයින් මාස දෙකකට නොවැඩි කාලයක් සඳහා නිවාඩු අනුමත කිරීම සහ එම

කාලය සඳහා වෙනත් අයෙකු පත්කිරීමේ බලයද ජනාධිපති සතුවේ. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 55.3 ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වන ආකාරයට සියලු දේපාර්තමේන්තු ප්‍රධානීන් පත්කිරීම, උසස් කිරීම, ස්ථාන මාරු කිරීම, විනය පාලනය කිරීම සහ සේවයෙන් පහ කිරීම, අමාත්‍ය මණ්ඩලය සතුවන අතර, අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් ඒ බලතල කොමිෂන් සභාවේ අදහස් විමසා දැනගැනීමෙන් පසුව ක්‍රියාවේ යෙදිය යුත්තේය.

ඉහත සඳහන් ව්‍යවස්ථා දෙක සමඟ ජනාධිපතිවරයා සලකා බැලීමේදී කිව හැක්කේ ජනාධිපතිවරයා අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සාමාජිකයෙකු වනවා මෙන්ම එහි නායකයා ද වන බවයි. ප්‍රායෝගික ක්ෂේත්‍රය තුළ දැකිය හැක්කේ දේපාර්තමේන්තු ප්‍රධානීන් පත්කිරීම ජනාධිපතිවරයාගේ තනි අභිමතය පරිදි සිදුවන බවය. අනෙකුත් කරුණු කිසිවක් ජනාධිපතිවරයාගේ අනුදැනුමෙන් හා අනුමැතියෙන් තොරව සිදු නොවේ. මේ අනුව පෙනී යන්නේ රාජ්‍ය සේවය පාලනය කිරීම සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයා අසහාය බලයක් භුක්ති විඳින බවය. වර්තමානයේදී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාව අකර්මන්‍යව පැවතීම සහ එම හේතුවෙන් රාජ්‍ය සේවයේ සමහර පත්කිරීම් ජනාධිපතිවරයාගේ අභිමතය අනුවම කිරීම නිදසුන් ලෙස දැක්විය හැක.

ඉගෙනුම් ඉගැන්වීම් ක්‍රියාකාරකම :-

- පැවරුමක් :

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව පරිශීලනය කරමින්, 1928 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ඇති පහත සඳහන් ආයතන හා සම්බන්ධ ජනාධිපතිවරයාගේ බලතල හා කාර්යයන් වගු ගත කිරීමට සිසුන් යොමු කිරීම.

1. ජනාධිපති හා කැබිනට් මණ්ඩලය
2. ජනාධිපති හා ව්‍යවස්ථාදායකය
3. ජනාධිපති හා අධිකරණය
4. ජනාධිපති හා රාජ්‍ය සේවය

1978 ව්‍යවස්ථාව පරිශීලනය කරමින්, ඉහත ආයතන හා සම්බන්ධ ජනාධිපතිවරයා සතු බලතල හා කාර්යයන් පිළිබඳ ව්‍යවස්ථානුකූල විධිවිධාන අවධානයට යොමු කරවන්න.

මූලාශ්‍ර :

ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව
1978

සමාජය තුළ ක්‍රියාත්මක වන දේශපාලනයේ ස්වරූපය

නිපුණතාව 15 :- සමාජය තුළ ක්‍රියාත්මක වන දේශපාලනයේ ස්වරූපය හඳුනා ගනියි.

නිපුණතා මට්ටම :- **කාලච්ඡේද (30)**

- 15.1 දේශපාලන ක්‍රමය තුළ දේශපාලන පක්ෂවල කාර්යභාරය විමර්ශනය කරයි.
- 15.2 බලපෑම් කණ්ඩායම්, මහජන මතය හා ජනමාධ්‍ය දේශපාලන ක්‍රියාවලිය තුළ ක්‍රියාවට නැංවෙන ආකාරය පිළිබඳ විමර්ශනය කරයි.

ඉගෙනුම් ඵලය :-

- වර්තමානයේ ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලන ක්‍රමය තුළ දේශපාලන පක්ෂ වල කාර්යභාරය අවබෝධ කර ගනියි.
- බලපෑම් කණ්ඩායම්, මහජන මතය හා ජන මාධ්‍ය දේශපාලන ක්‍රියාවලිය තුළ හැසිරෙන ආකාරය වටහා ගනී.
- වත්මන් ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලන ක්‍රියාදාමය තුළ ක්‍රියාකාරිකයින් පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක් කරයි.

හැඳින්වීම :-

ශ්‍රී ලංකා සමාජය තුළ ක්‍රියාත්මක වන දේශපාලනයේ ස්වරූපය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාදීම මෙම ඒකකය තුළින් අපේක්ෂා කෙරේ. ඒ සඳහා දේශපාලන පක්ෂ කාර්යභාරය විමර්ශනය කිරීමත්, බලපෑම් කණ්ඩායම්, මහජන මතය හා ජන මාධ්‍ය දේශපාලනය කෙරෙහි සිදුකරන බලපෑම පිළිබඳව විචාරාත්මකව විමර්ශනය කිරීමත් ඊට අයත් වේ. මෙහිදී අතීතයේ සිට වර්තමානය දක්වා දේශපාලන පක්ෂ ක්‍රමය ගොඩනැගී ඇති ආකාරය හා එහි ප්‍රතිපත්ති, ක්‍රියාකලාපයන් ආදියෙන් වරින් වර ඒවායේ සිදුව ඇති වෙනස්වීම් පිළිබඳවත් තුලනාත්මකව අධ්‍යයනය කිරීම අපේක්ෂා කෙරේ. එසේම වර්තමානයේ මෙරට දේශපාලන ක්‍රමය හැඩ ගැසීම කෙරෙහි බලපා ඇති අතර, බලපෑම් කණ්ඩායම්, මහජන මතය හා ජන මාධ්‍ය ඊට දක්වන දායකත්වය එහි කාර්යභාරය මෙන්ම ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරිත්වය පිළිබඳවත් ගැඹුරින් අධ්‍යයනය කිරීම ඉතා අගනේය.

විෂය කරුණු පැහැදිලිකර ගැනීමට අත්වැලක් :-

- ශ්‍රී ලංකාවේ වර්තමාන දේශපාලන ක්‍රියාදාමයේ ක්‍රියාකාරිකයින් : ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලන ක්‍රියාදාමය තුළ හැසිරෙන ප්‍රධාන රැගුම්කරුවෝ හෙවත් ක්‍රියාකාරිකයෝ රාශියක් වෙති. දේශපාලන පක්ෂ, ප්‍රභූ කණ්ඩායම්, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන, වෘත්තීය සමිති, ශිෂ්‍ය සංගම්, ජනමාධ්‍යවේදීන්, කලාකරුවන්, බහු ජාතික සමාගම්, විශ්ව විද්‍යාල ආචාර්යවරුන් සහ ජාත්‍යන්තර සංවිධාන, ලෝක බැංකුව, ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල ආදිය ශ්‍රී ලංකාවේ වර්තමාන දේශපාලන ක්‍රියාදාමය තුළ තීරණාත්මක සාධක වේ. මෙම එක් එක් සාධකය තනි තනිවමත් සමූහ වශයෙනුත් මෙරට දේශපාලන ක්‍රියාදාමය තුළ බලපෑම් සහගත ක්‍රියාකලාපයක් ඉටු කරයි. මෙම සාධක පිළිබඳ සහ ඔවුන්ගේ ක්‍රියාකලාපය පිළිබඳ පුළුල් අවබෝධයක් ලබාදීම මෙම තේමාව තුළින් අදහස් කෙරේ.
- ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලන පක්ෂ හා පක්ෂ ක්‍රමය 1935 දී ලංකා සමසමාජ පක්ෂය පිහිටුවීමත් සමඟ මෙරට දේශපාලන පක්ෂ ක්‍රමය ආරම්භ විය. ඉන් අනතුරුව එක්සත් ජාතික පක්ෂය, ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය වැනි දේශපාලන පක්ෂ අනුක්‍රමයෙන් මෙරට ආරම්භ විය. විධිමත් දේශපාලන පක්ෂ ක්‍රමයක් ආරම්භ වන්නේ 1947 සෝල්බරි

ආණ්ඩුක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණයෙන් පසුවය. 1954 දී ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය පිහිටුවීමෙන් අනතුරුව ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලනයේ ප්‍රධාන පක්ෂ දෙක වශයෙන් එක්සත් ජාතික පක්ෂය හා ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය ජනප්‍රිය විය. තනි පක්ෂයකට බහුතර ආසන සංඛ්‍යාවක් සහිත ආණ්ඩු පිහිටුවීමට පවතින ඉඩකඩ ඉතා සීමිත විය. එම නිසා ප්‍රධාන පක්ෂ දෙක මත ගොඩනැගුණු සභාග ආණ්ඩු පිහිටුවීමේ ප්‍රවණතාවක් පැවතුනි. එක්සත් ජාතික පක්ෂය දක්ෂිණාංශික දේශපාලන පක්ෂයක් වශයෙනුත් ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය ප්‍රමුඛ ලංකා සමසමාජ පක්ෂය හා කොමියුනිස්ට් පක්ෂය වාමාංශික දේශපාලන පක්ෂ ලෙසත් සැලකේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලන පක්ෂ විවිධ ජන වර්ග හා ලබ්ධීන් මුල්කර ගනිමින් බිහිවී ඇති නිසා වර්ගවාදී ස්වරූපයක් උසුලන ආකාරය දැකිය හැක. 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් හඳුන්වාදුන් සමානුපාතික නියෝජන ක්‍රමය හේතුවෙන් බහු පක්ෂ ක්‍රමය තව දුරටත් වර්ධනය විය. සමාජ බහුවිධතාව සමනය කළ නොහැකි ආකාරයේ පංති විරෝධතා පැවතීම, න්‍යායාත්මක ප්‍රතිවිරෝධතා, පළාත් සභා ක්‍රමය හඳුන්වාදීම වැනි හේතු කාරණාද බහු පක්ෂ ක්‍රමයක් වර්ධනය වීම කෙරෙහි බලපා ඇති වෙනත් කරුණු අතරින් කීපයකි. බහු පක්ෂ ක්‍රමයක් වර්ධනය වීම හේතුවෙන් ආණ්ඩු පත්කිරීම හා බිඳදැමීමේ තත්ත්වයකට එම කුඩා පක්ෂ පත්ව ඇත. බහු පක්ෂ ක්‍රමය හේතුවෙන් ගෙන සභාග ආණ්ඩු, සභාග විපක්ෂ බිහිවීම නිසා දේශපාලන ස්ථාවරත්වය අර්බුදයට පත්වී ඇත. සභාග ආණ්ඩු බිහිවීම හේතු කොට ගෙන ස්ථාවර හා දිගු කාලීන දේශපාලන හා ආර්ථික දර්ශනයක් අනුව ක්‍රියාකිරීමට ආණ්ඩුවලට නොහැකි වීම විශේෂ ලක්ෂණයකි. වරින් වර පක්ෂ මාරු කිරීම අද වනවිට සුලභ ලක්ෂණයක්ව පවතින අතර එමඟින් පක්ෂ විනය දැඩි ලෙස සෝදා පාඨවකට ලක්ව ඇත.

■ **බලපෑම් කණ්ඩායම්**

දේශපාලන බලය හසුරුවන පුද්ගලයින්ට හා ආයතනවලට බලපෑම් කිරීම මගින් තම අරමුණු සපුරා ගැනීම සඳහා ක්‍රියාත්මක වන පුද්ගල කණ්ඩායම් හා සංවිධාන බලපෑම් කණ්ඩායම් ලෙස හඳුන්වා දිය හැක. වර්තමාන ශ්‍රී ලංකාවේ වෘත්තීය සමිති, ශිෂ්‍ය සංගම්, ස්වේච්ඡා සංවිධාන ආදී විවිධ කණ්ඩායම් දේශපාලන ක්‍රියාදාමය තුළ බලපෑම් කරනු ලබන ප්‍රධාන ආයතන වේ. මේ සෑම බලපෑම් කණ්ඩායමක්ම පාහේ අද වනවිට යම් යම් දේශපාලන පක්ෂ විසින් හසුරුවනු ලබන බව දැකිය හැක.

■ **මහජන මතය**

ආණ්ඩුව සහ එහි ක්‍රියාකාරිත්වය, දේශපාලන වශයෙන් වැදගත් පුද්ගලයින් සහ සිදුවීම් පිළිබඳ ජනතාව දරණ මතය වේ. මහජන මතය හැඩගැසීම කෙරෙහි දේශපාලන පක්ෂ, ජනමාධ්‍යයන්, දේශපාලන පක්ෂ නායකයින්, සිවිල් සංවිධාන, ආගමික නායකයින්, ආර්ථික සාධක ආදිය බලපායි. ආණ්ඩුවක කාර්යය සාධනය මැනීම සඳහා යොදාගත හැකි හොඳම දර්ශකයක් ලෙස මහජන මතය දැක්විය හැක. මහජන මතය තුළ සත්‍ය මෙන්ම අසත්‍ය ද අඩංගු වේ. එබැවින් මහජන මතය ආණ්ඩුව විසින් ප්‍රයෝජනයට ගතයුත්තේ එහි ඇති සත්‍ය - අසත්‍යතාව මැන බැලීමෙන් පසුවය.

(මෙම පාඩම් ඒකකය මෙරට දේශපාලනයේ ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරිත්වය හඳුනා ගැනීම සඳහා ශිෂ්‍යයාට මහඟු පිටුවහලක් සපයනු ඇත. එම නිසා හැකිතාක් ප්‍රායෝගික වූත්, විචාර බුද්ධියකට ඉඩ ප්‍රස්ථා සැලසෙන්නා වූත්, ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් ක්‍රමවේද භාවිතා කරමින් කරුණු අධ්‍යයනය කිරීමට ඉඩ ප්‍රස්ථාව ලබාදීම ඉතා අගනේය.)

- ජනමාධ්‍ය හා දේශපාලනය
 - ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී දේශපාලන ක්‍රමයක් තුළ මාධ්‍ය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයට ප්‍රමුඛස්ථානයක් හිමිවේ.
 - ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ යහපත් පැවැත්ම සඳහා නිදහස්, අපක්ෂපාති, ස්වාධීන මාධ්‍යයක පැවැත්ම අත්‍යවශ්‍ය වන අතර එවැනි මාධ්‍ය සලකනු ලබන්නේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයේ මුරබල්ලන් ලෙසය.
 - වැදගත් දේශපාලන සිදුවීම් ජනතාව වෙත ඉදිරිපත් කිරීම, තොරතුරුවල, හැඩතලය සකස් කිරීම, දේශපාලන සමාජානුයෝජනය, දේශපාලන වශයෙන් වැදගත් කරුණු සම්බන්ධයෙන් වාද විවාද පැවැත්වීම ආදී බොහෝ දේ වත්මන් ශ්‍රී ලංකාවේ මාධ්‍ය තුළින් සිදුවේ.
 - බොහෝ මාධ්‍ය ඇතැම්විට දේශපාලන බලය උසුලනු ලබන පක්ෂයේ අතකොලු බවට පත්ව ඇති ආකාරය හඳුනාගත ගත හැකිය.
 - නිදහස් හා ස්වාධීන මාධ්‍යයන්ට මෙන්ම මාධ්‍යවේදීන්ට හිරිහැර කිරීම, දේශපාලන බලපෑම් සිදුකිරීම හා ඝාතනය කිරීම පවා ඇතැම්විට සිදුවනු ආකාරය දැකිය හැකිය.

ඉගෙනුම් ඉගැන්වීම් ක්‍රියාකාරකම

- බිත්ති පුවත් පතක් සැකසීම.
- පන්තියේ සිසුන් දැනුවත්කර බිත්ති පුවත්පතට අදාළව පහත දැක්වෙන ශීර්ෂ ඔස්සේ සිසුන් කණ්ඩායම් කරන්න.
 - දේශපාලන පක්ෂ
 - මහජන මතය
 - බලපෑම් කණ්ඩායම්
 - ජනමාධ්‍ය
- මෙම ශීර්ෂ ඔස්සේ නිර්මාණශීලී ලිපි රචනා කිරීමට සිසුන් උනන්දු කරවන්න. ඒවා සියල්ල එකතු කොට බිත්ති පුවත් පත සකස්කර පන්තියේ ප්‍රදර්ශනය කරන්න.

මූලාශ්‍ර :

1. විභාගවසම් අතුල ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රමය සහ දේශපාලන ය (2007) තරංජී ප්‍රින්ටර්ස්, මහරගම
2. රණවීර නන්ද, ලංකා ආණ්ඩු ක්‍රමය රත්නාවලී ප්‍රකාශකයෝ කොළඹ 11

ගෝලීය සහ කලාපීය දේශපාලනය තුළ ශ්‍රී ලංකාව

නිපුණතාවය 16 :- ශ්‍රී ලංකාවේ ගෝලීය සහ කලාපීය පරිසරය හඳුනාගනියි.

නිපුණතා මට්ටම:- කාලවර්ෂ 70

- 16.1 එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය සහ එහි අනුබද්ධ ආයතන සහ සාර්ක්, ආසියාන්, යුරෝපා හවුල, බ්‍රිතාන්‍ය පොදු රාජ්‍ය මණ්ඩලය වැනි අන්තර් රාජ්‍ය සංවිධාන සහ ප්‍රධාන පෙළේ රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන කීපයක ක්‍රියාකලාපය විමර්ශනය කරයි.
- 16.2 නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ප්‍රතිපත්තිය විමර්ශනය කරයි.
- 16.3 විදේශ ප්‍රතිපත්තිය සම්පාදනය කිරීමෙහි ලා බලපෑ සාධක විශ්ලේෂණය කරමින් නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ප්‍රතිපත්තියේ ප්‍රවණතා විමර්ශනය කරයි.

ඉගෙනුම් ඵල :-

- අන්තර්ජාතික ක්ෂේත්‍රය තුළ ක්‍රියාත්මක වන විවිධ සංවිධාන හඳුනාගනිමින් ඒවා වර්ග කරයි.
- ගෝලීය සංවිධාන, ජාත්‍යන්තර සමූහ සහ වැදගත් රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන විස්තර කරයි.
- එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ ආරම්භය හා අරමුණු පැහැදිලි කරයි.
- එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය සහ ශ්‍රී ලංකාව අතර සම්බන්ධතා විස්තර කරයි.
- ලෝක බැංකුව හා ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල සමඟ ශ්‍රී ලංකාවේ සම්බන්ධතා හඳුනා ගනියි.
- බ්‍රිතාන්‍ය පොදු රාජ්‍ය මණ්ඩලීය සංවිධානය සහ ශ්‍රී ලංකාව අතර සම්බන්ධතාව අවබෝධකර ගනියි.
- කලාපීය සංවිධාන නම් කරයි.
- සාර්ක් සංවිධානයේ ස්වභාවය පැහැදිලි කරයි.
- ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව හඳුනාගනිමින් ශ්‍රී ලංකාව සමඟ පවතින සම්බන්ධතා විස්තර කරයි.
- ආසියාන්, යුරෝපා හවුල සහ පොදු රාජ්‍ය මණ්ඩලය හඳුනා ගනියි.
- කලාපීය සංවිධාන සහ ශ්‍රී ලංකාව අතර සම්බන්ධතා සහ එහි වැදගත්කම අවබෝධකර ගනියි.
- ගෝලීය සහ කලාපීය රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සහ ශ්‍රී ලංකාව අතර සබඳතාව පැහැදිලි කර ගනියි.

හැඳින්වීම :

අන්තර්ජාතික සංවිධානවල ආරම්භය සහ ව්‍යාප්තිය පිළිබඳ ශීඝ්‍ර වර්ධනයක් දෙවන ලෝක යුද්ධයට පසු කාලය තුළ දැකගත හැකිය. එයට මූලික වශයෙන් බලපෑවේ ලෝක යුද්ධ දෙකෙන් අන්තර්ජාතික සමාජය මුහුණ දුන් ගැටලු නිරාකරණය කර ගැනීමට රාජ්‍යයන්ට තනිව නොහැකි වීමත්, වේගයෙන් වර්ධනය වන ජාත්‍යන්තර සිවිල් සේවාව, සන්නිවේදන මාධ්‍යයන්ගේ සහ පරිවහන ක්ෂේත්‍රයේ ශීඝ්‍ර වර්ධනය යන කරුණුය.

මෙම තත්ත්වය යටතේ ලෝකය වඩා කුඩාවී ඇති අතරම පැවැත්ම සඳහා අන්තර් රාජ්‍ය මෙන්ම පුද්ගල සම්බන්ධතා ද වර්ධනය වී ඇත.

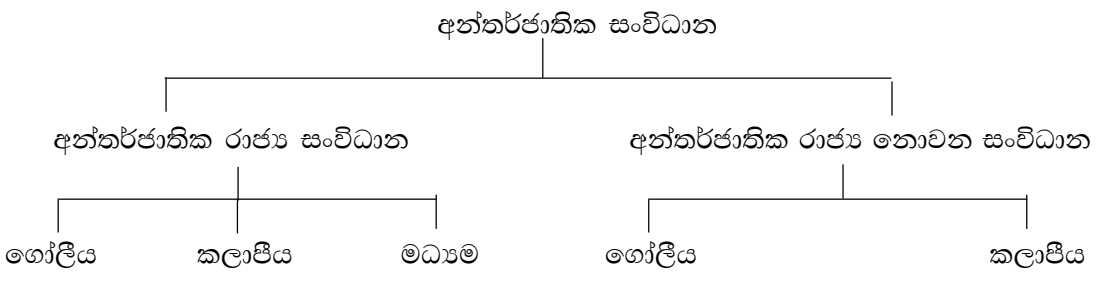
වර්ධනය වන මෙම තත්ත්වයන් යටතේ ශ්‍රී ලංකාවට හුදකලාව ජීවත්වීමට නොහැකි අතර 1948 බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විජිත පාලනයෙන් නිදහස් වීමෙන් පසුව අන්තර් ජාතික රාජ්‍ය සංවිධාන සමඟ මෙන්ම අන්තර් ජාතික රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සමඟ සම්බන්ධතා ගොඩනගා ගන්නා ආකාරය දැකගත හැකිය.

මෙම ඒකකයේ අරමුණ වන්නේ එක් අතකින් නූතන ලෝකයේ වර්ධනය වන අන්තර් ජාතික රාජ්‍ය සංවිධාන සහ අන්තර් ජාතික රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල ස්වභාවය හඳුනාගැනීමත් ඒවායින් තෝරාගත් ප්‍රධාන පෙළේ සංවිධාන සමඟ ශ්‍රී ලංකාව පවත්වන සම්බන්ධතා හඳුනාගැනීමත් වේ.

විෂය කරුණු පැහැදිලිකර ගැනීම සඳහා අත්වැලක් :-

- අන්තර්ජාතික සංවිධාන ජාත්‍යන්තර සංවිධාන ලෙසද හැඳින්වේ.
- අන්තර්ජාතික සංවිධාන, අන්තර්ජාතික රාජ්‍ය සංවිධාන සහ අන්තර්ජාතික රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන වශයෙන් කොටස් දෙකකට බෙදේ. අන්තර්ජාතික රාජ්‍ය සංවිධාන ගොඩ නැගෙන්නේ රාජ්‍යයන්ගේ සහභාගිත්වයෙනි. අන්තර් ජාතික රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන ගොඩ නැගෙන්නේ පුද්ගල සහභාගිත්වයෙනි.
- මෙබඳු අන්තර්ජාතික රාජ්‍ය සංවිධානවල ආරම්භය 1874 බර්ලින් ගිවිසුම යටතේ පිහිටුවන ලද ජාත්‍යන්තර තැපැල් සංගමය ආරම්භකිරීම දක්වා වූ ඇත ඉතිහාසයකට සම්බන්ධවන අතර අන්තර්ජාතික රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල ආරම්භය 1864 ජීනීවා සම්මේලනය යටතේ පිහිටුවන ලද රතු කුරුස සමාජය දක්වා ඇතට විහිදේ.

මෙසේ පිහිටුවන ලද අන්තර්ජාතික සංවිධාන පහත සඳහන් ආකාරයට වර්ග කල හැකිය.

මේවා අතරින් ශ්‍රී ලංකාව හා සම්බන්ධ ගෝලීය හා කලාපීය අන්තර්ජාතික රාජ්‍ය සංවිධාන කීපයක් සහ ගෝලීය සහ කලාපීය අන්තර්ජාතික රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන කිහිපයක් පිළිබඳව සාකච්ඡා කිරීමෙන් ශ්‍රී ලංකාව සහ එම සංවිධාන අතර පවත්නා සම්බන්ධතාවල ස්වරූපය හඳුනාගත හැක.

ජාත්‍යන්තර සංවිධාන (INTERNATIONAL ORGANIZATIONS) අන්තර්ජාතික දේශපාලන ක්ෂේත්‍රය තුළ වර්ධනය වීම සහ ඒවා අන්තර්ජාතික සම්බන්ධතා තුළ ප්‍රබල සාධකයක් බවට පත්වීම කෙරෙහි බලපෑ හේතු සාධක කීපයක් හඳුනාගත හැක.

1. දෙවන ලෝක යුද්ධයට පෙර සහ පසු කාලය තුළ ආසියා, අප්‍රිකා සහ ලතින් ඇමෙරිකානු රටවල සිදුවූ යටත් විජිතභරණ ක්‍රියාවලිය.

2. ජාත්‍යන්තර ක්‍රමය තුළ තනිව ක්‍රියාකිරීමෙන් ලබනවාට වඩා සාමූහිකව ක්‍රියාකිරීම වඩාත් ඉහළ මට්ටමක ඵලදායිතාවයක් ලබාගත හැකිය යන හැඟීම රාජ්‍යයන් තුළ වර්ධනය වීම.
3. අන්තර්ජාතික වශයෙන් සන්නිවේදනය සහ ප්‍රවාහන ක්ෂේත්‍රය තුළ සිදුවූ ශීඝ්‍ර වර්ධනය.
4. අන්තර්ජාතික ගැටලු සහ අර්බුද රාජ්‍යයන්ට තනිව විසඳාගැනීමට නොහැකි වීම.
5. ලෝක යුද්ධ දෙක පැවති කාල පරිච්ඡේදය තුළ රාජ්‍ය කේන්ද්‍රීය ආරක්ෂක ප්‍රතිපත්තිය අසාර්ථක බවත් විසිරී පවතින මිලිටරි බලය ඒකරාශී කිරීමෙන් පොදු සතුරාට එරෙහිව සාර්ථකව මුහුණ දිය හැකි ද යන්න ජාතික රාජ්‍යයන් විසින් අවබෝධකර ගැනීම.
6. ලෝක යුද්ධ දෙකෙන් අත්විඳින ලද ව්‍යසන නැවත උදා නොවීමට නම් තිරසාර සාමයක් ස්ථාපිත කිරීම අත්‍යාවශ්‍ය බව අවබෝධකර ගැනීම.
7. බහුපාර්ශවික වශයෙන් රාජ්‍යතාන්ත්‍රික සම්බන්ධතා ස්ථාපිතකර ගැනීම.
8. ගැටුම්වලින් තොරව සාමකාමී ආකාරයෙන් අර්බුද නිරාකරණය කරගැනීම සඳහා ජාතික රාජ්‍යයන් පෙළඹවීම.

අද වන විට නිදහස් ස්වාධීන ජාතික රාජ්‍යයන් දේශපාලන, ආර්ථික සහ සමාජීය අරමුණු පමණක් නොව යුද්ධය සහ සාමය පිළිබඳ පොදු අරමුණු ඉටුකර ගැනීම වස් ස්වේච්ඡාවෙන්ම එකට එක්ව ජාත්‍යන්තර සංවිධාන පිහිටුවා ගැනීමේ නැඹුරුවක් දක්නට ලැබේ.

ගෝලීය මට්ටමේ අන්තර්ජාතික රාජ්‍ය සංවිධාන
එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය

ආරම්භය :

මානව ඉතිහාසය පුරාම විවිධ සමාජ, ආර්ථික සහ දේශපාලන හේතූන් මත ලෝකයේ තැනින් තැන කලින් කල යුද්ධ ඇතිවූවා සේම ඒවා වළක්වා ගැනීම සඳහාත් මානව වර්ගයා විවිධ උත්සහයන් දැරූහ. ඒ අරමුණින් විවිධ සංවිධාන ගොඩනගා ගැනීමටද ඔවුහු පෙළඹුණහ. 1914-1918 අතර කාලයේදී සිදුවූ පළමු ලෝක යුද්ධය එබඳු සංවිධානයක් ගොඩනගා ගැනීමේ අවශ්‍යතාව දැඩිව ඉස්මතු කරන ලද අතර, 1920 සාමාජිකයින් 27 දෙනෙකුගේ සහභාගිත්වයෙන් ජාතීන්ගේ සංගමය ගොඩනැගෙන්නේ එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙනි.

එහි මූලික අරමුණ ලෝක සාමය ඇතිකිරීම වුවද විවිධ හේතූන් මත එය සඵල නොවූ අතර, 1939-1945 කාලයේ දෙවන ලෝක යුද්ධය ඇතිවිය. එය ගණනය කළ නොහැකි තරම් භෞතික හා මානව සම්පත් ප්‍රමාණයක් ලෝකයට අහිමි කළේය. එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය ගොඩනැගෙන්නේ එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙසය. 1945 අප්‍රේල් 25 දින සිට ජූනි 26 දින දක්වා කාලය රටවල් 50 ක නියෝජිතයින්ගේ සහභාගිත්වයෙන් සැන් ෆ්‍රැන්සිස්කෝ නගරයේ පැවති අන්තර්ජාතික සම්මේලනයේදී එක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රඥප්තිය කෙටුම්පත් කරනලදී.

ප්‍රඥප්තියේ පූර්විකාව මගින් ම එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය පිහිටුවීමේ අරමුණු කවරේද යන්න දක්වා තිබේ.

- ලෝක යුද්ධ දෙකෙන් අත්විඳි ආකාරයේ පීඩාකාරී තත්ත්වයන් නැවත ඇති නොවීමට වගබලා ගැනීම. එනම් තෙවන ලෝක යුද්ධයක් ඇති නොවීමට ක්‍රියාකිරීම.
- මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් සුරක්ෂිතකරන සහ මනුෂ්‍යත්වයට ගරුකරන සමාජ ක්‍රමයක් ස්ථාපිත කිරීම.

- ගිවිසුම් සහ අන්තර්ජාතික නීතිගත ලිපිලේඛන වලට අනුව ක්‍රියාකිරීමට තුඩුදෙන කොන්දේසි පිහිටුවාලීම. එම කොන්දේසි සපුරාලීම සහ ජීවන තත්ත්වය නගා සිටුවමින් වඩා නිදහස් පරිසරයක ක්‍රියාකිරීමට ඇති හැකියාව තහවුරු කිරීම.
- එකිනෙකාගේ අදහස්වලට ගරු කරමින් සාමකාමීත්වයෙන් සුහදව විසීම සඳහා ක්‍රියාකිරීම.
- අන්තර්ජාතික සාමය සහ ආරක්ෂාව සුරක්ෂිත කර ගැනීම පිණිස සියලු බල අධිකාරිත්වය ඒකරාශී කිරීම සහ පොදු යහපත උදෙසා මිස අන් කරුණක් සඳහා අවි බලය නොයෙදීමේ ප්‍රතිපත්තිය පිළිගැනීම.
- සියලු ජාතීන්ගේ ආර්ථික සහ සමාජීය සංවර්ධනය සඳහා අන්තර්ජාතික විධිවිධාන යෙදීම.

මෙසේ එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය පිහිටුවීමේ මූලික අරමුණ අන්තර්ජාතික සාමය පවත්වාගෙන යාම වේ. පිහිටුවා වසර කීපයක් ගතවන විට ආර්ථික සහ සමාජ ක්ෂේත්‍රවල වර්ධනය කෙරෙහිද අවධානය යොමුකරන ලදී.

එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ ප්‍රධාන පරමාර්ථ

1. ලොව පුරා සාමය පවත්වාගෙන යාම.
2. ජාතීන් අතර මිත්‍රත්ව සම්බන්ධතා වර්ධනය කිරීම.
3. දරිද්‍රතාවයෙන් යුතු ජනයාගේ ජීවන තත්වය නගා සිටුවීම, සාගින්න, ලෙඩරෝග, නුගත්කම පිටුදැකීම. එකිනෙකාගේ අයිතිවාසිකම් හා නන්වැදැරුම් නිදහසට ගරු කිරීමට පෙළඹවීම පිණිස එක්සත්ව ක්‍රියාකිරීම.
4. මෙකී පරමාර්ථ සාර්ථක කරගැනීම සඳහා ජාතීන්ට උපකාරී වන සංවාද මණ්ඩපයක් සේ ක්‍රියාකිරීම.

එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ මූලධර්ම

1. සියලු සාමාජික රාජ්‍යයන් සමාන වූ ස්වාධිපති බලයකින් යුක්තය.
2. සියලු රාජ්‍ය පාර්ශව ප්‍රඥප්තියේ බැඳීම් ප්‍රායෝගිකත්වයට පත්කිරීම.
3. ජාත්‍යන්තර ගැටුම් සාමකාමීව නිරාකරණය කරගැනීම.
4. එක් රාජ්‍යයක් අනෙක් රාජ්‍යයට එරෙහිව හමුදා බලය යෙදවීමෙන් හෝ එසේ යොදවන බවට තර්ජනය කිරීමෙන් වැලකී සිටීම.
5. එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය මගින් බලාත්මකව කිරීමේ හෝ නිරාවරණය කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ගවලට එරෙහි රාජ්‍යයන්ට සහයෝගය නොදැක්වීමට සහ ප්‍රඥප්තියට අනුව ගනු ලබන ඕනෑම ක්‍රියාමාර්ගයකටම සෑම සහයෝගයක්ම ලබාදීම.
6. රාජ්‍යයන්ගේ දේශීය අධිකරණ බලයට මැදිහත්වීම විෂයයෙහි ප්‍රඥප්තිය මගින් බලය ලබා නොදීම.

මෙම පරමාර්ථය සහ මූලධර්ම ඇතුළත්කර කෙටුම්පත් කරන ලද එක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රඥප්තියට 1945 ජුනි 26 වැනි දින පැවැත්වූ සම්මේලනයට සහභාගි වූ රාජ්‍යයන් 50 ක නියෝජිතයෝ අත්සන් තැබූහ.

එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ ආයතනික ව්‍යුහය

එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය ප්‍රධාන ආයතන 06 ක් යටතේ ව්‍යුහගතව පවතී. එය මුල් ප්‍රඥප්තියෙන්ම සිදුකර තිබේ.

1. මහා මණ්ඩලය
2. ආරක්ෂක මණ්ඩලය
3. ආර්ථික සහ සමාජීය මණ්ඩලය
4. භාරකාරත්ව මණ්ඩලය
5. අන්තර්ජාතික අධිකරණය
6. මහලේකම්

මහා මණ්ඩලය

එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ මහා මණ්ඩලය එහි ප්‍රධාන සාකච්ඡා මණ්ඩපයයි. සියලු සාමාජික රටවල නියෝජිතයන්ගෙන් එය සමන්විතය. එක් සාමාජිකයෙකුට හිමිවන්නේ එක් ඡන්දයකි. වර්තමානයේදී මෙහි සාමාජික රාජ්‍යයන්ගේ සංඛ්‍යාව 192 ක් වේ.

- මහා මණ්ඩලයේ කෘත්‍යයන් පහසුකරවනු සඳහා ප්‍රධාන කමිටු 06 ක් පිහිටුවා ඇත. එනම්,
- නිරායුධකරණය, අන්තර්ජාතික ආරක්ෂාව සහ දේශපාලන කටයුතු පිළිබඳ කමිටුව.
 - අර්ථික හා මූල්‍ය කමිටුව.
 - සමාජීය, මානුෂවාදී සහ සංස්කෘතික විෂයයන් සම්බන්ධ කමිටුව.
 - නිර්යටත්විජිතකරණ කමිටුව.
 - පරිපාලන හා අයවැය විෂයයන් සම්බන්ධ කමිටුව.
 - නෛතික විෂයයන් සම්බන්ධ කමිටුව

මෙම කමිටුවල සාමාජිකත්වය සෑම සාමාජික රාජ්‍යයකටම ලබාගත හැකිය. සෑම කමිටුවකම සභාපතිවරයෙකු සහ උප සභාපතිවරු දෙදෙනෙක් සිටිති.

ආරක්ෂක මණ්ඩලය

ආරක්ෂක මණ්ඩලය චීනය, ප්‍රංශය, රුසියානු ෆෙඩරේෂනය, බ්‍රිතාන්‍යය, එක්සත් ජනපදය යන ස්ථිර සාමාජිකයින් 05 දෙනා සහ වසර දෙකක කාලයක් සඳහා මහා මණ්ඩලය විසින් තෝරාගනු ලබන දස දෙනෙකු ඇතුළු සාමාජිකයින් 15 දෙනෙකුගෙන් සමන්විත වෙයි. එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ ප්‍රඥප්තියෙන්ම ආරක්ෂක මණ්ඩලය වෙත පැවරී තිබෙන මූලික වගකීම අන්තර්ජාතික සාමය හා ආරක්ෂාව පවත්වා ගැනීමයි.

ආර්ථික හා සමාජ මණ්ඩලය

එක්සත් ජාතීන්ගේ ආර්ථික හා සමාජ මණ්ඩලය " එක්සත් ජාතීන්ගේ පවුල " නමින් හඳුන්වනු ලබයි. සාමාජිකයින් 54 දෙනෙකුගෙන් සමන්විතය. වර්ෂ 03 ක නිල කාලයක් සහිතය. අවුරුද්දකට 1/3 බැගින් පත් කෙරේ. සාමාජිකයෙකුට හිමි වන්නේ එක් ඡන්දයකි. සාමාන්‍ය වැඩි ඡන්දයෙන් තීරණය කරගනු ලැබේ.

ආර්ථික හා සමාජ මණ්ඩලයට එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය සහ ඊට අයත් විශේෂිත සංවිධාන ආයතනවල ආර්ථික හා සමාජ කාර්යයන් සම්බන්ධීකරණය භාරවේ.

භාරකාර මණ්ඩලය

මෙයට පැවරී ඇති ප්‍රධාන කාර්යය භාරකාර ප්‍රදේශ පරිපාලනය අධීක්ෂණය කිරීමය. භාරකාර ප්‍රදේශවල,

1. ජනතාවගේ අභිවෘද්ධිය සැලසීම
2. ස්වයංපාලන හැකියාවන් හුරුකිරීම
3. ස්වාධීනත්වය වෙත ලංචීමට ක්‍රමානුකූලව හුරු කිරීම භාරකාර මණ්ඩලයේ ප්‍රධාන පරමාර්ථයෝ වෙති.

භාරකාර මණ්ඩලය මහා මණ්ඩලයේ අධිකාරිය යටතේ පවතින අතර උපාය මාර්ගික වශයෙන් වැදගත් ප්‍රදේශ ආරක්ෂක මණ්ඩලයේ අධිකාරිය යටතේ පවතී.

අන්තර්ජාතික අධිකරණය

මහා මණ්ඩලය සහ ආරක්ෂක මණ්ඩලය විසින් ස්වාධීන ඡන්දයෙන් තෝරාගනු ලබන විනිශ්චකාර 15 දෙනෙකුගෙන් අධිකරණය සමන්විතය. ලෝකයේ ප්‍රධාන නීතිකම නියෝජනය වන අයුරින් මේ අධිකරණය සැකසීමට විශේෂ අවධානය යොමු කෙරේ. එකම රාජ්‍යයෙන් විනිශ්චකාරවරයන් දෙදෙනෙකු පත්කිරීමට නොහැකිය. විනිශ්චකාරවරයෙකුගේ සේවා කාලය වසර 09 කි.

අන්තර්ජාතික අධිකරණය එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ ප්‍රධානතම අධිකරණ සංවිධානයයි. අධිකරණය එහි ව්‍යවස්ථාවේ සියලු පාර්ශවකරුවන්ට විවෘතව පවතී. එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ සාමාජිකයෙකු නොවන රාජ්‍යයකට ආරක්ෂක මණ්ඩලයේ නිර්දේශ මත මහා මණ්ඩලය විසින් නිශ්චය කෙරෙන සුවිශේෂ කොන්දේසි අනුව ව්‍යවස්ථාවේ පාර්ශවකරුවෙකු වීමට පුළුවන.

ලේකම් කාර්යාලය

එක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රධාන කාර්යාලය මෙය වේ. මෙහි ප්‍රධානියා වන්නේ ආරක්ෂක මණ්ඩලයේ නිර්දේශය මත පස් අවුරුදු නිල කාලයක් සඳහා මහා මණ්ඩලය විසින් පත්කරනු ලබන මහ ලේකම්වරයාය. එක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රඥප්තියේම මොහු හඳුන්වා ඇත්තේ සංවිධානයේ “ ප්‍රධාන පරිපාලන නිලධාරියා ” ලෙසිනි.

1. අන්තර්ජාතික ආරක්ෂාවට හා සාමයට තර්ජනයක් විය හැකියැයි මහ ලේකම් නිගමනය කරන ඕනෑම කරුණක් ආරක්ෂක මණ්ඩලය වෙත යොමු කිරීමට
2. ආරක්ෂක මණ්ඩලය, මහා මණ්ඩලය සහ සංවිධානයේ සෙසු ආයතන මගින් ඔහු වෙත පැවරෙන කාර්යයන් ඉටුකිරීම.
3. අන්තර්ජාතික ආරවුල් උද්ගතවූ, එම අවස්ථා උත්සන්න වූ සහ ව්‍යාජිත වූ අවස්ථාවල ඒවා වළක්වනු පිණිස ප්‍රසිද්ධියේ හා පෞද්ගලිකව සෘජු ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම වැනි කාර්යයන් මහ ලේකම්ට අයත් වේ.

කාර්යභාරය

එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය ඉටුකරන පුළුල් කාර්යභාරය ප්‍රධාන ක්ෂේත්‍ර 05ක් යටතේ ගොනු කළ හැකිවේ.

1. ජාත්‍යන්තර ආරක්ෂාව සහ සාමය සඳහා වූ කටයුතු
2. ආර්ථික සහ සමාජ සංවර්ධනය උදෙසා වූ කටයුතු
3. මිනිස් අයිතිවාසිකම් උදෙසා වූ කටයුතු
4. යටත් විජිතවාදය පිටු දැකීම උදෙසා වූ කටයුතු
5. ජාත්‍යන්තර නීතිය උදෙසා වූ කටයුතු

එක්සත් ජාතීන් සහ ශ්‍රී ලංකාව

එක්සත් ජාතීන් සහ එහි අනුබද්ධ ආයතන කිසියම් රාජ්‍යයක් තුළ ක්‍රියාත්මක වන්නේ එම ආණ්ඩුවේ සහ ජාතික ආයතනවල ප්‍රතිපත්ති සමඟ අනුකූල වෙමිනි.

1955 දෙසැම්බර් 14 වැනිදා ශ්‍රී ලංකාව එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ සාමාජිකත්වය ලැබූ අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ශ්‍රී ලංකාව ස්වාධීනවූත් නිදහස්වූත් ජාතියක් වශයෙන් ජාත්‍යන්තර පිළිගැනීමට ලක්විය. එපමණක් නොව එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ විවිධ ආධාර සහ අනිකුත් විශේෂඥ සේවාවන් ද ලංකාවට හිමිවිය.

එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ විශේෂඥ නියෝජිත ආයතන වන ජාත්‍යන්තර කම්කරු සංවිධානය, එක්සත් ජාතීන්ගේ අධ්‍යාපනික, විද්‍යාත්මක සහ සංස්කෘතික සංවිධානය, ජාත්‍යන්තර ගුවන් සේවා සංවිධානය, ලෝක සෞඛ්‍ය සංවිධානය හා සමඟ ශ්‍රී ලංකාව විසින් 1954 දෙසැම්බර් 16 වන දින ගිවිසුමක් අත්සන් කරනලදී. (1954 අංක 07 දරණ ගිවිසුම් මාලාව) එම ගිවිසුමේ මූලික පරමාර්ථය වූයේ ලංකාවේ ආර්ථික සහ සමාජයීය ප්‍රගතිය ප්‍රවර්ධනය කිරීමට එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ සහාය ලබාදීමයි. මෙම ගිවිසුම යටතේ එකඟ වූ ක්‍රියාකාරකම් පිළිබඳ වැඩසටහන් සංවිධානය කිරීම සහ එහි අනුමැතියට යටත්ව ලංකා ආණ්ඩුවට සහයෝගය දිය යුතු විය. ඒ යටතේ ලංකාවට පහත සඳහන් ආකාරයේ කාර්මික ආධාර හිමිවිය.

01. රජයට ආධාර සහ උපදෙස් දීම සඳහා විශේෂඥ සේවාවන්ගේ සහාය ලබාදීම.
02. තෝරාගනු ලැබූ ප්‍රදේශවල සම්මන්ත්‍රණ, පුහුණු කිරීමේ වැඩසටහන්, ප්‍රදර්ශන වැඩසටහන් හා ඒ සඳහා අවශ්‍ය පුර්ව කෘත්‍යයන් සංවිධානය කිරීම.
03. ශිෂ්‍යත්ව හා අධි ශිෂ්‍යත්ව ප්‍රදානය කිරීම.
04. තෝරාගනු ලැබූ ප්‍රදේශවල නියමු යෝජනා ක්‍රම, පරීක්ෂණ, අත්හදා බැලීම් සහ පර්යේෂණ ආරම්භ කිරීම.
05. රජයේ සහ එක්සත් ජාතීන්ගේ අන්‍යෝන්‍ය එකඟතාවය යටතේ කාර්මික ආධාර සැපයීම.

මෙයින් පසු ලංකාවට එක්සත් ජාතීන්ගේ කාර්මික ආධාර වලට අමතරව විශේෂඥ දැනුම යනාදිය හිමිකර ගැනීමේ අවස්ථාවද උදා විය.

අද වනවිට එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයට අනුබද්ධ සංවිධාන සහ ආයතන 19 ක් පමණ ශ්‍රී ලංකාව තුළ ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතී. සමහර අනුබද්ධ ආයතන සහ සංවිධාන (යුනෙස්කෝව් වැනි) සතුට නේවාසික කාර්යාල ශ්‍රී ලංකාව තුළ ස්ථාපිත කර නොමැති වුවද, ආණ්ඩුවේ ආයතන හරහා හෝ එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවර්ධන ආයතන මාර්ගයෙන් ඒවායේ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක වේ.

එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය හා අනුබද්ධ ආයතන

එක්සත් ජාතීන්ගේ පද්ධතිය (THE UNITED NATIONS SYSYTEM), එක්සත් ජාතීන්ගේ ලේකම් කාර්යාලය, එක්සත් ජාතීන්ගේ වැඩසටහන් සහ අරමුදල් හා විශේෂිත ආයතන එක්වීමෙන් නිර්මාණය වී ඇත.

එක්සත් ජාතීන්ගේ ලේකම් කාර්යාලය

- අභ්‍යන්තර ප්‍රමාද දෝෂ සේවා කාර්යාලය (OIOS)
- නීති කටයුතු කාර්යාලය (OLA)
- දේශපාලන කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව (DPA)
- නිරායුධකරණ කටයුතු පිළිබඳ දෙපාර්තමේන්තුව (DDA)
- සාම සාධක මෙහෙයුම් දෙපාර්තමේන්තුව (DPKO)
- මානුෂවාදී කටයුතු සම්බන්ධීකරණ කාර්යාලය (OCHA)
- ආර්ථික හා සමාජයීය කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව (DESA)
- මහා මණ්ඩල සහ සමුඵ කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුව (DGACM)
- පොදු තොරතුරු දෙපාර්තමේන්තුව (DPI)
- කළමනාකරණ දෙපාර්තමේන්තුව (DM)
- ඉරාක වැඩසටහන් කාර්යාලය
- එක්සත් ජාතීන්ගේ ආරක්ෂක සම්බන්ධීකාරක කාර්යාලය (UNSECOORD)

කලාපීය කොමිෂන් සභා

- අප්‍රිකාව පිළිබඳ ආර්ථික කොමිසම (ECA)
- යුරෝපා ආර්ථික කොමිසම (ECE)
- ලතින් ඇමරිකානු සහ කැරිබියානු ආර්ථික කොමිසම (ECLAC)

- ආසියා ශාන්තිකර ආර්ථික හා සමාජයීය කොමිසම (ESCAP)
- බටහිර ආසියානු ආර්ථික හා සමාජයීය කොමිසම (ESCWA)

එක්සත් ජාතීන්ගේ විනිශ්චය සභා

- පැරණි යුගෝස්ලාවියාව පිළිබඳ අන්තර්ජාතික අපරාධ යුක්ති විනිශ්චය සභාව (ICTY)
- රුවන්ඩාව පිළිබඳ අන්තර්ජාතික අපරාධ යුක්ති විනිශ්චය සභාව (ICTR)

එක්සත් ජාතීන්ගේ වැඩසටහන් සහ වෙනත් මණ්ඩල

- වෙළඳාම හා සංවර්ධනය පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ සමුළුව (UNCTAD)
- අන්තර්ජාතික වෙළඳ කේන්ද්‍රය (ITC)
- මත් ද්‍රව්‍ය හා අපරාධ පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ කාර්යාලය (UNODC)
- එක්සත් ජාතීන්ගේ පරිසර වැඩසටහන (UNEP)
- එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවර්ධන වැඩසටහන (UNDP)
- ස්ත්‍රීන් සඳහා එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවර්ධන අරමුදල (UNIFEM)
- එක්සත් ජාතීන්ගේ ස්වේච්ඡා සේවකයෝ (UNV)
- එක්සත් ජාතීන්ගේ ජනගහන අරමුදල (UNFPA)
- සරණාගතයන් පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ මහ කොමසාරිස් කාර්යාලය (UNHCR)
- එක්සත් ජාතීන්ගේ ළමා අරමුදල (UNICEF)
- ලෝක ආහාර වැඩසටහන (WFP)
- මැද පෙරදිග පලස්තීන සරණාගතයින් සඳහා එක්සත් ජාතීන්ගේ සහන සේවා සහ වැඩ ආයතනය (UNRWA)
- මානව අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ මහ කොමසාරිස් කාර්යාලය (OHCHR)
- එක්සත් ජාතීන්ගේ ජනාවාස වැඩසටහන (UN - Habitat)
- එක්සත් ජාතීන්ගේ ව්‍යාපෘති සේවා කාර්යාලය (UNOPS)
- එක්සත් ජාතීන්ගේ විශ්ව විද්‍යාලය (UNU)
- එක්සත් ජාතීන්ගේ අන්තර් කලාපීය අපරාධ සහ යුක්ති විනිශ්චය පර්යේෂණ ආයතනය (UNICR)
- කාන්තාවිවාදීය සඳහා අන්තර්ජාතික පර්යේෂණ සහ පුහුණු ආයතනය (INSTRAW)
- එක්සත් ජාතීන්ගේ අන්තර් කලාපීය අපරාධ සහ යුක්ති විනිශ්චය පර්යේෂණ ආයතනය (UNICR)
- එක්සත් ජාතීන්ගේ අභ්‍යාස හා පර්යේෂණ ආයතන (UNITAR)
- එක්සත් ජාතීන්ගේ සමාජ සංවර්ධන පර්යේෂණ ආයතනය (UNRIDS)

විශේෂිත සහ සෞඝ්‍ය ආයතන

- අන්තර්ජාතික කම්කරු සංවිධානය (ILO)
- එක්සත් ජාතීන්ගේ ආහාර සහ කෘෂිකර්ම සංවිධානය (FAO)
- එක්සත් ජාතීන්ගේ අධ්‍යාපනික විද්‍යාත්මක සහ සංස්කෘතික සංවිධානය (UNESCO)
- ලෝක සෞඛ්‍ය සංවිධානය (WHO)
- ලෝක බැංකු කණ්ඩායම (World Bank Group)
- ප්‍රතිසම්පාදනය සහ සංවර්ධනය සඳහා අන්තර්ජාතික බැංකුව (IBRD)
- අන්තර්ජාතික සංවර්ධන සංගමය (IDA)

- අන්තර්ජාතික මූල්‍ය සමායතනය (IFC)
 1. බහු පාර්ශවික ආයෝජන සුරැකුම් ආයතනය (MIGA)
 2. අන්තර්ජාතික ආයෝජන ආරවුල් සමථ කේන්ද්‍රය (ICSID)
 3. අන්තර්ජාතික මූල්‍ය අරමුදල (IMF)
 4. අන්තර්ජාතික සිවිල් ගුවන් සේවා සංවිධානය (ICAO)
 5. අන්තර්ජාතික නාවික ප්‍රවාහන සංවිධානය (IMO)
 6. අන්තර්ජාතික විදුලි සන්දේශ සේවා සංගමය (ITU)
- විශ්ව තැපැල් සංගමය (UPU)
- ලෝක කාලගුණ විද්‍යා සංවිධානය (WMO)
- ලෝක බුද්ධිමය දේපළ සංවිධානය (WIPO)
- කෘෂිකාර්මික සංවර්ධනය සඳහා අන්තර්ජාතික අරමුදල (IFAD)
- එක්සත් ජාතීන්ගේ කාර්මික සංවර්ධනය (UNIDO)
- අන්තර්ජාතික පරමාණුක බල ශක්ති ආයතනය (IAEA)
- න්‍යෂ්ටික අවි අත්හදා බැලීම් සපුරා තහනම් කිරීමේ ගිවිසුම් සංවිධානය පිළිබඳ ප්‍රාරම්භක කොමිසම (CTBTO)
- රසායනික අවි තහනම සඳහා සංවිධානය (OPCW)
- ලෝක සංචාරක කර්මාන්ත සංවිධානය (WTO)
- ලෝක වෙළඳ සංවිධානය (WTO)

(මේ සෑම සංවිධානයක් පිළිබඳවම සිසුන්ට දළ අවබෝධයක් ලබාදිය යුතුය)

විශේෂ අවධානය : • එක්සත් ජාතීන්ගේ ළමා අරමුදල, ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල, පුනරුත්ථාපනය සහ සංවර්ධනය පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර බැංකුව (ලෝක බැංකුව), මානව හිමිකම් කවුන්සිලය, එක්සත් ජාතීන්ගේ අධ්‍යාපනික, විද්‍යාත්මක සහ සංස්කෘතික සංවිධානය පිළිබඳ විශේෂ අවධානයක් යොමුකල යුතුය.

(කාලීන තොරතුරු සිසුන්ට ලබාදීම සඳහා ගුරු භවතුන් කටයුතු කල යුතුය)

දකුණු ආසියානු කලාපීය සහයෝගිතා සංවිධානය (SAARC)

- ආරම්භය : 1985 දෙසැම්බර් 08 දින බංග්ලාදේශයේ ඩකා අගනුවරදී
- අරමුණු :
 1. කලාපීය ආර්ථික සාමාජීය ප්‍රගතිය හා සංස්කෘතික සංවර්ධනය කඩිනම් කිරීම.
 2. කලාපීය ජනතාවගේ සුභ සාධක කටයුතු වැඩි දියුණු කිරීම තුළින් ඔවුන්ගේ ජීවන තත්ත්වය උසස් කිරීම.
 3. සාමාජික රටවල සාමූහිකත්වය සහ ස්වයං විශ්වාසය නගා සිටුවීම.
 4. ආර්ථික, සමාජීය, සංස්කෘතික සහ විද්‍යාත්මක ක්ෂේත්‍රයන්හි ක්‍රියාකාරී සහයෝගතාව සහ අන්‍යෝන්‍යාධාර සේවා ප්‍රවර්ධනය.
 5. පොදු වැදගත්කමක් ඇති කරුණු පිළිබඳව ජාත්‍යන්තර හමුවීම්වලදී සංවිධානයේ සාමාජිකයින් අතර සහයෝගය ශක්තිමත් කිරීම.
 6. සමාන අරමුණු සහ ඉලක්කයන් ඇති ජාත්‍යන්තර සහ ප්‍රාදේශීය සංවිධාන සමඟ සහයෝගයෙන් ක්‍රියාකිරීම.
- සාමාජිකත්වය : බංග්ලාදේශය, භූතානය, ඉන්දියාව, මාලදිවයින, නේපාලය, පකිස්ථානය, ශ්‍රී ලංකාව සහ ඇෆ්ගනිස්ථානය.

සංවිධාන යාන්ත්‍රණය :

කොටස් 03 කින් සමන්විත වේ.

1. සාර්ක් සම්මේලනය
2. ලේකම් කාර්යාලය
3. වෙනත් කමිටු

(මෙම ආයතන සම්බන්ධයෙන් කෙටි විස්තරයක් කළයුතු වේ.)

මෙම රටවල් අතර ඇතිකරගෙන ඇති වෙළඳ ගිවිසුම් :

1. දකුණු ආසියානු වරණාත්මක වෙළඳ ගිවිසුම (SAPTA)
2. දකුණු ආසියානු නිදහස් වෙළඳ ගිවිසුම (SAFTA)

* මෙම කරුණු ආශ්‍රිතව ශ්‍රී ලංකාව සමඟ ඇති සම්බන්ධතා පදනම් කරගනිමින් පාඩම ගොඩනැගිය යුතුය.

අග්නිදිග ආසියානු ජාතීන්ගේ සංගමය (ASSOCIATION OF SOUTH EAST ASIAN NATIONS (ASEAN))

ආරම්භය :

1967 තායිලන්තයේ බැංකොක් නුවරදී ආරම්භ විය. එනයේ අභියෝගයට මුහුණ දීම සඳහා මෙය ආරම්භ වුවද චීනය හා ඇමෙරිකාව අතර සම්බන්ධතාව වර්ධනය වීමත් සමඟ එම තත්ත්වය වෙනස් වී ඇත.

අරමුණු :

1. සාමූහික ප්‍රයත්නයක් තුළින් කලාපයේ ආර්ථික, සමාජ ප්‍රගතිය හා සංස්කෘතික සංවර්ධනය වේගවත් කිරීම.
2. එක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රඥප්තියට අනුකූලව සහ කලාපීය රාජ්‍යයන් අතර ඇතිකර ගන්නා සාමකාමී සම්බන්ධතාව තුළින් කලාපයේ සාමය සහ ස්ථාවරත්වය වර්ධනය කිරීම.
3. ආර්ථික, සමාජික, සංස්කෘතික, තාක්ෂණික, විද්‍යාත්මක හා පරිපාලන යන ක්ෂේත්‍රයන්හි සාමූහික, සහයෝගිතාවය, අන්‍යෝන්‍ය උපකාරය වර්ධනය කර ගැනීම.
4. අධ්‍යාපන හා වෘත්තීයමය සේවාවන්, විද්‍යාත්මක හා පරිපාලනමය යන ක්ෂේත්‍රයන්හි පුහුණු කිරීම් හා පර්යේෂණ පැවැත්වීම මඟින් එකිනෙකාට සහාය වීම.
5. සාමාජික රාජ්‍යයින්ගේ කෘෂිකර්මාන්තය, කර්මාන්ත, වෙළඳාම හා ප්‍රවාහනය සම්බන්ධ කටයුතු වර්ධනය කිරීමටත්, ජනතාවගේ ජීවන මට්ටම ඉහළ දැමීමටත් සාමූහිකව කටයුතු කිරීම.
6. අග්නි දිග ආසියාව පිළිබඳ අධ්‍යයනයන් වර්ධනය කිරීම.
7. අනෙකුත් ජාත්‍යන්තර සංවිධාන සමඟ සහයෝගයෙන් කටයුතු කිරීම.

සාමාජිකත්වය :

ඉන්දුනීසියාව, මැලේසියාව, තායිලන්තය, පිලිපීනය, සිංගප්පූරුව, ආරම්භක සාමාජිකයෝ වූහ. 1984 බෲනායි රාජ්‍යයද එකතු විය.

සංවිධාන යාන්ත්‍රණය :

අමාත්‍ය සම්මේලනය සාමාජික රටවල අමාත්‍යවරුන්ගෙන් සමන්විත වේ. වසර 05 කට වරක් රැස්වේ. දෛනික කටයුතු පවත්වාගෙන යන්නේ ක්‍රියාකාරී කමිටුවක් මගිනි. වෙළඳාම, බැංකු කටයුතු, සන්නිවේදනය, කෘෂිකර්මය හා වන සම්පත් යනාදිය සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීමට ස්ථාවර කමිටුවක් ද ඇත. මෙහි මහලේකම් කාර්යාලය 1967 දී ඉන්දුනීසියාවේ ජාකර්තා නුවරදී පිහිටුවන ලදී.

1970 දශකයේ අවසානයේ ඉන්දීය සාගර සාම කලාප යෝජනාවට සහාය ලබාගැනීමටත්, අපනයන සඳහා හොඳ මිලක් ලබාගැනීම සඳහාත් ශ්‍රී ලංකාව එහි සාමාජිකත්වය ඉල්ලා තිබුණ ද ලැබුණේ නැත.

බ්‍රිතාන්‍යය පොදු රාජ්‍ය මණ්ඩලය

ආරම්භය :

බ්‍රිතාන්‍ය අධිරාජ්‍යයට කාලයක් තිස්සේ යටත්ව පැවති රටවල් බ්‍රිතාන්‍යයෙන් නිදහස් වූ පසු තවදුරටත් එම රටවල් සමඟ සම්බන්ධතා පවත්වාගෙන යාමේ අදහසක් දෙවන ලෝක යුද්ධ කාලයේදීම බ්‍රිතාන්‍යය තුළ පැවතුණි. ඒ මත 1944 දී බ්‍රිතාන්‍යය, කැනඩාව, ඕස්ට්‍රේලියාව, නවසීලන්තය, ඉන්දියාව, රොඩීසියාව හා දකුණු අප්‍රිකාව යන රටවල් එක්ව මෙය පිහිටුවා ගන්නා ලදී.

අරමුණු :

1. ආර්ථික දේශපාලන සහ සංස්කෘතික ක්ෂේත්‍රයන්ගේ අන්‍යෝන්‍ය සහයෝගිතාවය වර්ධනය කිරීම.
2. තාක්ෂණික දැනුම හුවමාරු කර ගැනීම.
3. ශිෂ්‍යත්ව හුවමාරු කර ගැනීම.
4. සාමාජික රටවල් අතර වෙළඳ ගනුදෙනු වර්ධනය කිරීම.

සාමාජිකත්වය :

බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විජිතයක් වශයෙන් පැවත නිදහස් වූ රටවලට මෙහි සාමාජිකත්වය ලබාගත හැක. එහෙත් එසේ නිදහස ලබාගත් සියලු රාජ්‍යයන් එහි සාමාජිකත්වය ලබා නැත. එසේම ඕනෑම රාජ්‍යයකට සාමාජිකත්වයෙන් ඉවත්වීමට ද පුළුවන. අදවන විට මෙහි සාමාජික සංඛ්‍යාව 48 කි.

ව්‍යුහය හා සංවිධාන යාන්ත්‍රණය :

- මෙය ආයතන 03 කින් සමන්විත වේ.
- i රාජ්‍ය නායක සමුළුව - සාමාජික රටවල රාජ්‍ය නායකයින් මෙයට අයත්වන අතර වසර 02ට වරක් රැස්වේ.
- ii අමාත්‍ය මට්ටමේ සහ රාජ්‍ය නිලධාරී මට්ටමේ රැස්වීම් - රාජ්‍ය නායක තීරණ ක්‍රියාත්මක කිරීමට වසරකට වරක් රැස්වේ.
- iii ලේකම් කාර්යාලය.

පොදු රාජ්‍ය මණ්ඩලය හා ශ්‍රී ලංකාව

නිදහස දිනා ගැනීමත් සමඟ ශ්‍රී ලංකාව මෙහි සාමාජිකත්වය ගෙන ඇති අතර, අද දක්වාත් පවතී. මෙම පොදු රාජ්‍ය මණ්ඩලයේ සෑම රැස්වීමකටම ශ්‍රී ලංකාව සහභාගි වී ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ විවිධ සංවර්ධන වැඩපිළිවෙලවල් සඳහා මෙහි ආධාර ලබාදී ඇත.

නිදසුන් ලෙස,

1. බල ශක්ති ව්‍යාපෘති සඳහා
2. වන සම්පත් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සඳහා
3. කාර්මික සංවර්ධනය සඳහා අවශ්‍ය තාක්ෂණික දැනුම
4. ශිෂ්‍යත්ව ආධාර ලබාදීම

ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව (ASIAN DEVELOPMENT BANK)

ආරම්භය

ආසියානු සහ ඇත පෙරදිග කලාපයට අයත් රටවල් බොහොමයක් සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල් වන අතර, ඔවුන් මුහුණපාන ප්‍රධානම ගැටලුව වන්නේ ප්‍රාග්ධන හිඟකම සහ තාක්ෂණික හා ශිල්පීය දැනුමේ හිඟකමයි. මෙම ගැටලුවලට විසඳුම් සෙවීමට 1963 දී ආසියාවේ සහ ඇත පෙරදිග රටවල මුදල් අමාත්‍යවරුන්ගේ සමුළුවේදී සාකච්ඡාකරන ලද අතර එහි ප්‍රතිඵලක් ලෙස 1965 දෙසැම්බර් මස ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව පිහිටුවන ලදී. එහි නිල ආරම්භය ලෙස සැලකෙන්නේ 1966 දෙසැම්බර් 19 දිනය.

අරමුණු

1. කලාපයේ සංවර්ධනයෙන් අඩු රටවලට ආර්ථික සංවර්ධනය සඳහා මූල්‍ය පහසුකම් සැලසීම.
2. සාමාජික රටවල සංවර්ධන සැලසුම් අතර සම්බන්ධීකරණයක් පවත්වාගෙන යාම.
3. අවශ්‍ය තාක්ෂණික ආධාර සැපයීම.

සාමාජිකත්වය

දැනට මෙම සාමාජිකත්වය රටවල් 48 කට හිමිවී ඇත. එයින් 32 ක් ආසියානු හා පැසිපික් කලාපීය රටවල් වේ. 15 ක් යුරෝපීය හා ඇමෙරිකානු රටවල්ය. මේ නිසා මෙහි සාමාජිකත්වය ආසියාතික රටවලින් ඔබ්බටද ගොස් ඇත.

සංවිධාන යාන්ත්‍රණය

1. මෙය අධිපති මණ්ඩලයකින්, අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩලයකින් සහ සභාපතිවරයෙකුගෙන් සමන්විත වේ.
2. අධිපති මණ්ඩලය සාමාජික රටවලින් පවත්වන ප්‍රධාන අධිපතිවරුන් හා අතිරේක අධිපතිවරුන්ගෙන් සමන්විත වේ. මෙය අවුරුද්දකට වරක් රැස්වෙන අතර සැසිවාර සඳහා මුදල් ඇමතිවරුන්, නියෝජ්‍ය මුදල් ඇමතිවරුන් සහ මහ බැංකු පාලකයෝ සහභාගි වෙති. ඡන්ද බලය සාමාජික රටවල දායකත්වයට අනුපාතිකව හිමිවේ.
3. අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩලයට සාමාජිකයන් 12 කි. එයින් 08 ක් කලාපයන්ද, ඉතිරි 04 දෙනා කලාපයන් පිට සාමාජිකයින්ගෙන් ද පත්වේ. නිල කාලය අවුරුදු 02 කි. අවශ්‍යතාව අනුව රැස්වේ.
4. සභාපතිවරයා අධිපති මණ්ඩලය විසින් පත්කෙරේ. අධිපති මණ්ඩලයට හෝ අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩලයට අයත් නොවන පුද්ගලයෙකු මේ සඳහා පත්කරනු ලැබුවද

නිල බලයෙන් එම ආයතන දෙකේම සාමාජිකත්වයද අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල සහභාගිත්වයද හිමි වේ. නිල කාලය වසර 05 කි.

ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව හා ශ්‍රී ලංකාව

ශ්‍රී ලංකාව ද මෙහි සාමාජිකයෙකි.

ශ්‍රී ලංකාවට සපයා ඇති ආධාර අතුරින් කිහිපයක්,

1. බෝවතැන්න ජල විදුලි බලාගාරය
2. සපුගස්කන්ද යුරියා පොහොර නිෂ්පාදන ව්‍යාපෘතිය
3. ශ්‍රී ලංකාවේ බටහිර වෙරළබඩ ධීවර කර්මාන්ත සංවර්ධනය
4. කිරිඳි ඔය සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය
5. සෙවනගල සහ ගල්ඔය සීනි කර්මාන්ත සංවර්ධනය
6. ධීවර වරාය සංවර්ධනය
7. බහු වාර්ෂික හෝග සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය
8. සුනාමියෙන් අවතැන් වූවන් නැවත පදිංචිය සඳහා ඇමරිකානු ඩොලර් මිලියන 157ක් ලබාදීම.
9. උතුරු නැගෙනහිර ජනතාව නැවත නගා සිටුවීමේ සහ සංවර්ධනය කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය (North - East Community Restoration and Development Project)යටතේ ඔවුන් නැවත පදිංචි කිරීමට සහ

ඔවුන්ගේ මූලික අවශ්‍යතා සපුරාලීමට උදවු කිරීම.

යුරෝපා පොදු ආර්ථික හවුල (European Economic Community)

ආරම්භය

1952 පිහිටවූ යුරෝපා ගල් අඟුරු සහ වානේ කොමිසම, 1957 ඇති කළ රෝම ගිවිසුම යන සංවිධාන එකතුකර 1957 මාර්තු 25 දින යුරෝපා ආර්ථික ප්‍රජාව පිහිටුවන ලද අතර, මෙය යුරෝපා ආර්ථික හවුල නමින් සාමාන්‍යයෙන් හැඳින්වේ.

අරමුණු

1. සාමාජික රටවල් අතර පොදු වෙළඳපොලක් ඇති කිරීම.
2. සාමාජික රටවල් අතර සමතුලිත සංවර්ධනයක් ඇති කිරීම.
3. ගිවිසුම් ප්‍රකාරව වර්ෂ 10 ක් තුළ සාමාජික රටවල් අතර ආනයන අපනයන තීරු බදු අවලංගු කිරීම.
4. වෙළඳ කටයුතුවලදී සාමාජික රටවල් එකම ආර්ථිකයක් ලෙස ක්‍රියාකිරීම.
5. සාමාජික නොවන රටවල් සමඟ කෙරෙන වෙළඳ ගනුදෙනු වලදී සාමාජිකයින්ට පොදුවේ පිළිගත හැකි කොන්දේසි මාලාවක් හා තීරුබදු ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක කිරීම.
6. සාමාජික රටවල ගෙවුම් ශේෂ දුෂ්කරතා මඟ හරවා ගැනීමට ආධාර කිරීම.
7. සාමාජික රටවල් අතර සමතුලිත සංවර්ධනයක් ඇති කිරීම.

සාමාජිකත්වය

ආරම්භක සාමාජික සංඛ්‍යාව රටවල් 06 කි. බෙල්ජියම, ප්‍රංශය, ඉතාලිය, ලක්සම්බර්ග්, නෙදර්ලන්තය හා බටහිර ජර්මනිය යන ඒවා වේ.

සංවිධාන යාන්ත්‍රණය

- * මෙහි මූලස්ථානය බ්‍රසල්ස් නුවර පිහිටා ඇත.
- * මෙම සංවිධානයට ප්‍රධාන මණ්ඩල 04 ක් අයත් වේ.
- * මෙහි ප්‍රධාන විධායක ආයතනය කොමිසමය.

- අමාත්‍යවරුන්ගේ කවුන්සිලය- දේශපාලන ප්‍රතිපත්ති තීරණය කරන්නේ මෙම ආයතනයයි. එසේම අන්තර්ජාතික තොරතුරු පිළිබඳ තීරණ ගැනීමේ බලය ද මෙයට හිමිවේ.
- යුරෝපා පාර්ලිමේන්තුව- සාමාජික රටවල් සඳහා ආසන 198 ක් ඇත. ආර්ථික නීති පනවන්නේ මෙමගිනි.
- යුක්තිය පිළිබඳ අධිකාරිය ස්වාධීන විනිශ්චකාරවරුන්ගෙන් සමන්විතය. මෙම ආයතන රාජ්‍ය හෝ ආයතන අතර ඇතිවන ආරවුල් සමථයකට පත්කරනු ලබයි.

ශ්‍රී ලංකාව සමඟ ඇති සම්බන්ධතා

යටත් විජිත යුගයේ සිට ශ්‍රී ලංකාව ආර්ථික වශයෙන් බොහෝ දුරට සම්බන්ධ වී සිටියේ බ්‍රිතාන්‍ය සමඟ වුවද බ්‍රිතාන්‍ය යුරෝපා ආර්ථික හවුලේ සාමාජිකත්වය ගැනීමෙන් පසු අන්‍ය යුරෝපා රටවල් සමඟද ආර්ථික සම්බන්ධතා දියුණු කරගැනීමට සිදුවිය. ඒ මත ශ්‍රී ලංකාව යුරෝපා හවුල සමඟ පවතින සම්බන්ධතාවන්ගෙන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- සාම්ප්‍රදායික අපනයන ද්‍රව්‍යයන්ට අමතරව නිමි ඇඳුම් වැනි භාණ්ඩ යුරෝපා හවුල විසින් මිල දී ගැනීම.
- ශ්‍රී ලංකාවේ සංවර්ධන කටයුතු සඳහා ආධාර සැපයීම.
නිදසුන්:
මහවැලි ප්‍රදේශයේ ජල මාර්ග සහ ජනාවාස කටයුතු සංවර්ධනයට ආධාර කිරීම.
- 1975 ඇතිකරගත් ගිවිසුමක් මත ලාංකීය අපනයනවලට සහන සලසා දීම (මෙය සෑම වසරකම අලුත් කෙරේ)
- ඩෙන්මාර්කයේ සහ බටහිර ජර්මනියේ වෙළඳ මධ්‍යස්ථාන දෙකක් පිහිටුවීම.

රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල ආරම්භය, වර්ධනය සහ විකාශය

රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන (Non Government Orgnization)යනු පුරවැසියන් හෝ පුරවැසි කණ්ඩායම් හෝ එම දෙඅංශයම හෝ අන්තර්ජාතික මට්ටමින් සහයෝගිතාවක් ගොඩනඟා ගැනීමේ අරමුණින් ස්ථාපිත කරගනු ලැබූ සංවිධාන විශේෂයකි. මේවා ආණ්ඩු මගින් මෙහෙයවන, ස්ථාපිත කරනලද හෝ කවර ආකාරයක හෝ ප්‍රතිපාදන සපයන හෝ ආයතන වර්ගයක් නොවේ. 1968 දී එක්සත් ජාතීන්ගේ ආර්ථික සහ සමාජ මණ්ඩල මගින් සම්මත කළ යෝජනාවකට අනුව අන්තර් රාජ්‍ය ගිවිසුමක් යටතේ නොපිහිටවූ ඕනෑම ජාත්‍යන්තර සංවිධානයක් රාජ්‍ය නොවන සංවිධානයක් ලෙස හැඳින්විය යුතුය.

මේවා දේශපාලන කාර්යයන්ගෙන් මිදුනු ඒවා වන අතරම, දේශපාලන බලය අපේක්ෂා කරන පක්ෂ හෝ කණ්ඩායම්ද නොවේ. එහෙත් තම අරමුණු නඟා සිටුවීමට රාජ්‍ය බලයේ ආරක්ෂාව අපේක්ෂා කරයි.

රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල පරමාර්ථය වන්නේ සමස්ත සමාජයේම හෝ ඉන් කොටසක හෝ සමාජ ආර්ථික සංවර්ධනය නඟා සිටුවීම වේ. එම නිසා මෙම සංවිධාන වෘත්තීය සමිතිවල ස්වරූපයෙන් වෙනස් වූ ලාභාංශ කෙරෙහි නැඹුරුවක් නැති සංවිධාන විශේෂයකි. එහෙත් රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන ඒ ඒ රාජ්‍යයන්හි තිරසාර සංවර්ධනයක් අරමුණු කරගනු ලැබූ සහ එම අරමුණු සාධනය සඳහා උපයෝගිකර ගත හැකිද යන්න නුතනයේදී පිළිගැනීමකට ලක්වූ මතයකි. මේවා අන්තර් රාජ්‍ය සංවිධානවලින් වෙනස් වන්නේ අන්තර් රාජ්‍ය ගිවිසුම් මට්ටමින් නොව අන්තර්

අන්තර්ජාතික රතු කුරුස සමාජය
(International Committee Of Red Cross - ICRC)

ආරම්භය

1864 ඇතිකර ගත් ජිනීවා සම්මුතිය මඟින් බිහිකර ගන්නා ලදී. මෙහි නිර්මාතෘවරයා ඉතාලි ජාතික හෙන්රි ඩුනාන්ට වේ. 1859 උතුරු ඉතාලියේ සිදුවූ සටනින් තුවාල ලද සෙබලන් පත් දුක්ඛිත තත්ත්වය දුටු මොහු එබඳු අයට උදවු කිරීම සඳහා තවත් පුද්ගලයින් 04 දෙනෙකු සමඟ එක්ව පිහිටුවා ගන්නා ලද අතර 1864 ජිනීවා සම්මේලනයේදී එය නිල වශයෙන් පිහිටුවා ගන්නා ලදී.

අරමුණු

1. මනුෂ්‍ය වර්ගයාට කවර ස්ථානයකදී වුවද විඳින්නට සිදුවන වේදනා වැළැක්වීමට සහ අඩු කිරීමට ප්‍රයත්න දැරීම.
2. මනුෂ්‍ය වර්ගයාගේ ගෞරවය රැකෙන පරිදි ක්‍රියාකිරීම.
3. ජාතිය, ආගම, පන්තිය නොසලකා පුද්ගල අවශ්‍යතා ඉටුකර දීමට කටයුතු කිරීම.
4. සියලු දෙනාගේම විශ්වාසය ලැබෙන පරිදි වාද විවාද වලින් තොරව අපක්ෂපාති ලෙස ක්‍රියා කිරීම.
5. ඒ ඒ රාජ්‍යයන්හි නීති රීති වලට යටත්ව රතු කුරුස සංවිධානයේ ප්‍රතිපත්තිවලට අනුකූලව ක්‍රියාකිරීම.
6. ලාභාපේක්ෂාවෙන් තොරව ස්වේච්ඡාවෙන් සහන සැලසීම.
7. එක් රටක එක් රතු කුරුස සමාජයක් පමණක් පිහිටුවීම.
8. රතු කුරුස සමාජය රටේ සියලු දෙනාටම විවෘත වන අතර දේශ සීමාව තුළ මනුෂ්‍ය වර්ගයාගේ යහපත සඳහා ක්‍රියාකිරීම.

සාමාජිකත්වය

1863 පිහිටුවාගත් අන්තර්ජාතික රතුකුරුස සමාජය ස්විස් ජාතික සාමාජිකයින් 25 ගෙන් සමන්විත වේ. ඕනෑම රටකට රතු කුරුස සමාජ පිහිටුවා ගත හැකි අතර එසේ පිහිටුවා ගන්නා ලද රතු කුරුස සමාජයක රටේ ඕනෑම පුරවැසියෙකුට සාමාජිකත්වය ගත හැකිය. එම සාමාජිකයින් සංවිධානයේ නීතියට මෙන්ම අදාළ රාජ්‍යයේ නීතියට යටත්විය යුතුය. දැනට සාමාජිකත්වය දශ ලක්ෂ 300 කට අධික වන අතර රටවල් 146 ක රතු කුරුස සමාජ පිහිටුවා ඇත.

සංවිධාන යාන්ත්‍රණය

වැදගත් ආයතන 03 ක් පවතී.

- i අන්තර්ජාතික රතු කුරුස සම්මේලනය.
- i අන්තර්ජාතික රතු කුරුස කමිටුව.
- iii ජාතික රතු කුරුස සමාජ.

i 1919 ආරම්භ කරන ලදී. වසර 04 කට වරක් පැවැත්වේ. මෙහි කාර්යයන් වන්නේ ජාතික රතු කුරුස සමාජ පිහිටුවා ඒවා අතර අන්‍යෝන්‍ය සබඳතා පවත්වා ගැනීමට උපකාර කිරීම හා ජාතික සමාජවලට උපදෙස් දීම සහ ආධාර දීම.

i 1863 පිහිටුවන ලද මෙය ස්විස් ජාතික සාමාජිකයින් 25 ගෙන් සමන්විත වේ. ආධාර සපයන්නේ ස්විට්සර්ලන්ත රජය සහ ඒ ඒ රටවල ජාතික මට්ටමේ රතු කුරුස සමාජ මඟිනි. කාර්යයන් වන්නේ සංවිධානයේ මූලික ප්‍රතිපත්ති පවත්වාගෙන යාම, සේවාවන් ව්‍යාප්ත කිරීම, අර්ථික පිහිටුවන රතු කුරුස සමාජ පිළිගැනීම යනාදියයි.

iii එක් එක් රටවල පිහිටුවන රතු කුරුස සමාජ මෙයින් අදහස් කෙරේ. රටක ඕනෑම පුරවැසියෙකුට මෙහි සාමාජිකත්වය ගත හැක.

ශ්‍රී ලංකාව සහ රතු කුරුස සංවිධානය

ආරම්භය :

ආරම්භ වන්නේ බ්‍රිතාන්‍ය රතු කුරුස සමාජයේ ශාඛාවක් වශයෙනි. ඒ 1936 වසරේදීය. 1949 දී මෙය " ලංකා රතු කුරුස සමාජය " බවට පත්වූ අතර 1952 දී මෙය අන්තර්ජාතික රතු කුරුස කමිටුව විසින් පිළිගන්නා ලදී. 1972 දී මෙය " ශ්‍රී ලංකා රතු කුරුස සමාජය " බවට පත් විය.

ඕනෑම පුරවැසියෙකුට සාමාජිකත්වය ගතහැකි අතර ඒ සියල්ලගේ එකතුවෙන් පිහිටුවා ගන්නා ලද මහා සංගමය මගින් සියලු තීරණ ගැනේ. ප්‍රධාන කාර්යාලය කොළඹ පවතින අතර මහනුවර සහ කුරුණෑගල ශාඛා දෙකක් පවතී.

ශ්‍රී ලංකාවේ රතු කුරුස සමාජය විසින් පහත සඳහන් සේවා ඉටුකෙරේ.

1. ප්‍රථමාධාර පුහුණුව සහ සේවාව.
2. ප්‍රාථමික සෞඛ්‍ය සංරක්ෂණය.
3. ගෘහ සාත්තු සේවය.
4. ශිලන් රථ සේවා.
5. ලේ දන් දෙන්නවුන් බඳවා ගැනීම.
6. විපතට පත් පුද්ගලයන් පිළිබඳ සොයා බැලීම සහ තොරතුරු සැපයීම.
7. තරුණ සේවා කටයුතු.
8. පෝෂණ සේවා.
9. ප්‍රජා සංවර්ධන වැඩසටහන්.

පසුගිය කාල පරිච්ඡේදය තුළ ශ්‍රී ලංකාවේ උතුරු සහ නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල පැවති සිවිල් යුද්ධ පරිසරය තුළ රතු කුරුසය විශාල කාර්යභාරයක් ඉටුකරන ලදී. විශේෂයෙන් LTTE සංවිධානයට යටත්ව තිබූ ප්‍රදේශවල සාමාන්‍ය ජනතාවගේ සෞඛ්‍ය පහසුකම්, විපතට පත් පුද්ගලයින්ගේ

අවශ්‍යතා සොයාබැලීම සහ විශේෂයෙන් එම ප්‍රදේශ සහ රජය අතර සම්බන්ධතා පවත්වා ගැනීම ඇතුළු සේවා රැසක් ඉටුකරන ලදී.

ජාත්‍යන්තර ක්‍ෂමා ආයතනය (Amnesty International)

ආරම්භය :

1961 එංගලන්තයේ පීටර් බෙන්සන් (Peter Benenson) සහ එරික් බේකර් (Eric Baker) විසින් ආරම්භ කළ Appeal For Amnesty උද්ඝෝෂණය පදනම්කර ගනිමින් 1962 සැප්තැම්බර් 30 දින ජාත්‍යන්තර ක්‍ෂමා ආයතනය (Amnesty International) පිහිටුවන ලදී.

අරමුණු :

මානව හිමිකම් කඩවීම් වලට ලක්වූ පුද්ගලයන්ට සාධාරණත්වය ලබාදීම, මානව අයිතිවාසිකම් දූෂණයට ලක්කිරීම අවසන් කිරීම සඳහා මාධ්‍ය අවධානය යොමුකිරීම, සෘජු අභියාචනා ඉදිරිපත් කිරීම සහ ඒ පිළිබඳ සමීක්ෂණය කිරීම මෙහි ආරම්භක අරමුණ වුවද අදවන විට

සරණාගතයන්, පීඩනයට පත් කුල, ආගම් සහ ජනවර්ගවලත්, කාන්තාවන්ගේත් අයිතිවාසිකම් වෙනුවෙන් පෙනී සිටියි. මේ අනුව ජාත්‍යන්තර ක්‍ෂමා ආයතනය පහත සඳහන් ක්ෂේත්‍රයන්හි ක්‍රියාත්මක වේ.

1. කාන්තා අයිතිවාසිකම්
2. ළමා අයිතිවාසිකම්
3. හිංසනය නිමාකිරීම
4. මරණ දඬුවම අහෝසි කිරීම
5. සරණාගතයින්ගේ අයිතිවාසිකම්
6. හිරකරුවන්ගේ අයිතිවාසිකම්
7. මානව ගරුත්වය ආරක්ෂා කිරීම

සාමාජිකත්වය :

කැමති පුද්ගලයෙකුට මෙහි සාමාජිකත්වය ගත හැක. ඒ අනුව ස්වේච්ඡාත්මක පදනම මත සම්බන්ධ වූ සාමාජිකයින් විශාල ප්‍රමාණයක් සහ වැටුප් ගෙවන වෘත්තීයවේදීන් කිහිපදෙනෙකුගෙන් මෙය සමන්විත වේ. වර්තමානය වනවිට සාමාජිකයින් සහ සහයෝගය දක්වන්නන් මිලියන 2.2 කට ආසන්න ප්‍රමාණයක් සිටී.

සංවිධාන යාන්ත්‍රණය :

1. එක් එක් රටවල සාමාජිකයින් පිහිටුවා ගන්නා "ඒකක" (Section) පහළම ආයතනය බවට පත්වේ. කුඩා සාමාජිකයින් ප්‍රමාණයක් සිටින රටවල පවත්නා එබඳු සංවිධාන " ව්‍යුහ" (Structure) නමින් හැඳින්වේ.
2. මෙබඳු "ඒකක" (Section) සහ "ව්‍යුහ" (Structure) යන සංවිධාන නොමැති රටවල පුද්ගලයන්ට ද ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනයේ "ජාත්‍යන්තර සාමාජිකයින්" (Interntional Member) විය හැකිය.
3. මෙම ආයතනවල කාර්ය වන්නේ මූලික ක්‍රියාකාරකම් සම්බන්ධීකරණය කිරීම වේ.
4. මෙම "ඒකක" (Section) සහ "ව්‍යුහ" (Structure) සංවිධානවල සාමාජිකයින්ට ඒවායේ සාමාජික ප්‍රමාණයට අනුව නියෝජනයන් පිරිසක් පත්කල හැකි අතර, එම නියෝජනයන්ගෙන් සමන්විත " අන්තර්ජාතික කවුන්සිලය" (International Council) සංවිධාන යාන්ත්‍රණයේ මූලික ආයතනය වේ.
5. මෙම අන්තර්ජාතික කවුන්සිලය (International Council) තුළ සියලු සාමාජිකයින් ජාත්‍යන්තර පද්ධති, මෙම ඒකක (Section) සහ ව්‍යුහ (Structure) නියෝජනය වුවද ඡන්දය දීමේ අයිතිය ඒකක (Section) සහ ව්‍යුහ (Structure) වලට පමණක් හිමිවේ.
6. අන්තර්ජාතික කවුන්සිලය අවුරුදු 02 කට වරක් රැස්වේ.
7. මෙම අන්තර්ජාතික කවුන්සිලයෙන් පත්කර ගන්නා සාමාජිකයින් 08 ගෙන් හා භාණ්ඩාගාරිකවරයෙකුගෙන් සමන්විත "අන්තර්ජාතික විධායක කොමිටිය" (International Executive Committe) ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනයේ ඉහළම ආයතනය වේ.
8. ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා සංවිධානයේ දෛනික කටයුතු ඉටුකිරීමේ වගකීම දරණ අන්තර්ජාතික කවුන්සිලය සහ අන්තර්ජාතික විධායක කොමිටිය විසින් මෙහෙයවන "අන්තර්ජාතික ලේකම් කාර්යාලයක්" (International Secretariat) සහ ලේකම්වරයෙක් ද සිටී.
9. 2005 වන විට "ඒකක" (Section) 52 ක් සහ "ව්‍යුහ" (Structure) 23 ක් ද පැවතුණි.

ශ්‍රී ලංකාව සහ ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනය

ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා සංවිධානය තම අරමුණු මුදුන් පමුණුවාගැනීම සඳහා යොදාගන්නා ප්‍රබලතම මාධ්‍ය අදාල අයිතිවාසිකම් කඩවීම පිළිබඳ මහජන මතයක් ගොඩනැගීම වන අතර ඒ සඳහා විවිධ උපාය මාර්ග භාවිතයට ගනී. ප්‍රචාරණි සාකච්ඡා (Press Release) ඒ අතරින් එක් උපායක් වන අතර 2005 වන විට එබඳු ප්‍රචාරණි සාකච්ඡා 52 ක් ශ්‍රී ලංකාව සම්බන්ධයෙන් පවත්වා ඇත.

මානව හිමිකම් විමර්ශන සංවිධානය (Human Rights Watch)

ආරම්භය :

1975 හෙල්සින්කි සම්මුතිය මත හෙල්සින්කි විමර්ශන (Helcinki Watch) සංවිධානයේ ආරම්භයත් සමඟ 1978 ආරම්භ විය.

1981 ඇමෙරිකන් විමර්ශන (American Watch) සංවිධානයත්, 1985 ආසියා විමර්ශන (Asia Watch) සංවිධානයත්, 1988 අප්‍රිකා විමර්ශන (Africa Watch) සංවිධානයත්, 1989 මැද පෙරදිග විමර්ශන (Middleeast Watch) සංවිධානයත් ආරම්භ වූ අතර 1988 මේ සියල්ල එක්ව **මානව හිමිකම් විමර්ශන සංවිධානය (Human Rights Watch)** පිහිටුවා ගත්හ.

ප්‍රතිපත්ති :

1. ලෝ වටා සිටින ජනතාවගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමට කැපවී ක්‍රියාකිරීම.
2. අසමාන සැලකිලි නැති කිරීමට, දේශපාලන නිදහස ආරක්ෂාකර ගැනීමට, යුධ කාලවලදී සිදුවන අමානුෂික සැලකිලිවලින් ජනතාව ආරක්ෂාකර ගැනීමට සහ වරදකරුවන් නීතිය ඉදිරියට ගෙනයාමට පීඩාවට පත්වුවන් සමඟ නැගී සිටීම.
3. මානව අයිතිවාසිකම් කඩවීම සහ ඒවාට වගකිව යුතු දූෂිතයන් හසුකර ගැනීමට අවශ්‍ය විමර්ශනයන් සහ හෙළිදරව් කිරීම සිදුකිරීම.
4. ලොව සෑම රාජ්‍යයකටම සහ බලය අත්පත්කරගෙන සිටින්නන්ට බලය අයුතු ලෙස භාවිතය අවසන් කිරීමට සහ අන්තර්ජාතික මානව හිමිකම් නීතියට ගරු කිරීමට බල කිරීම.

ක්‍රියාකාරිත්වය :

- 1975 සිට මේ දක්වා ඉහත අරමුණු සාධනය කිරීම සඳහා පුළුල් වැඩකොටසක් ඉටුකරන ලද අතර 1997 දී ඔවුන් ගෙනයන ලද බිම් බෝම්බ තහනම් කිරීමේ අන්තර්ජාතික උද්ඝෝෂණය සඳහා නොබෙල් සාම ත්‍යාගය (Nobel Peace Prize) හිමිකර ගන්නා ලදී.

නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ප්‍රතිපත්තිය

නූතන අන්තර්ජාතික සමාජය තුළ කිසිදු රටකට ජාත්‍යන්තර කටයුතුවලට මැදිහත් නොවී සිටිය නොහැකිය. එය විශේෂිත ආකාරයකට කළයුතු අතර ඒ සඳහා විදේශ ප්‍රතිපත්තියක් තිබිය යුතුය. රාජ්‍යයන් අන්තර්ජාතික සමාජය තුළ හැසිරෙන ආකාරය විදේශ ප්‍රතිපත්තිය තුළින් පෙන්නුම් කෙරේ.

යම් රටක් අනෙක් රටවල් සමඟ පවත්වාගෙන යන සම්බන්ධතා මගින් තම ආශාවන් සපුරාගැනීම පිළිබඳව දරන්නා වූ උත්සාහයන්ගේ සාරාංශය දැක්වෙන ප්‍රකාශනය විදේශ ප්‍රතිපත්තිය ලෙස සැලකිය හැකිය. (Norman Hill)

විදේශ ප්‍රතිපත්තිය යනු එක් රාජ්‍යයක් අනෙක් රාජ්‍යයන් සමඟ අන්තර් සම්බන්ධතා පවත්වාගෙන යාමේදී ප්‍රයෝජනයට ගැනෙන මූලධර්ම හා ක්‍රියාපටිපාටීන් අන්තර්ගත ප්‍රකාශනය වේ. (Ruthna Swamy)

මේ අනුව රටක විදේශ ප්‍රතිපත්තිය මූලික කොටස් දෙකකින් යුක්තය.

1. රටක් බාහිර වශයෙන් අන්තර්ජාතික සමාජය තුළ අනෙක් රාජ්‍යයන් සමඟ සබඳතා පැවැත්වීමේදී ඉටුකර ගැනීමට අදහස් කරන ජාතික අරමුණු සහ ආශාවන් මොනවාද? යන්න,
2. ඒවා ඉටුකර ගැනීම සඳහා අනුගමනය කරන ක්‍රියාපිළිවෙත කුමක්ද යන්න

රටක විදේශ ප්‍රතිපත්ති සැකසීම සම්බන්ධයෙන් බලපාන සාධක කොටස් 03 කට බෙදිය හැකිය.

1. අභ්‍යන්තර සාධක
2. බාහිර සාධක
3. ප්‍රතිපත්ති සම්පාදන සාධක

1. අභ්‍යන්තර සාධක

- භූගෝලීය තත්වය
- ඉතිහාසය
- ජාතික හැකියාවන්
- මහජන මතය

2. බාහිර සාධක

- ලෝක ක්‍රමය තුළ ජාතික රාජ්‍යය ක්‍රමයේ වර්තමාන ස්වාභාවය හා එහි ක්‍රියාකාරිත්වය.
- ජාත්‍යන්තර නීතිය සහ ජාත්‍යන්තර ආයතනවල ක්‍රියාකාරිත්වය.
- ජාත්‍යන්තර සම්බන්ධතාවයන්හි වර්ධනය වී ඇති තාක්ෂණික වෙනස්කම්

රටක විදේශ ප්‍රතිපත්තියේ අරමුණු

1. ප්‍රධාන හෙවත් මූලික අරමුණු (Core Values)
 - ජාතික පැවැත්ම තහවුරු කර ගැනීම.
 - යුද්ධෝපාය වශයෙන් වැදගත් ප්‍රදේශ හෝ ස්ථාන ආරක්ෂාකර ගැනීම

- දේශපාලන ආයතන සහ ජාතික ඒකීයත්වය ආරක්ෂාකර ගැනීම.
- ආර්ථික සංවර්ධනය

2. මධ්‍යම ප්‍රමාණයේ අරමුණු (Middle Class Objectives)

- වෙළඳාම වර්ධනය කරගැනීම
- විදේශාධාර ලබාගැනීම
- විදේශ වෙළඳපල ප්‍රසාරණය කරගැනීම
- රටේ සමාජ සුභසාධනය ඉහළ මට්ටමකට ගෙන ඒම
- රටේ අභිමානය ජාත්‍යන්තර සමාජය තුළ වර්ධනය කිරීම

3. විශ්වීය දිගුකාලීන අරමුණු (Universal Long Rang Objectives)

අන්තර්ජාතික සමාජය තුළ පැවතිය යුතු යැයි තමන් විශ්වාස කරන සමාජ පරිසරය ගොඩනැගීම ඉලක්ක කරගත් අරමුණු

1948 සිට 1977 දක්වා විදේශ ප්‍රතිපත්ති තීන්දු තීරණ ගනු ලැබුවේත්, එය ක්‍රියාවට නැගීමේ බලය පැවරී තිබුණේත්, අගමැතිවරයාට වන අතර, ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ සම්බන්ධතා මෙහෙයවීම පිණිස අමාත්‍යාංශයක් ද නොතිබිණි. ඒ සඳහා අගමැතිවරයා යටතේ පාලනය වූ දෙපාර්තමේන්තුවක් පමණක් විය.

1977 වර්ෂයේදී ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ කටයුතු මෙහෙයවීම පිණිස වෙනම ආමාත්‍යාංශයක් සහ අමාත්‍යවරයෙකු පත්කළේය.

නිදහසින් පසු මුල් යුගයේ විදේශ ප්‍රතිපත්තිය දිගින් දිගටම එක සමාන නොවූ අතර ආණ්ඩු මාරුවීම් අනුව වෙනස් විය.

1948 - 1956 දක්වා

- විදේශාධාර වර්ධනය කරගැනීම මේ අවධියේ එක්සත් ජාතික පක්ෂය ආණ්ඩු බලයේ සිටියේය.
- විදේශාධාර වර්ධනය කරගැනීම එම කාලපරිච්ඡේදය තුළ ලංකාව අනුගමනය කළේ බටහිර විශේෂයෙන්ම බ්‍රිතාන්‍යයට පක්ෂපාතී සහ කොමියුනිස්ට් රටවලට එරෙහි ප්‍රතිපත්තියකි. එහිලා ප්‍රධාන සාධක කීපයක් බලපාන ලදී.

නිදහසින් පසු මුල් යුගයේ බ්‍රිතාන්‍යය හා ලංකාව අතර පැවති දැඩි සම්බන්ධතාවය

- සියවස් එක හමාරකට වැඩි කාලයක් බ්‍රිතාන්‍යය යටත් විජිතයක්ව පැවතිම.
- ලංකාව හා බ්‍රිතාන්‍යය අතර 1948 අත්සන් කළ ආරක්ෂක ගිවිසුම, ඒ යටතේ තවදුරටත් ත්‍රිකුණාමලය වරාය සහ කටුනායක ගුවන් තොටුපල යුද කඳවුරු පවත්වාගෙන යාමට බ්‍රිතාන්‍යයන්ට ඉඩදී තිබුණි.

- නිදහස ලබාගැනීමත් සමඟම ශ්‍රී ලංකාවට පොදු රාජ්‍ය මණ්ඩලීය සංවිධානයේ පුර්ණ සාමාජිකත්වය හිමිවීම.
- ශ්‍රී ලංකාව හා බ්‍රිතාන්‍යය අතර පැවති ආර්ථික සම්බන්ධතා.

ශ්‍රී ලංකාව 1948 මැයි හා දෙසැම්බර් මාසවලදී 1949 සැප්තැම්බර්වලදී එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ සාමාජිකත්වය සඳහා ඉදිරිපත්කළ අවස්ථාවල රුසියාව නිශේධ බලය යොදමින් එය ප්‍රතික්ෂේප කිරීම. එසේ ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට හේතු වශයෙන් සෝවියට් ආරක්ෂක ඇමතිවරයා කියා සිටියේ ශ්‍රී ලංකාව පුර්ණ නිදහස් රටක් වශයෙන් පිළිගත නොහැකි බවයි.

ලංකාවේ එවකට පැවති දේශපාලන තත්ත්වයේ සහ බලයේ සිටි එක්සත් ජාතික පක්ෂයේ කොමියුනිස්ට් විරෝධී දේශපාලන අදහස් - මේ වනවිට එක්සත් ජාතික පක්ෂයේ ප්‍රධාන විරුද්ධවාදීන් වූයේ ලංකා සමසමාජ පක්ෂය, කොමියුනිස්ට් පක්ෂය ඇතුළු මාක්ස්වාදී පක්ෂ වූ අතර ඔවුන් සම්බන්ධයෙන් පැවතියේ දැඩි බියක් සහ විරෝධයකි. අනෙක් අතට 1949 න් පසු සෝවියට් රුසියාව ප්‍රමුඛ කොමියුනිස්ට්වාදීන්ගේ නැගී සිටීමත් සමඟ බටහිර සහ ආසියාතික නායකයින් තුළද පැවතියේ කොමියුනිස්ට් තර්ජනය පිළිබඳ දැඩි බියකි. එපමණක් නොව ඉන්දීය අගමැති නේරු විසින්ද කොමියුනිස්ට් වාදයේ අරමුණ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය නැති කිරීම බව ප්‍රකාශකරන ලදී. මේ පදනම තුළ බ්‍රිතාන්‍යය වෙත වඩ වඩාත් බටහිරට නැඹුරුවූ කොමියුනිස්ට් රටවලට එරෙහි වූ ප්‍රතිපත්තිය නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ මුල් අවධියේ විදේශ ප්‍රතිපත්තිය තුළ පැවති ප්‍රධාන ලක්ෂණය විය. මේ මත කොමියුනිස්ට් රටවල් සමඟ රාජ්‍ය උපායික සම්බන්ධතා ගොඩනඟා නොගත් කොමියුනිස්ට් යැයි හැඟී ගිය කිසිවෙකුටත් මෙරටට ඒමට ඉඩ නොදුන්නේය.

නිදසුන් :-

1. කොමියුනිස්ට් පක්ෂයට අනුබද්ධිත ලංකා වෘත්තීය සමිති සම්මේලනයේ 10 වන සංවත්සරයට සහභාගිවීමට රුසියන්, ප්‍රංශ සහ චීන කොමියුනිස්ට් නායකයින්ට ලංකාවට පැමිණීමට විසා බලපත්‍ර ලබා නොදීම.
2. කොමියුනිස්ට්වාදියෙකු ලෙස සැලකූ බ්‍රිතාන්‍ය සාම කමිටු සභාපතිවරයාට ලංකාවට පැමිණීමට ඉඩ නොදීම.
3. කොමියුනිස්ට්වාදය හා සම්බන්ධ පොත්පත්, සඟරා හා චිත්‍රපට ලංකාවට ගෙනඒම තහනම් කිරීම.

මෙම ප්‍රතිපත්ති යම් තරමකින් වෙනස් කිරීමට සිදුවූ අවස්ථා දෙකක් ද මේ අවධිය තුළ දැකගත හැකිවිය.

1. 1950 චීන රාජ්‍ය උපායික ලෙස පිළිගැනීම
2. 1952 චීනය හා ලංකාව අතර ඇතිකර ගත් රබර් - සහල් ගිවිසුම

දෙවන ලෝක යුද්ධයෙන් පසු ලෝක වෙළඳපලේ ඇතිවන විශාල සහල් හිඟයක් සමඟ ලංකාව දැඩි අර්බුදයකට ලක්වූ අතර 1952 මැද තමන්ට සහල් සපයන්න යැයි ලංකාණ්ඩුව මුළු ලෝකයටම ආයාචනා කළේය. එහෙත් කිසිවෙකු එයට ප්‍රතිචාර නොදැක්වූ අතර රබර් මිල පහල යාම හේතුවෙන් ගෙන ඇතිවන විදේශ විනිමය හිඟය ඒ තත්ත්වය වඩාත් බරපතල කළේය. මෙබඳු තත්ත්වයක් තුළ මෙම රබර් - සහල් ගිවිසුම ලංකාව මුහුණ පෑ විශාල ආර්ථික අර්බුදයකින් ගොඩගැනීමක් ද විය.

එහෙත් ඉන්පසුව වුවද කොමියුනිස්ට් රටවල් සමඟ විදේශ සම්බන්ධතා ගොඩනගා නොගත් අතර අඩුම වශයෙන් චීනය සමඟ තානාපති සම්බන්ධතා හෝ ඇතිකර නොගන්නා ලදී.

විදේශ ප්‍රතිපත්තිය තුළ ඉන් පසු හෝ කොමියුනිස්ට් විරෝධය නිමා නොවූ බව 1955 බැංග්කු සම්මේලනයේදී ලංකාවේ අගමැති ජෝන් කොතලාවල මහතා සිදුකළ කථාවෙන් පැහැදිලි වේ.

1956 - 1965 දක්වා

1956 මහ මැතිවරණයෙන් බණ්ඩාරනායක මහතාගේ ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය ප්‍රමුඛ මහජන එක්සත් පෙරමුණු රජය බලයට පත්විය. (1960 මාර්තු, ජූනි කාලය හැර) 1965 දක්වා ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂයේ බලයේ සිටියේය.

එම රජය මෙතෙක් කොමියුනිස්ට් රාජ්‍යයන් සම්බන්ධයෙන් අනුගමනය කල ප්‍රතිපත්ති ද ඇතුළුව සමස්ත විදේශ ප්‍රතිපත්තිය තුළ විප්ලවීය වෙනසක් සිදුකරන ලදී. මෙහිලා බාහිර හා අභ්‍යන්තර සාධක ගණනාවක් බලපෑවේය.

1. ජෝෂප් ස්ටාලින්ගෙන් පසු රුසියාවේ ආසියාතික ප්‍රතිපත්තිය වෙනස් වීම.
2. කොමියුනිස්ට් රාජ්‍යයන් සම්බන්ධයෙන් බණ්ඩාරනායක මහතා දැරූ ආකල්ප.
3. 1956 වනවිට කොමියුනිස්ට් පක්ෂ බලයට පත් ආණ්ඩුව සමඟ ඇතිකරගත් සම්බන්ධතා සහ කොමියුනිස්ට්වාදය පිළිබඳ ජනතාවගේ පැවති ආකල්ප වෙනස්ව තිබීම.

බණ්ඩාරනායක මහතාගේ ආණ්ඩුවේ ප්‍රථම රාජාසන කථාව තුළ එම ආණ්ඩුවේ නව විදේශ ප්‍රතිපත්තිය අන්තර්ගත විය. එමඟින් කියා සිටියේ ආණ්ඩුව,

- කිසිම බල කඳවුරකට නොබැඳෙන බව.
- කටුනායක හා ත්‍රිකුණාමලය කඳවුරු ආපසු ලබාගන්නා බව.

- 1958 වෙකෝස්ලෝවැකියා අගමැති ශ්‍රී ලංකාවට ඒම.
- 1956 දක්වා බ්‍රිතාන්‍යය සහ බටහිර සමඟ පැවති සම්බන්ධතා තවදුරටත් පවත්වාගෙන යාම තුළින් අරමුණු ඉටුකරන ලදී.

111. රුසියානු හංගේරියානු ප්‍රශ්නයට මැදිහත් වූ අවස්ථාවේ බණ්ඩාරනායක මහතා මධ්‍යස්ථ ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය කිරීම තුළින් ඇතිකර ගත් සම්බන්ධතා අර්බුදයෙන් තොරව පවත්වාගෙන යාමට උත්සහ කිරීම.

- සුවස් ඇල ජනසතු කළ අවස්ථාවේ එය අනුමත කරමින් ලන්ඩන් සමුළුවේදී නැගූ ප්‍රකාශය මගින් එක් පක්ෂයකට ගැති නොවන බව දැන්වීම.
- චීන අගමැතිවරයා ලංකාවට (1957) පැමිණි අවස්ථාවේ කළ ඒකාබද්ධ ප්‍රකාශනය මගින් ලොකු කුඩා රාජ්‍යයන් සමාන වන බවත් කිසිදු රටකට තවත් රටක අභ්‍යන්තරයට මැදිහත්වීමට අයිතියක් නැතිබව සහ නිරායුධකරණය අනුමත කිරීම මගින් ජාතීන් අතර සහයෝගීතාවය සඳහා පදනම දැමීම.
- චීන ඉන්දීය දේශසීමා ගැටුමේදී මධ්‍යස්ථව සිටිමින් මධ්‍යස්ථ ආසියාතික රටවල් හා එක්ව එය සමථයට පත්කිරීමට උත්සාහ ගැනීම.
- චීනය හා රුසියාව සමඟ නාවික සම්බන්ධතා වර්ධනය කරගැනීම.
- ඉන්දීය කම්කරුවන්ගේ පුරවැසිභාවය වැනි ප්‍රශ්න සාකච්ඡා මාර්ගයෙන් විසඳාගනිමින් දෙරට අතර සහයෝගීතාවය වර්ධනයකර ගැනීම.

1963 ලංකා ඕලන්ද ගිවිසුම

- මෙම කාලය තුළ සමාජවාදී රටවල් සමඟ ඇතිකර ගන්නා ගිවිසුම් මගින් වෙළඳ, කාර්මික, කෘෂිකාර්මික සහ මූල්‍ය ණය ආධාර ලබාගනිමින් ශ්‍රී ලංකාවේ එම ක්ෂේත්‍ර වර්ධනය කර ගැනීම.
- එසේ ඇතිකර ගත් විදේශ ප්‍රතිපත්තිය තුළින් අද දක්වාත් පවතින වැදගත් ප්‍රතිපත්තිය වන්නේ,
 1. නොබැඳි පිළිවෙත
 11. න්‍යෂ්ටික ආයුධ පිහිටුවීම හා අන්තදා බැලීමවලට විරුද්ධ පිළිවෙත යන ඒවා වේ.

අනෙක් රටවල් සමඟ කිට්ටු සහයෝගිතාවයක් ඇතිකර ගැනීමට කටයුතු කරන බව සහ ශ්‍රී ලංකාව නියෝජනය නොකරන රටවල් සමඟ රාජ්‍ය උපාය මාර්ගික සම්බන්ධතා ගොඩනගා ගන්නා බව,

මේ අනුව :

1. 1957 ඔක්තෝම්බර් 15 දින සිට ත්‍රිකුණාමලය නාවික කඳවුරුද, 1957 නොවැම්බර් 01 දින සිට කටුනායක ගුවන් කඳවුරුද නීත්‍යානුකූලවම ශ්‍රී ලංකාව සතුකර ගැනීම තුළින් පළමු අරමුණු ඉටුකර ගන්නා ලදී.
11. 1957 මුල් භාගයේදී සෝවියට් රුසියාව හා චීනය සමඟ ප්‍රථම වතාවට තානාපති සම්බන්ධතා ඇතිකර ගැනීම.
 - 1957 දෙසැම්බර් වල රුසියාව හා චීනය සමඟ ආර්ථික, සංස්කෘතික හා රාජ්‍ය උපායික සම්බන්ධතා ගිවිසුම් අත්සන් කිරීම.
 - මාක්ස්වාදී ලිපිලේඛන පොත්පත් සඟරා සහ චිත්‍රපට ගෙන ඒමට පනවා තිබූ තහනම ඉවත් කිරීම.
 - 1957 චීන අගමැති සහ එරට සංස්කෘතික කණ්ඩායම ශ්‍රී ලංකාවට පැමිණීම.

1964 සිරිමා - ශාස්ත්‍රී ගිවිසුම මගින් අදාල ප්‍රශ්නයට විසඳුම් ලබාගැනීමට අමතරව ලෝක කටයුතු සම්බන්ධයෙන් රාජ්‍යයන් දෙක අතර ආර්ථික සාමූහිකත්වයක් ගොඩනගා ගන්නා ලදී.

- 1963 - 1965 කාලයේ ශ්‍රී ලංකාව මුහුණ දුන් බරපතල ප්‍රශ්නයක් වූයේ විදේශ විනිමය ප්‍රශ්නයයි. මේ සඳහා ආර්ථික විද්‍යාඥයින් විසින් දිගු කාලීන විසඳුම් දෙකක් දුන් අතර එය විසඳීම සඳහා විදේශ ආධාර අවශ්‍ය බව තර්කකරන ලදී. ඒ අනුව පළමු වතාවට එනම්, විදේශ ආධාර 1965 විදේශ ප්‍රතිපත්තිය තීරණය කිරීමේ ප්‍රබල සාධකයක් ලෙස බලපෑවේය. එය විසඳීමට ශ්‍රී ලංකා සම සමාජ සභාගය උත්සාහ කළේ බටහිර රටවල ආධාරයෙනි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ලංකාවේ ආර්ථික ප්‍රශ්න සලකා බැලීමට ලෝක බැංකු නියෝජිත පිරිසක් ලංකාවට එවන ලදී.

1965 බලයට පත් රජය ඉහත ප්‍රතිපත්තිය ඉදිරියට ගෙනගිය අතර එය ස්ථාපිත කිරීමටද පියවර ගන්නා ලදී. ඒ සඳහා ඔවුන් විසින් ක්‍රියාමාර්ග කීපයක් ඇතිකරන ලදී

1. ආර්ථික ආධාර ලබාගැනීමට අවශ්‍ය ආයතනික රටාවන් සකස් කිරීම.
නිදසුන් : ක්‍රම සම්පාදන අමාත්‍යාංශය පිහිටුවීම
2. ලෝක බැංකුවට පිළිගත හැකි ලෙස ලංකාවේ ආර්ථිකය සකස් කිරීම.
3. ලංකාවේ විදේශ ප්‍රතිපත්තිය බටහිර බලවතුන්ට වඩාත් පිළිගත හැකි ලෙස සැකසීම.

- 4. මේ ආණ්ඩුව බලයට පැමිණි විගස ඒනයට හා සෝවියට් රුසියාවට වැඩි වැදගත්කම් ලබා නොදෙන බවට පෙන්නුම් කිරීම. එහෙත් පැවති තානාපති සහ වෙළඳ සම්බන්ධතා වෙනස් කළේ නැත.
- 5. 1965 - 1970 අවධියේ විදේශ ප්‍රතිපත්තියේ වැඩි අවධානය අන්තර්ජාතික කටයුතු වලට නොව විදේශාධාර ලබාගැනීමට යොමුකිරීම.

1970 සමගි පෙරමුණු රජය මැතිවරණයට පෙර තමන් බලයට පැමිණි පසු එම ප්‍රතිපත්ති වෙනස් කරන බව දැක්වුවද එසේ වෙනස් කළේ නැත. 1965 න් පසු ජාත්‍යන්තර ක්ෂේත්‍රය තුළ සිදුවූ වැදගත් වෙනස්කම් වූයේ,

- 1. ඉන්දියාව දකුණු ආසියාවේ වඩාත් බලවතා වීම
- 11. සෝවියට් රුසියාව, දකුණු ආසියාවේ බාහිර බලවතා වීම

ඒ සම්බන්ධයෙන් 1970 බලයට පත් ලංකාණ්ඩුව අනුගමනය කළ ප්‍රතිපත්තිය වූයේ,

- ඉන්දියාවෙන් සහ රුසියාවෙන් ඇත්ව සිටීමට උත්සාහ කිරීම
- ඒ දෙකටම එරෙහිව ඇමෙරිකාව හා චීනය සමඟ වඩා කිට්ටු වීමයි.

- 1. 1971 අප්‍රේල් මාසයේ ශ්‍රී ලංකාව හා චීනය අතර සම්බන්ධතාවය පරදු වූ අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇමෙරිකාව සමඟ සම්බන්ධතා වැඩිකරගැනීම.
- 2. 1976 නොබැඳි ජාතීන්ගේ සම්මේලනය ශ්‍රී ලංකාවේ පවත්වමින් ශ්‍රී ලංකාවේ නොබැඳි ප්‍රතිපත්තිය තහවුරු කිරීම.
- 3. 1964 ඇතිකර ගත් සිරිමා ශාස්ත්‍රී ගිවිසුම මෙම අවධියේ නැවතත් ශක්තිමත් කරනලද අතර ඉන්දීය අගමැති ඉන්දිරා ගාන්ධි සමඟ ගොඩනගා ගත් පෞද්ගලික සම්බන්ධතා උපයෝගිකර ගනිමින් ඉන්දියාව සමඟ මනා සම්බන්ධතාවයක් පවත්වා ගැනීමට සමත්වීම.
- 4. 1977 පසු බලයට පත් ජනාධිපති ජේ.ආර්. ජයවර්ධන සිය විදේශ ප්‍රතිපත්තිය පිළිබඳ ආරම්භක දේශනායේදීම නොබැඳි පිළිවෙත රාජ්‍යයන් අතර සම්බන්ධතා පවත්වාගෙන යාමේ ප්‍රතිපත්තිය බව ප්‍රකාශ කිරීම.
- 5. ඉන්දීය අගමැති ඉන්දිරා ගාන්ධිගේ සහභාගිත්වයෙන් 1983 නවදිල්ලියේ පැවති නොබැඳි ජාතීන්ගේ සම්මේලනයේදී තුන්වන ලෝකයේ රටවල දිළිඳුබව පිළිබඳ සංවර්ධිත රටවල නායකයින්ගේ අවධානය යොමුකිරීම.
- 6. 1985 සාර්ක් සම්මේලනයේ අධිකාරී පත්‍රයට අත්සන් තබමින් කලාපීය සහයෝගිතාවයට පදනම දැමීම.
- 7. මෙසේ ඉන්දියාව සමඟ යම් සබඳතා මතුපිටින් ඇතිකරනු ලැබුවද ශ්‍රී ලංකා රජය පක්ෂ්ඨානය හා ඇමෙරිකාව සමඟ වඩා සමීප සම්බන්ධතා පවත්වාගෙන යාම.

8. මේ අවධියේ ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ප්‍රතිපත්තිය තීරණය කිරීමේ වැදගත් සාධකය වූයේ LTTE සංවිධානය සහ රජය අතර පැවති ගැටුම විය. එම ගැටුම විසඳා ගැනීම සඳහා රජය වඩ වඩාත් බටහිර සහාය අපේක්ෂා කළ අතර, එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අසල්වැසි ඉන්දියාව අමනාපයට පත්විය. රජය ඉන්දියාව මෙම සංවිධානයට සහාය දෙන බවට වෝදනා කළ අතර මෙය දෙරට අතර යම් විරසකයක් ගොඩනගා ගැනීමට මේ තත්ත්වය හේතුවිය. අවසානයේ රජය L.T.T.E. සංවිධානය පරාජය කිරීමට ආසන්න තත්ත්වයක සිටියදී ඉන්දියාව ගුවනින් ආහාර හෙලීමෙන් එම විජයග්‍රහණය ආපසු හරවන ලදී.
9. මෙම සිදුවීම තුළ මෙතෙක් ලංකාව විශ්වාසය තබා දැඩි සම්බන්ධතා පවත්වාගෙන ගිය ඇමරිකාව පකිස්ථානය හා චීනය ලංකාව වෙනුවෙන් ඉදිරිපත් නොවීම නිසා අකමැත්තෙන් වුවද ප්‍රශ්නය විසඳා ගැනීමට ඉන්දියාව දෙසට නැඹුරු වූ අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් වූයේ 1987 ඉන්දු ලංකා ගිවිසුමයි.
10. LTTE සංවිධානය ඉන්දියාව සමඟ එකඟ වූ ආකාරයට ක්‍රියා නොකිරීම නිසා ඉන්දියාව සාම සාධක හමුදාවක් එවන අතර එය රටවල් දෙක අතර අමනාපය සමනය කිරීමට නොව වර්ධනය කිරීමට හේතුවිය.
11. ජනාධිපති ආර්. ප්‍රේමදාස ඉන්දීය හමුදාව ආපසු යවනු ලැබුවද ඉන්දියාව සමඟ 1970 දශකයේ පැවති සම්බන්ධතා යළි ගොඩනැගුණේ නැත.
12. මෙම කාල පරිච්ඡේදය පුරාම එනම් ජනාධිපති ජයවර්ධන සහ ජනාධිපති ප්‍රේමදාසයන්ගේ පාලන කාලය පුරාම රජය බටහිර රටවල් සමඟ දැඩි සම්බන්ධතාවයක් ගොඩනගා තිබූ අතර එහිලා 1977 ක් ආරම්භ කරන ලද විවෘත ආර්ථික ක්‍රමය දැඩි ලෙස බලපෑවේය. එය සාර්ථක කරගැනීම සඳහා ජාත්‍යන්තර ආධාර ලබාගැනීම එම සබඳතාවල අරමුණ විය.
13. 1994 බලයට පත් පොදු පෙරමුණු රජය ඉන්දු ලංකා සබඳතා යථා තත්වයට පත්කරමින් ඉන්දියාව සමඟ සුහදකාවය යළි ගොඩනගා ගන්නා ලදී. 1994 ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ඇමතිවරයාත් 1995 ශ්‍රී ලංකා ඉන්දීය නායකයන් සමඟ සාකච්ඡාකරමින් ප්‍රශ්න අවසන්කර ගැනීමට පියවර ගන්නා ලදී.
14. ශ්‍රී ලංකාව විසින් ඉන්දියාව බලවතෙකු ලෙස පිළිගත් අතරම, ඉන්දියාව ජනවාර්ගික අර්බුදය අභ්‍යන්තර ප්‍රශ්නයක් ලෙස පිළිගත් අතර මේ දක්වා වකුච හෝ සෘජුව එයට අනවශ්‍ය ලෙස බලපෑම් කොට නැත.
15. මෙසේ ශ්‍රී ලංකාව ඉන්දියාව සමඟ නැවත සුහදකාව වර්ධනය කරගනු ලැබූ අතරම බටහිර රටවල් සමඟ සහයෝගිතාවය තවදුරටත් වර්ධනය කරගැනීමේ ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය කළේය.
16. 2005 බලයට පත් රජයේ විදේශ ප්‍රතිපත්තිය තීරණය කිරීම කෙරෙහි බලපෑ තීරණාත්මක සාධකය වූයේත් ජනවාර්ගික අර්බුදයයි.
17. රජයට සාකච්ඡා මගින් එම ප්‍රශ්නය විසඳ ගන්නා ලෙස බටහිර රටවලින් සිදුවූ තෙරපුම් තීරණාත්මක ලෙස ප්‍රතික්ෂේප කරමින් ඒ සඳහා යුධමය ක්‍රියාමාර්ගයක්

අනුගමනය කිරීම. ශ්‍රී ලංකාවේ ජාත්‍යන්තර සබඳතා කෙරෙහිත්, ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ප්‍රතිපත්තිය හැඩගැසීම කෙරෙහිත් බලපෑවේය.

- 18. බටහිර රටවල් සමඟ මෙතෙක් අනුගමනය කළ හිතකාමී විදේශ ප්‍රතිපත්තිය තව දුරටත් රජය අනුගමනය කළද එම රටවල් ලංකාව කෙරෙහි දිගින් දිගටම අනුගමනය කළ බාධාකාරී ප්‍රතිපත්තිය හමුවේ රජය බටහිර රටවල්වලට එරෙහි ලෝකයේ වෙනත් රටවල් සමඟ සබඳතා වර්ධනය කර ගැනීමට කටයුතු කළේය.
නිදසුන් : ඉරානය, ලිබියාව, මියන්මාරය වැනි රටවල්

(මේ ආකාරයට ඒ ඒ අවස්ථාවල විදේශ ප්‍රතිපත්තිය වෙනස් වූ ආකාරය සහ එය හැඩගැස්වීමට බලපෑ සාධක ඉස්මතුවන ආකාරයට පාඩම ගොඩනැගිය යුතුය. එසේම ඉහත විස්තර කළ ආකාරයට ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ප්‍රතිපත්තිය අදවන විට කවර දිශාවකට ගමන් කිරීමේ ප්‍රවණතාවයක් දක්වන්නේ ද? යන්නත් පැහැදිලි කළ යුතුය)

ඉගෙනුම් ඉගැන්වීම් ක්‍රියාකාරකම

ස්ව නිර්මාණ සංග්‍රහයක් සකස් කිරීම

- ශ්‍රී ලංකාවේ ගෝලීය හා කලාපීය පරිසරය හඳුනාගැනීම සඳහා ස්ව නිර්මාණ සංග්‍රහයක් සකස් කිරීම.
- ක්‍රියාකාරකම සඳහා අදාළ තොරතුරු පහත සඳහන් ශීර්ෂ ඔස්සේ ලබාගන්න.
 - දකුණු ආසියානු කලාපීය සහයෝගිතා සංවිධානය. (සාර්ක්)
 - අග්නි දිග ආසියානු ජාතීන්ගේ සංවිධානය (ආසියාන්)
 - යුරෝපා එකමුතුව.
 - බ්‍රිතාන්‍ය පොදු රාජ්‍ය මණ්ඩලය.
 - එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය.
 - තෝරාගත් බහුපාර්ශවීය ගෝලීය ආයතන
 උදා :- ලෝක බැංකුව, ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල, ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව, අන්තර් ජාතික රතු කුරුස කමිටුව, ප්‍රධාන ගණයේ මානව හිමිකම් සංවිධාන වන ජාත්‍යන්තර ක්ෂමා ආයතනය, මානව හිමිකම් විමර්ශන සංවිධානය.
- ඉහත සඳහන් මාතෘකා සුදුසු පරිදි එක් එක් සිසුන් අතර බෙදා දෙන්න.
- තොරතුරු සපයා ගැනීමට අදාළ මූලාශ්‍ර සපයා දෙන්න.
- අවශ්‍ය මඟ පෙන්වීම් කරන්න.
- සිසුන් සකස් කළ ස්ව නිර්මාණ එකතුකර ස්ව නිර්මාණ සංග්‍රහයක් සකස් කරවන්න.
- සුදුසු පරිදි ඇගයීමට ලක්කරන්න.

මූලාශ්‍ර :

1. Website - www.amnesty.org
<http://www.adb.org>
2. කරුණාදාස, ඩබ්.එම්. - නිදහස් ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ප්‍රතිපත්තිය
3. අබේවර්ධන, ඩී.එල්. - ශ්‍රී ලංකාවේ ජාත්‍යන්තර සම්බන්ධතා
4. කරුණාදාස, ඩබ්.එම්. - ජාත්‍යන්තර සංවිධාන
5. හේරත්, ශ්‍රීමා කුමාරි - අන්තර්ජාතික සංවිධාන
6. සෙනෙවිරත්න, වාමිනේදි - ලෝක සංවිධාන
7. Basic Facts About UN - එක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රවෘත්ති කේන්ද්‍රය
8. එක්සත් ජාතීන්ගේ පවුල - එක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රවෘත්ති කේන්ද්‍රය
9. Wikipedia, the free encyclopedia

පාසල පදනම් කරගත් තක්සේරුකරණය - හැදින්වීම

ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් සහ ඇගයීම් අධ්‍යාපන ක්‍රියාවලියේ වැදගත් සංරචක තුනක් බවත් ඉගෙනුමෙහි සහ ඉගැන්වීමෙහි ප්‍රගතිය දැනගැනීම පිණිස ඇගයීම් යොදාගත යුතු බවත් සෑම ගුරුවරයෙකු විසින් ම දත යුතු පැහැදිලි කරුණකි. ඒවා අන්‍යෝන්‍ය බලපෑමෙන් යුතු ව ක්‍රියාකරන බවත් එසේ ම එකිනෙකෙහි සංවර්ධනය කෙරෙහි එම සංරචක බලපාන බවත් ගුරුවරු දනිති. සන්නතික (නිරන්තරයෙන් සිදුවන) ඇගයීම් මූලධර්ම අනුව ඇගයීම් සිදුවිය යුත්තේ ඉගෙනීම හා ඉගැන්වීම කෙරෙන අතරතුර දී ය. මෙය ඉගෙනුම් ඉගැන්වීම් ක්‍රියාවලිය ආරම්භයේ දී හෝ මැද දී හෝ අග දී හෝ යන ඕනෑම අවස්ථාවක දී සිදුවිය හැකි ය. එලෙස තම සිසුන්ගේ ඉගෙනුම් ප්‍රගතිය ඇගයීමට අපේක්ෂා කරන ගුරුවරයකු ඉගෙනුම ඉගැන්වීම සහ ඇගයීම පිළිබඳ සංවිධානාත්මක සැලැස්මක් යොදාගත යුතු වෙයි.

පාසල පදනම් කරගත් ඇගයීම් වැඩපිළිවෙළ හුදු විභාග ක්‍රමයක් හෝ පරීක්ෂණ පැවැත්වීමක් හෝ නොවේ. එය හඳුන්වනු ලබන්නේ සිසුන්ගේ ඉගෙනීමත්, ගුරුවරුන්ගේ ඉගැන්වීමත් වැඩි දියුණු කිරීම සඳහා යොදාගනු ලබන මැදිහත් වීමක් වශයෙනි. මෙය සිසුන්ට සමීප ව සිටිමින් ඔවුන්ගේ ප්‍රබලතා සහ දුබලතා හඳුනාගෙන ඒවාට පිළියම් යොදමින් සිසුන්ගේ උපරිම වර්ධනය ළඟා කර ගැනීමට යොදා ගත හැකි වැඩපිළිවෙළකි.

ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් ක්‍රියාකාරකම් තුළින් අනාවරණ ක්‍රියාවලියට සිසුන් යොමු කෙරෙන අතර, ගුරුවරයා සිසුන් අතර ගැවසෙමින් ඔවුන් ඉටුකරන කාර්ය නිරීක්ෂණය කරමින් මාර්ගෝපදේශකත්වය සපයමින් කටයුතු කිරීම පාසල් පදනම් කරගත් ඇගයීම් වැඩපිළිවෙළ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී අපේක්ෂා කෙරේ. මෙහිදී ශිෂ්‍යයා නිරතුරු ව ඇගයීමට ලක්විය යුතු අතර, ශිෂ්‍ය හැකියා සංවර්ධනය අපේක්ෂිත අන්දමින් සිදුවන්නේ දැයි ගුරුවරයා විසින් තහවුරු කරනු ලැබිය යුතු වෙයි.

ඉගෙනීම සහ ඉගැන්වීම මගින් සිදුවිය යුත්තේ සිසුන්ට නිසි අත්දැකීම් ලබා දෙමින් ඒවා සිසුන් විසින් නිසි පරිදි අත්පත් කර ගෙන තිබේදැයි තහවුරු කර ගැනීම ය. ඒ සඳහා නිසි මාර්ගෝපදේශය සැපයීම ය. ඇගයීමේ (තක්සේරු කිරීමේ) යෙදී සිටින ගුරුවරුන්ට තම සිසුන් සඳහා දෙයාකාරයක මාර්ගෝපදේශකත්වය ලබා දිය හැකි ය. එම මාර්ගෝපදේශ පොදුවේ හඳුන්වන්නේ ප්‍රතිපෝෂණය (Feed Back) හා ඉදිරි පෝෂණය (Feed Forward) යනුවෙනි. සිසුන්ගේ දුබලතා හා නොහැකියා අනාවරණය කරගත් විට ඔවුන්ගේ ඉගෙනුම් ගැටලු මගහරවා ගැනීමට ප්‍රතිපෝෂණයත් ,සිසු හැකියා සහ ප්‍රබලතා හඳුනා ගත් විට එම දක්ෂතා වැඩි දියුණු කිරීමට ඉදිරි පෝෂණයත් ලබා දීම ගුරු කාර්යය වෙයි.

ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් ක්‍රියාවලියේ සාර්ථකත්වය සඳහා පාඨමාලාවේ අරමුණ අතරෙන් කවර අරමුණු කවර මට්ටමින් සාක්ෂාත් කළ හැකි වූයේ දැයි හඳුනා ගැනීම සිසුන්ට අවශ්‍ය වෙයි. අගයීම් වැඩ පිළිවෙළ ඔස්සේ සිසුන් ළඟා කරගත් ප්‍රවීණතා මට්ටම් නිශ්චය කිරීම මේ අනුව ගුරුවරුන්ගේ බලාපොරොත්තු වන අතර සිසුන් හා සන්නිවේදනය කිරීමට ගුරුවරුන් යොමුවිය යුතු ය. මේ සඳහා යොදාගත හැකි හොඳම ක්‍රමය වන්නේ පාසල පදනම් කරගත් ඇගයීම් ක්‍රමය යි.

යටෝක්ත අරමුණ සහිත ව ක්‍රියාකරන ගුරුවරුන් විසින් තම ඉගැන්වුම් ක්‍රියාවලියන් සිසුන් ගේ ඉගෙනුම් ක්‍රියාවලියන් වඩාත් කාර්යක්‍ෂම කිරීම පිණිස වඩා හොඳ කාර්යක්‍ෂමතාවයෙන් යුක්ත ඉගෙනුම් ඉගැන්වුම් සහ ඇගයීම් ක්‍රම යොදා ගත යුතු වෙයි.

මේ සම්බන්ධයෙන් සිසුන්ට සහ ගුරුවරුන්ට යොදා ගත හැකි ප්‍රවේශ පිළිබඳ ප්‍රභේද කිහිපයක් මතු දැක්වෙයි. මේවා බොහෝ කලක සිට ගුරුවරුන් වෙත විභාග දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ද ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය විසින් ද තොරතුරු සම්පාදනය කරන ලද ක්‍රමවේද වෙයි. එහෙයින් ඒවා සම්බන්ධයෙන් පාසල් පද්ධතියේ ගුරුවරුන් හොඳින් දැනුවත් වී ඇතැයි අපේක්‍ෂා කෙරේ. එම ප්‍රභේද මෙසේ ය.

01. පැවරුම්	02. ව්‍යාපෘති
03. සමීක්ෂණ	04. ගවේෂණ
05. නිරීක්ෂණ	06. ප්‍රදර්ශන/ ඉදිරිපත් කිරීම
07. කෙණ්ඩු වාරිකා	08. කෙටි ලිඛිත පරීක්ෂණ
09. ව්‍යුහගත රචනා	10. විවෘත ග්‍රන්ථ පරීක්ෂණ
11. නිර්මාණාත්මක ක්‍රියාකාරකම්	12. ශ්‍රවන පරීක්ෂණ
13. ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරකම්	14. කථනය
15. ස්ව නිර්මාණ	16. කණ්ඩායම් ක්‍රියාකාරකම්
17. සංකල්ප සිතියම	18. ද්විත්ව සටහන් ජර්නල
19. බිත්ති පුවත්පත්	20. ප්‍රශ්න විචාරාත්මක වැඩසටහන්
21. ප්‍රශ්න හා පිළිතුරු පොත්	22. විවාද
23. සාකච්ඡා මණ්ඩල	24. සම්මන්ත්‍රණ
25. ක්ෂණික කථා	26. භූමිකා රංගන

හඳුන්වා දී ඇති මෙම ඉගෙනුම්, ඉගැන්වීම් ක්‍රම සෑම එකක් ම සෑම විෂයයක් සම්බන්ධයෙන් සෑම විෂය ඒකකයකට ම යොදා ගතයුතු යැයි අපේක්‍ෂා නොකෙරෙයි. තම විෂයයට, විෂය ඒකකයට ගැළපෙන ප්‍රභේදයක් තෝරා ගැනීමට ගුරුවරුන් දැනුවත් විය යුතුය; වග බලා ගත යුතුය. එහි දී පහත වගුවෙහි දැක්වෙන ආකාරයට උචිත නිර්ණායක පදනම් කරගෙන ඇගයීමට ලක්කරන්න. මෙම ගුරු මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහවල ගුරුවරුන්ට තම සිසුන්ගේ ඉගෙනුම් ප්‍රගතිය තක්සේරු කිරීම සඳහා යොදාගත හැකි ඉගෙනුම් - ඉගැන්වුම් හා ඇගයීම් ප්‍රභේද පිළිබඳ සඳහනක් තිබේ. ඒවා ගුරුවරුන් විසින් සුදුසු පරිදි තම පන්තියේ සිසුන්ගේ ප්‍රගතිය තක්සේරු කිරීම පිණිස යොදාගත යුතු වෙයි. ඒවා භාවිත නොකොට මග හැරීම සිසුන්ට තම ශාස්ත්‍රීය හැකියා මෙන්ම ආවේදනික ගති ලක්ෂණත් මනෝවාලක දක්ෂතාත් පිළිබඳ වර්ධනයක් ළඟා කර ගැනීමත්, ප්‍රදර්ශනය කිරීමත් පිළිබඳ අඩුපාඩු ඇති කරවයි.

I වාරය - ඇගයීම් සැලසුම් 01

- සුභ සාධක රාජ්‍ය ක්‍රමයේ වර්ධනයත් සමඟ ආණ්ඩුවේ ප්‍රධාන වගකීම බවට ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය කිරීම පත්ව ඇත. එසේ පිළියෙල කරන රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාවේ යෙදවීම රාජ්‍ය පරිපාලනය වේ. ඒ අනුව මූලික වශයෙන් රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය කිරීම, ඒවා ක්‍රියාවට නංවනු ලබන ආකාරය සහ ඊට සම්බන්ධ ආයතන පද්ධතිය පිළිබඳව සිසුන්ගේ ප්‍රායෝගික දැනුම මැන බැලීමට මෙම ඇගයීම තුළින් අපේක්ෂා කෙරේ.
- ඔබ පාසල පිහිටි ප්‍රදේශය ආසන්නව ඇති ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයක්, දිස්ත්‍රික් ලේකම් කාර්යාලයක් හෝ වෙනත් ඕනෑම රජයේ ආයතනයක් තෝරාගෙන එම ආයතන නිරීක්ෂණය කිරීමේ ක්ෂේත්‍ර වාරිකාවක යෙදෙන්න. එම නිරීක්ෂණ ඇසුරින් පහත දැක්වෙන ක්ෂේත්‍රයන්ට අදාළව කරුණු එක්රැස් කර වාර්තාවක් පිළියෙල කරන්න. සුදුසු නිර්ණායක යොදා ගනිමින් සිසුන් ඇගයීමට ලක්කරන්න.
 - සංවිධාන ධුරාවලිය.
 - නිල බල ක්‍රමය.
 - එම ආයතනයෙන් ඉටුවන සේවා.
 - රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාවට නංවන අයුරු.
 - රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාවට නැංවීමේදී ඊට දායක වන වෙනත් ආයතන.
 - ආයතනයේ කළමනාකරණ විධික්‍රම හා ඒවායේ සුවිශේෂ ලක්ෂණ.

I වාරය - ඇගයීම් සැලසුම් 02

මිනිස් වර්ගයාගේ ආරම්භයේ සිට නූතනය දක්වාම ගැටුම යන්න සිය පැවැත්ම සමඟ බැඳී පවතින්නක් බව දේශපාලන විද්‍යාව හදාරන ශිෂ්‍යයා අවබෝධකර ගත යුතුය. මෙම තත්වය තේමාකර ගනිමින් අවශ්‍ය නම් නිර්මාණශීලීව පින්තූර හා වර්ණ භාවිතා කරමින් පහත දැක්වෙන මාතෘකා ශිෂ්‍ය කණ්ඩායම් කීපයක් අතරේ බෙදී යනසේ සාමූහික බිත්ති පුවත්පතක් නිම කිරීමට සිසුන් යොමුකරවන්න.

- ගැටුම නිර්වචනය.
- ගැටුම් මූලාශ්‍ර
- ගැටුම් හා එහි කෘතෘ.
- ගැටුම හා ප්‍රචණ්ඩත්වය.
- ගැටුම හා අවිහිංසාව.
- ගැටුම් නිරාකරණය කළහැකි ක්‍රම.

එහිදී පහත සඳහන් කරුණු සම්බන්ධවද අවධානය යොමුකරන්න.

1. සෑම ශිෂ්‍යයෙක්ම කණ්ඩායමකට ඇතුළත් කිරීම.
2. කණ්ඩායම් මාතෘකා පිළිබඳ මූලික සාකච්ඡාවක් හා සැලසුම් කිරීමක් සඳහා අවස්ථාව ලබාදීම.
3. සෑම ශිෂ්‍යයකුම කණ්ඩායම් ක්‍රියාකාරකම සඳහා දායක කරවීම.
4. කාල කළමනාකරණය.
5. අවසන් සාමූහික නිර්මාණය සිසුන්ට නිරීක්ෂණය කළහැකි වනසේ ප්‍රදර්ශනය කිරීම.

I වාරය - ඇගයීම් සැලසුම් 03

ජාතික දේශපාලන තත්ත්වය ඉක්මවා ගිය සමාජයක් තුළ ජීවත්වීමට සිදුවීම තුළින් නූතන පුරවැසියාට ද වෙනස්වන අන්තර්ජාතික තත්ත්වය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබාගැනීමට සිදුවීම කාලීන අවශ්‍යතාවයක් වී තිබේ. ඒ අනුව දේශපාලන විද්‍යාව හදාරන ශිෂ්‍යයකු තුළ ගොඩනැගෙන දැනුවත් බව විමසන ආකාරයට ව්‍යුහගත කළ රචනාවක් සිසුන් ලවා ගොඩනගන්න.

එහි දී පහත දැක්වෙන අංග නියෝජනය වනසේ සමකාලීන දේශපාලන තත්ත්වයන් කෙරෙහිද ශිෂ්‍ය අවධානය යොමුකරවන්න.

1. අන්තර්ජාතික දේශපාලනය හඳුනාගැනීම. (අන්තර්ජාතික සබඳතා යනු කුමක්ද ? එය අවශ්‍ය වන්නේ ඇයි ?)
2. අන්තර්ජාතික සබඳතාවල ස්වරූපය.
3. අන්තර්ජාතික සබඳතා නූතනයේ ගොඩනැගුණු ආකාරය.
4. අන්තර්ජාතික බලපෑම් තුලනය කළහැකි උපක්‍රම. (සාමූහික සුරක්ෂිත බව/බල තුලනය, අන්තර්ජාතික නීතිය, නිරායුධකරණය, ලෝක ආණ්ඩු ගොඩනැගීම)
5. අවසන් නිගමන හා යෝජනා දැක්වීම.
6. නිර්මාණාත්මක මාතෘකාවක් යොදා ගැනීම.

II වාරය - ඇගයීම් සැලසුම් 01

උචිත පාලන ක්‍රමයක් ගොඩනගා ගැනීම අරභයා එක් එක් දේශපාලන සමාජ විවිධ ආණ්ඩුක්‍රම ආකෘති භාවිතා කරයි. ඒ අනුව එම එක් එක් සමාජවල අවශ්‍යතා, ලක්ෂණ හා ප්‍රවණතා එකිනෙකට වෙනස් විය හැකිය. එහෙත් එම ආකෘති පිළිබඳ තුලනාත්මක දැනීමක් මෙම විෂය හදාරන්නෙකු තුළ තිබිය යුතුය. එම අවශ්‍යතා සලකා තෝරාගත් රටවල් පහත ආණ්ඩුක්‍රම පිළිබඳ දැනුම තහවුරු වනසේ පාඩම් සිතියමක් ගොඩනැගීම සඳහා සිසුන් කණ්ඩායම් කරන්න.

පහත සඳහන් කරුණු පිළිබඳව ඔබේ අවධානය යොමුකරන්න.

1. සිසුන් සියලු දෙනා කණ්ඩායම් කිරීම.
2. තෝරාගත් රටවල් පහක " ආණ්ඩුක්‍රම ලක්ෂණ " යන මාතෘකාව කණ්ඩායම් වෙත ලබාදීම.
3. පුළුල් මාතෘකාවේ සිට අනු මාතෘකාව දක්වා හා විෂය කරුණු දක්වා සවිස්තරාත්මකව බෙදී යන ආකාරයට කරුණු ගොනුවේ දැයි විමසා බැලීම.
4. එක් එක් කණ්ඩායම් විසින් කරන ලද පාඩම් ඇගයීම සඳහා උචිත නිර්ණායක යොදා ගැනීම.

II වාරය - ඇගයීම් සැලසුම් 02

නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවල පවතින විශේෂිත ආණ්ඩුක්‍රම විධිවිධාන හා විශේෂිත ආණ්ඩුක්‍රම ආයතන පිළිබඳ පවතින අවබෝධය විමසීම සඳහා ද්විත්ව සටහන් ජර්නලයක් සැකසීමට අවස්ථාව ලබාදෙන්න.

එහිදී පහත සඳහන් කරුණු පිළිබඳව ඔබේ අවධානය යොමුකරන්න.

1. තේමාවට අදාලව තොරතුරු රැස් කිරීම.
2. අර්ථාන්විතව හා තර්කානුකූලව ප්‍රතිචාර දැක්වීම.
3. තෝරාගත් තොරතුරු හා ප්‍රතිචාර මගින් සමස්තය ආවරණය කිරීම.
4. නිවැරදි කරුණු රැස් කිරීම.

II වාරය - ඇගයීම් සැලසුම් 03

- 1978 දෙවන ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් හඳුන්වාදෙන ලද සුවිශේෂ නවාංගය වන්නේ විධායක ජනාධිපතිධුරයයි. ඒ අනුව විධායක ජනාධිපතිවරයාගේ බලතල හා කාර්යය පිළිබඳ සිසුන්ගේ දැනුම තුලනාත්මකව මැන බැලීම මින් අපේක්ෂා කෙරේ.
- පහත දැක්වෙන මාතෘකාවන්ට අදාළව පන්තියේ සිසුන් සුදුසු පරිදි කණ්ඩායම් කර එක් එක් කණ්ඩායමට මාතෘකාව බැගින් ලබාදෙන්න.
 - ජනාධිපති හා කැබිනට් මණ්ඩලය.
 - ජනාධිපති හා ව්‍යවස්ථාදායකය.
 - ජනාධිපති හා අධිකරණය.
 - ජනාධිපති හා රාජ්‍ය සේවය.
- එක් එක් මාතෘකාවට අදාළව ප්‍රශ්න 05 ක් හා ඊට අදාළ පිළිතුරු සකස් කර පාඩම් ඒකකයට අදාළව ප්‍රශ්නාවලී පොතක් නිර්මාණය කරන්න.
- සුදුසු නිර්ණායක යොදා ගනිමින් සිසුන් ඇගයීමට ලක් කරන්න.

III වාරය - ඇගයීම් සැලසුම් 01

නූතන ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලන ක්‍රියාදාමයේ පහත දැක්වෙන භූමිකා ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය පිළිබඳ විවෘත ග්‍රන්ථ පරීක්ෂණයක් සැලසුම් කරන්න.

- මෙරට දේශපාලන පක්ෂ හා පක්ෂ ක්‍රමය
- බලපෑම් කණ්ඩායම්
- මහජන මතය
- ජනමාධ්‍ය හා දේශපාලනය

සිසුන් සමඟ සාකච්ඡාකර පළමුව අවශ්‍ය ග්‍රන්ථ හා ලිපි ලේඛන සුදානම් කර ගන්න. පරීක්ෂණයේ පහසුව සඳහා කණ්ඩායම් ක්‍රියාකාරකමක් ලෙස සංවිධානය කර ගන්න.

පහත දැක්වෙන අරමුණු ඉටු වී දැයි විමසා බලන්න.

1. මාතෘකාව හා විෂය කරුණු අතර ඇති සබඳතාව.
2. තොරතුරු රැස් කිරීම සඳහා පොත් පරිශීලනය කිරීම.
3. තොරතුරු වල නිරවද්‍ය බව හා වැදගත්කම.
4. සංවිධානාත්මකව තොරතුරු රැස් කිරීම.
5. විසඳුම් හා හේතු දැක්වීම් වල අර්ථාන්විත බව.

III වාරය - ඇගයීම් සැලසුම් 02

තෝරාගන්නා ලද කලාපීය හා බහු පාර්ශවීය ගෝලීය ආයතන සමඟ ශ්‍රී ලංකාවේ භූමිකාව විමසා බැලෙන **ව්‍යාපෘති වාර්තාවක්** සැකසීමට සිසුන් සංවිධානය කරන්න. මාතෘකාව සුදුසු පරිදි සකස් කරන්න. පහත සඳහන් මාතෘකාද ඒ සඳහා භාවිතා කල හැකිය.

- ශ්‍රී ලංකාව හා දකුණු ආසියානු කලාපීය සංවිධානය.
- අග්නිදිග ආසියානු ජාතීන්ගේ සංවිධානය හා යුරෝපා හවුලේ නූතන තත්ත්වය.
- පොදු රාජ්‍ය මණ්ඩලයේ නූතන තත්වය හා අනාගතය.
- එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ කාර්ය භාරය හා ශ්‍රී ලංකාව.
- නූතනයේ අන්තර් ජාතික රාජ්‍ය වල, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන වල ක්‍රියාකාරිත්වය.

ඇගයීමේදී මෙම කරුණු සැලකිල්ලට ලක්කරන්න.

- මාතෘකාවට අදාළව නිවැරදි කරුණු රැස් කිරීම.
- සියලුම අංශවලට අදාළව විෂය කරුණු අනාවරණය වන පරිදි තොරතුරු රැස් කිරීම.
- නියමිත කාලයට නිම කිරීම.
- කරුණු සංවිධානය කිරීම හා නිර්මාණාත්මක බව.

III වාරය - ඇගයීම් සැලසුම් 03

ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ප්‍රතිපත්ති හැඩ ගැස්වීම කෙරෙහි බොහෝ සාධක බලපා ඇත. එම සාධක විශ්ලේෂණය කරමින්, නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ප්‍රතිපත්තියේ ස්වභාවය හා නව ප්‍රවණතා විමර්ශනය කරමින් අත් පත්‍රිකාවක් සකස් කිරීම. මෙය කේවල පැවරුමක් ලෙස සකස්කල යුතුය.

අවධානය යොමුකල යුතු කරුණු

1. පාඩමේ සියලු අංශ ආවරණය වන පරිදි කරුණු ඉදිරිපත් කිරීම.
2. නිවැරදි ලෙස හා තර්කානුකූල ලෙස කරුණු රැස් කිරීම.
3. කරුණු ගවේෂණය සඳහා පොත්පත් පරිශීලනය.
4. නිර්මාණාත්මක බව සහ අදාලව කරුණු ඉදිරිපත් කිරීම.